

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
ΔΥΤΙΚΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ζεμάτη αντιθέσεις!

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
2021-2025**

Απρίλιος 2021

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή.....	6
1 Ανάλυση Υφιστάμενης Κατάστασης.....	8
1.1 Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	8
1.1.1 Γενικά.....	8
1.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του φορέα.....	12
1.1.3 Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες	15
1.2 Προγραμματικά και Κανονιστικά Κείμενα.....	18
1.3 Ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης ανά Τομέα Παρέμβασης.....	29
1.3.1 Έξυπνη ανάπτυξη.....	30
1.3.2 Πράσινη ανάπτυξη	34
1.3.3 Ανάπτυξη υποδομών	36
1.3.4 Κοινωνική Ανάπτυξη	37
1.3.5 Ενίσχυση εξωστρέφειας	41
1.3.6 Συμπεράσματα – Κρίσιμα Σημεία	43
1.4 Έργα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Τομέα Παρέμβασης.....	44
1.4.1 Έργα εθνικών πόρων.....	44
1.4.2 Έργα συγχρηματοδοτούμενων πόρων	50
1.4.3 Συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού και συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης	54
2 Η Αναπτυξιακή Στρατηγική για την Περίοδο 2021 – 2025	56
2.1 Οι επιπτώσεις της πανδημίας ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID-19 και το πλαίσιο αντιμετώπισης	57
2.2 Ανάλυση της Στρατηγικής	63
2.2.1 Το Όραμα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	63
2.2.2 Ανάλυση Στρατηγικής ανά Αναπτυξιακό Στόχο	63
2.2.3 Ειδικοί Στόχοι του ΠΠΑ	68
2.3 Διάρθρωση της Στρατηγικής ΠΠΑ βάσει των προτεραιοτήτων ΕΠΑ.....	69
2.3.1 Κατηγορίες Έργων και Δράσεων.....	74
2.3.2 Τεκμηρίωση της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΕΠΑ	81
2.3.3 Καθεστώς Ενίσχυσης.....	83
2.3.4 Δείκτες Εκροών.....	84
2.3.5 Δυνητικοί Δικαιούχοι.....	90

2.4	Συμβολή των Αξόνων Προτεραιότητας στη Συμβολή των Δεικτών του ΕΠΑ.....	92
2.5	Επιπτώσεις των Μεγάλων Έργων στην Οικονομία	94
2.6	Συνέργεια Προτεραιοτήτων ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027	96
3	Τεχνική βοήθεια του Προγράμματος.....	101
3.1	Δράσεις που θα Χρηματοδοτηθούν στο Πλαίσιο της Τεχνικής βοήθειας του ΠΠΑ ...	102
4	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	104
5	Οριζόντιες Αρχές.....	118
5.1	Συμβολή του Προγράμματος στη Βιώσιμη Ανάπτυξη	118
5.2	Συμβολή του Προγράμματος στην Ισότητα Ευκαιριών και Κατάργηση των Διακρίσεων 119	
5.3	Συμβολή του Προγράμματος στην Ισότητα των Φύλων.....	122
5.4	Η Συμβολή του Προγράμματος στην προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία	122
5.5	Συμπληρωματικότητα με Πολιτικές Ευρωπαϊκών Ταμείων	123
6	Υπηρεσίες Διαχείρισης του Προγράμματος.....	126
6.1	Δομή υπηρεσιακής διαχείρισης για το ΠΠΑ βάσει του ν. 4635/2019.....	126
6.2	Η ΔΙ.Α.Π ως Υπηρεσία Διαχείρισης του ΠΠΑ	127
6.3	Κανονιστικό Πλαίσιο.....	133
7	Κριτήρια Επιλογής Έργων.....	135
8	Σχεδιασμός του Προγράμματος.....	137
8.1	Συνοπτική Περιγραφή της Διαδικασίας Σχεδιασμού -ΣυνεργασίαμεΥπουργείο Ανάπτυξης ΚΑΙ Επενδύσεων	137

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1:Μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια	9
Πίνακας 2: Έργα και δράσεις του ΣΠΕΜ για την Δυτική Ελλάδα.....	20
Πίνακας 3:SWOTανάλυση - Έξυπνη ανάπτυξη	33
Πίνακας 4:SWOTανάλυση - Πράσινη ανάπτυξη	35
Πίνακας 5:SWOTανάλυση - Ανάπτυξη υποδομών.....	36
Πίνακας 6: Εξέλιξη εισοδήματος/ κάτοικο στις περιφέρειες και χώρα σε €, 2012-2017.....	39
Πίνακας 7:SWOTανάλυση - Κοινωνική ανάπτυξη.....	41
Πίνακας 8:SWOTανάλυση - Ενίσχυση εξωστρέφειας	42

Πίνακας 9: Κόστος υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του ΠΔΕ ανά τομέαστόχο και προτεραιότητα του ΕΠΑ	44
Πίνακας 10: Σημαντικότερα έργα του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης.....	47
Πίνακας 11:Συνολική δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων ανά πεδίο παρέμβασης	50
Πίνακας 12: Σημαντικότερα συγχρηματοδοτούμενα έργα	53
Πίνακας 13: Αναπτυξιακοί και Ειδικόί Στόχοι της Στρατηγικής ΠΠΑ ΔυτικήςΕλλάδας.....	68
Πίνακας 14: Πίνακας διάρθρωσης της Στρατηγικής του ΠΠΑ.....	71
Πίνακας 15: Πίνακας κατηγοριών Έργων και Δράσεων για την Έξυπνη Ανάπτυξη.....	74
Πίνακας 16: Πίνακας κατηγοριών Έργων και Δράσεων για την Πράσινη Ανάπτυξη	75
Πίνακας 17: Πίνακας κατηγοριών Έργων και Δράσεων για την Κοινωνική Ανάπτυξη	77
Πίνακας 18: Πίνακας κατηγοριών Έργων και Δράσεων για την Ανάπτυξη Υποδομών	78
Πίνακας 19: Πίνακας κατηγοριών Έργων και Δράσεων για την Εξωστρέφεια	79
Πίνακας 20: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Έξυπνη Ανάπτυξη’	84
Πίνακας 21: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Πράσινη Ανάπτυξη’	85
Πίνακας 22: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο‘Πράσινη Ανάπτυξη’	87
Πίνακας 23: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Ανάπτυξη Υποδομών’	88
Πίνακας 24: Δείκτες εκρών για τον Αναπτυξιακό Στόχο ‘Ενίσχυση Εξωστρέφειας’.....	89
Πίνακας 25: Δείκτες εκρών δράσεων ‘Τεχνικής βοήθειας’	90
Πίνακας 26: Πίνακας Δυνητικών Δικαιούχων	90
Πίνακας 27: Συμβολή των Προτεραιοτήτων και Ειδικών Στόχων του ΠΠΑ στους Δείκτες του ΕΠΑ	92
Πίνακας 28: Αποτύπωση συνέργειας μεταξύ Προτεραιοτήτων ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027	96
Πίνακας 29: Πίνακας Δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της Τεχνικής βοήθειας του ΠΠΑ.....	102
Πίνακας 30: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους.....	104
Πίνακας 31: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος.....	105
Πίνακας 32: Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος.....	116
Πίνακας 33: Αντιστοίχιση Αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ με τη δομή της Δι.Α.Π.....	128

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1: Χωροθέτηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη χώρα	8
Σχήμα 2: Κατάταξη των 13 Ελληνικών περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018).....	10
Σχήμα 3: Χαρτογραφική απεικόνιση των Περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018).....	11
Σχήμα 4: Τυπική διάταξη SWOT Analysis	30
Σχήμα 5: Χάρτης θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες Ε & Α σε εκ.€ (2017)	31
Σχήμα 6: Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις (2017).....	32
Σχήμα 7: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)	37
Σχήμα 8: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)	38
Σχήμα 9: Χάρτης εισοδήματος/ κάτοικο για τις Περιφέρειες στη χώρα σε €, 2017	40
Σχήμα 10: Αριθμός διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019).....	42
Σχήμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ.....	45
Σχήμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ	46
Σχήμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ	50
Σχήμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ	51
Σχήμα 15: Σύγκριση χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων του εθνικού ΠΔΕ και των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠΑ.....	55
Σχήμα 16:Αναπτυξιακές ανάγκες, δυνατότητες και στόχοι	56
Σχήμα 17: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους.....	104
Σχήμα 18: Κατανομή Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους και Έτη	114
Σχήμα 19: Διάρθρωση Τμημάτων και Γραφείων της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού	128
Σχήμα 20: Κριτήρια για την αξιολόγηση - επιλογή έργων.....	136

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον ν. 4635/2019 (Α'167) θεσμοθετήθηκε για πρώτη φορά ένα ολοκληρωμένο σύστημα για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Για πρώτη φορά εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Η διάρκεια των προγραμματικών περιόδων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) είναι πενταετής. Η 1η Ιανουαρίου 2021 ορίστηκε αρχικά ως η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου. Το ΕΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, το συνολικό και ανά πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Μέρος του ΕΠΑ είναι και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ / ΠΠΑ), τα οποία καταρτίζονται από τα αρμόδια υπουργεία και τις περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ και την κατανομή των πόρων του ΕΠΑ που του αναλογούν.

Η έναρξη του διαλόγου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων με τους φορείς πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο σηματοδοτήθηκε με την 1^η εγκύκλιο (αρ. πρωτ. 29428/12-3-2020) για την κατάρτιση του ΕΠΑ, την οποία εξέδωσε το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, προκειμένου να συντονιστούν οι απαιτούμενες ενέργειες για την κατάρτιση των ΤΠΑ και ΠΠΑ στο πλαίσιο των αναπτυξιακών στόχων του ΕΠΑ.

Το σχέδιο του ΕΠΑ 2021-2025 διαμορφώθηκε εν μέσω της κλιμάκωσης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, η οποία προκάλεσε ύφεση στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020. Οι προσαρμογές στο κείμενο του ΕΠΑ 2021-2025 πηγάζουν από την ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της πανδημίας, αναδεικνύοντας την απαίτηση για μεταρρυθμίσεις ενίσχυσης της ανάπτυξης.

Ο τρόπος κατάρτισης και υποβολής των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης της Προγραμματικής Περιόδου 2021-2025 καθορίστηκε με την υπ'αρ.95189 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β' 3961). Σύμφωνα με το άρθρο 119 του ν. 4635/2019 κάθε περιφέρεια καταρτίζει Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, το οποίο περιλαμβάνει τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης της, με βάση τον αντίστοιχο προγραμματισμό του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) και την κατανομή των εθνικών πόρων του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων, οι οποίοι αναλογούν στο Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης.

Στο άρθρο 139 του ν. 4635/2019, που τροποποιήθηκε με το άρθρο 98 του ν. 4764/2020(Α' 256) προβλέπεται ότι, μέχρι την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου του ΕΠΑ, **η οποία λαμβάνει χώρα την 1η.7.2021**, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων ρυθμίζονται θέματα σχετικά με τον συντονισμό των φορέων και των ενεργειών για την προετοιμασία του ΕΠΑ και τον προσδιορισμό των προγραμματικών στόχων της μεταβατικής

περιόδου. Με όμοια απόφαση, μπορεί να ρυθμίζονται θέματα που αφορούν στη διαδικασία ένατηης έργων στο ΠΔΕ για χρηματοδότηση από το εθνικό σκέλος του, τη διαδικασία παρακολούθησής τους και κάθε άλλο σχετικό θέμα. Στο ίδιο πλαίσιο, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων εγκρίνεται πρόγραμμα ενεργειών τεχνικής βοήθειας μεταβατικής περιόδου για την κατάρτιση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του και την υποστήριξη έργων του εθνικού σκέλους, με δικαιούχο τη Διεύθυνση Διαχείρισης Εθνικού ΠΔΕ (ΔιΔιΕΠ) και με περίοδο επιλεξιμότητας δαπανών που αρχίζει από την έναρξη ισχύος του ανωτέρου νόμου και λήγει ένα (1) έτος μετά την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου.

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός διέπεται από τις αρχές της συμπληρωματικότητας προς τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάσεις και επομένως θα πρέπει να διενεργηθεί παράλληλα και σε κάθε περίπτωση να λάβει υπόψη του τα αποτελέσματα της διαδικασίας σχεδιασμού των Τομεακών, αλλά και των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, ανταποκρινόμενη στις υποχρεώσεις που απορρέουν από τον ν.4635/2019, προχώρησε στη σύνθεση ομάδας έργου, η οποία αποτελείται από στελέχη της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού και υποστηρίζεται τεχνικά από εξωτερικό συνεργάτη, ο οποίος με βάση την υπ' αρ. πρωτ. οικ. ΠΔΕ/ΔΟΔΕ/247839/16102-9/10/2020 σύμβαση (ΑΔΑΜ: 20ΣΥΜΝ007449451 2020-10-09) αναλαμβάνει να υποστηρίξει τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στα παρακάτω αντικείμενα:

- στην καταγραφή και αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης των έργων που έχουν ενταχθεί στο ΠΔΕπ,
- στη διαβούλευση, στοχεύοντας στη διατύπωση απόψεων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, τους κοινωνικούς και οικονομικούς εταίρους, τους εποπτευόμενους φορείς και τους πολίτες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας,
- στη συγκέντρωση των απόψεων από τις υπηρεσίες και τους φορείς της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στο πλαίσιο της διαβούλευσης του σχεδίου του Ε.Π.Α.,
- στη σύνταξη του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης που θα περιλαμβάνει κατ' ελάχιστο τα προβλεπόμενα από το θεσμικό πλαίσιο στοιχεία,
- στη σύνοψη των συμπερασμάτων της διαβούλευσης και ενημέρωση των αρμόδιων υπηρεσιών της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, καθώς και υποστήριξη στη σύνταξη προτάσεων αναθεώρησης συγκεκριμένων σημείων του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης με τη σχετική τεκμηρίωση,
- στην προσαρμογή του ΠΠΑ σε ενδεχόμενες παρατηρήσεις της Δι.Δι.Επ. του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Ο ανάδοχος, καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης, διέθεσε στελεχιακό δυναμικό στην έδρα της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού προκειμένου να συνδράμει στην υλοποίηση των παραπάνω αντικειμένων.

1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

1.1.1 Γενικά

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταλαμβάνει το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου και τα δυτικά της ηπειρωτικής Ελλάδας, κατέχοντας στρατηγική θέση ως δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη. Περιλαμβάνει τις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ) Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας, με τη συνολική της έκταση να ανέρχεται στα 11.350 km² καλύπτοντας περίπου το 8,6% της συνολικής έκτασης της χώρας.

Στο μεγαλύτερο ποσοστό τα εδάφη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι ορεινά (45,3%) και ημιορεινά (25,6%), ενώ μόλις το 29,1% είναι πεδινές εκτάσεις. Έχει εκτεταμένα παράλια και στις τρεις περιφερειακές ενότητες, που βρέχονται από τη θάλασσα του Ιονίου Πελάγους και των κόλπων Αμβρακικού, Πατραϊκού και Κορινθιακού.

Σχήμα 1: Χωροθέτηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στη χώρα

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά στα δημογραφικά στοιχεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, ο μόνιμος πληθυσμός της (ΕΛΣΤΑΤ, απογραφή 2011) ανέρχεται σε 679.796 άτομα και αποτελεί περίπου

το 6,3% του πληθυσμού της χώρας. Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο 2001-2011, υπήρξε σαφής συρρίκνωση του πληθυσμού της Περιφέρειας με μεγαλύτερη ένταση σε σχέση με τη χώρα. Επίσης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εμφανίζει μικρότερη πληθυσμιακή πυκνότητα από αυτή της χώρας, ενώ η ηλικιακή διάρθρωση του πληθυσμού της εμφανίζει πολλές ομοιότητες με τη διάρθρωση στο σύνολο της χώρας, γεγονός που σημαίνει ότι όπως και η χώρα συνολικά έτσι και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αντιμετωπίζει το πρόβλημα της πληθυσμιακής γήρανσης.

Συγκριτικά με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται τέταρτη σε πληθυσμό το 2019 (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Πίνακας 1: Μόνιμος πληθυσμός ανά Περιφέρεια

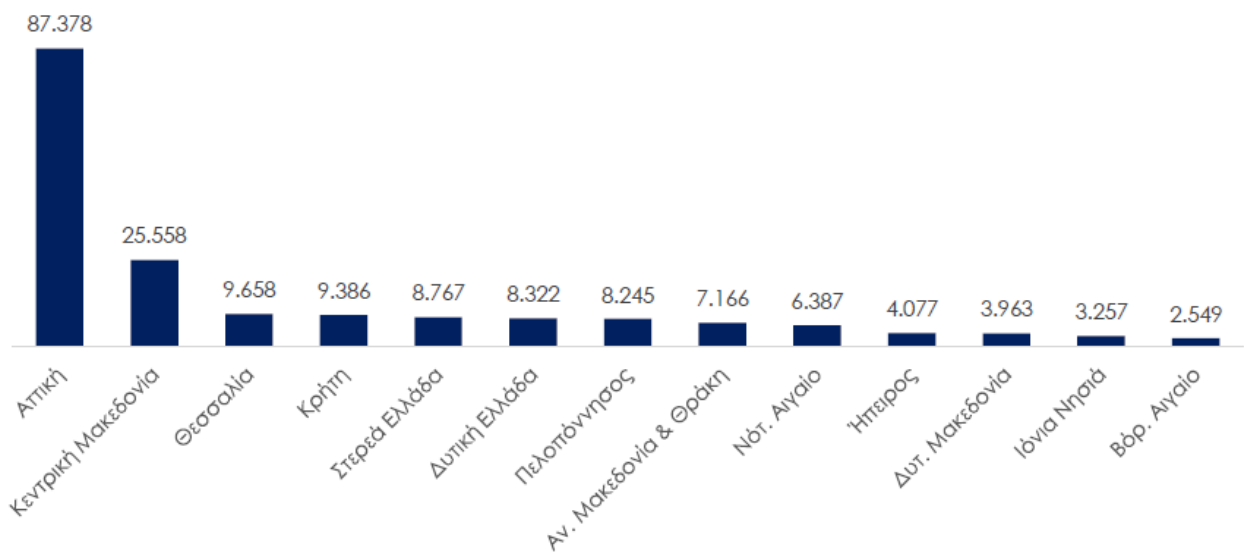
Περιφέρεια	Μόνιμος πληθυσμός 2019
Αττική	3.742.235
Κεντρική Μακεδονία	1.873.777
Θεσσαλία	718.640
Δυτική Ελλάδα	655.189
Κρήτη	634.930
Ανατολική Μακεδονία και Θράκη	599.723
Πελοπόννησος	574.447
Στερεά Ελλάδα	555.960
Νότιο Αιγαίο	344.027
Ήπειρος	333.696
Δυτική Μακεδονία	267.008
Βόρειο Αιγαίο	221.098
Ιόνιο Νησιά	203.869
Σύνολο	10.724.599

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, 2019

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ των ελληνικών περιφερειών, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ για το έτος 2016 παρουσιάζεται στο Σχήμα 2. Σε επίπεδο ΑΕΠ, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται ενδέκατη μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ως προς το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, κατατάσσεται επίσης ενδέκατη σε σχέση με τις υπόλοιπες ελληνικές περιφέρειες.

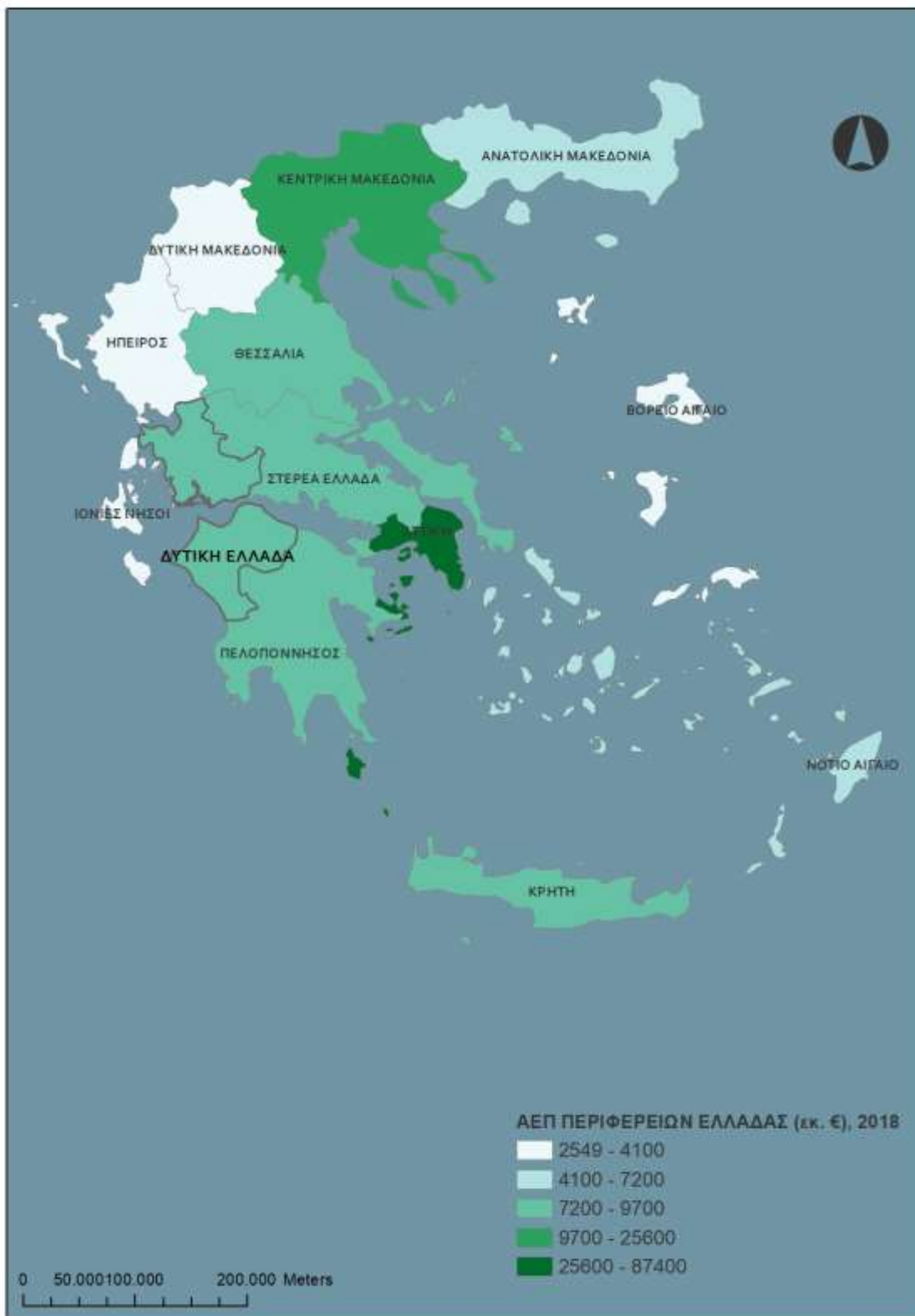
Η δεκαετής οικονομική κρίση δεν άφησε ανεπηρέαστη καμία περιφέρεια της χώρας, οδηγώντας σε μείωση του επιπέδου ανάπτυξης όλων των περιφερειών. Το έτος 2018 οι ελληνικές περιφέρειες, συμπεριλαμβανομένης και της Αττικής, είχαν επίπεδο ανάπτυξης κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (Eurostat). Η περιφέρεια Βορείου Αιγαίου μάλιστα βρισκόταν μόλις στο 46% του ευρωπαϊκού μέσου όρου. Η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταλαμβάνει την έκτη θέση, συνεισφέροντας κατά 4,5% στο εθνικό ΑΕΠ. Η χαρτογραφική απεικόνιση της κατηγοριοποίησης της Δυτικής Ελλάδας και των υπόλοιπων περιφερειών βάσει του ΑΕΠ για το έτος 2018, παρουσιάζεται στο Σχήμα 3.

Σχήμα 2: Κατάταξη των 13 Ελληνικών περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018)

Πηγή: EUROSTAT, 2018

Σχήμα 3: Χαρτογραφική απεικόνιση των Περιφερειών με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (2018)

Πηγή: Eurostat – Ιδία επεξεργασία

Το γεγονός ότι η Δυτική Ελλάδα αποτελεί μια από τις φτωχότερες περιφέρειες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, όπως και η υστέρηση που καταγράφει σε όρους ανταγωνιστικότητας, επιβάλλει την εφαρμογή αναπτυξιακών μέτρων κατά την περίοδο 2021-2027, τα οποία θα αποτελέσουν μοχλούς ανάκαμψης και προσέγγισης με την Ευρωπαϊκή οικονομική και κοινωνική συνοχή και ολοκλήρωση.

1.1.2 Θεσμικό πλαίσιο του φορέα

Ως μία αυτοτελής ενιαία διοικητική μονάδα αποκέντρωσης της κρατικής διοίκησης προσδιορίζεται σήμερα η περιφέρεια. Αρμοδιότητες της περιφέρειας αποτελούν ο σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, ο συντονισμός και η εφαρμογή των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της γεωγραφικής της περιοχής.

Οι κύριες νομοθετικές παρεμβάσεις με τις οποίες συγκροτήθηκαν οι Περιφέρειες στη σημερινή τους μορφή παρατίθενται ακολούθως:

➤ Ο ν.1622/1986

Ως ιδρυτικός νόμος της περιφέρειας θεωρείται ο ν. 1622/1986 «Τοπική Αυτοδιοίκηση - Περιφερειακή Ανάπτυξη - Δημοκρατικός Προγραμματισμός» (Α'92).

Η λέξη περιφέρεια, όπως χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο νόμο έχει διπλή σημασία:

- ✓ Αποτελεί γεωγραφική μονάδα που έχει συγκεκριμένα όρια, εδαφική έκταση, πληθυσμό και έδρα,
- ✓ Αποτελεί διοικητική μονάδα και αποτελείται από όργανα και υπηρεσίες. Όργανα της είναι ο Γενικός Γραμματέας Περιφέρειας με τις υπ' αυτόν υπηρεσίες και το Περιφερειακό Συμβούλιο.

Με βάση το άρθρο 61 του ν. 1622/1986, καθώς και το π.δ. 51/1987 (Α'26), η χώρα διαιρείται σε 13 περιφέρειες ως εξής:

1. Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με έδρα την Κομοτηνή
2. Κεντρικής Μακεδονίας, με έδρα τη Θεσσαλονίκη
3. Δυτικής Μακεδονίας, με έδρα την Κοζάνη
4. Ηπείρου, με έδρα τα Ιωάννινα
5. Θεσσαλίας, με έδρα τη Λάρισα
6. Ιονίων Νήσων, με έδρα την Κέρκυρα
7. Δυτικής Ελλάδας, με έδρα την Πάτρα
8. Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λαμία
9. Αττικής, με έδρα την Αθήνα
10. Πελοποννήσου, με έδρα την Τρίπολη
11. Βορείου Αιγαίου, με έδρα τη Μυτιλήνη
12. Νοτίου Αιγαίου, με έδρα την Ερμούπολη, και
13. Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο

➤ Ο ν. 2503/1997

Με τον ν. 2503/1997 «Διοίκηση, Οργάνωση, Στελέχωση της Περιφέρειας, Ρύθμιση Θεμάτων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλες Διατάξεις» (Α'107) δόθηκε στην περιφέρεια ο χαρακτήρας ενιαίας αποκεντρωμένης μονάδας διοίκησης του κράτους.

Η περιφέρεια συμβάλλει στον εθνικό σχεδιασμό και στο πλαίσιο αυτού σχεδιάζει, προγραμματίζει και εφαρμόζει τις πολιτικές για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική της ανάπτυξη.

Κάθε περιφέρεια ως ενιαία αποκεντρωμένη μονάδα διοίκησης έχει τις αρμοδιότητες που ασκούν οι υπηρεσίες της στη συνολική χωρική έκτασή της, συμπεριλαμβανομένων και των υπηρεσιών της περιφέρειας στον νομό ή νομαρχία, καθώς και τις αρμοδιότητες που ανήκουν στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Η περιφέρεια ως διοικητική μονάδα έχει δικό της προσωπικό, δικό της προϋπολογισμό, καθώς και δικούς της μηχανισμούς διαχείρισης των πιστώσεων έργων περιφερειακού χαρακτήρα ΣΑΕΠ. Παράλληλα, η περιφέρεια διατηρεί και τον χαρακτήρα της ως μονάδα περιφερειακής ανάπτυξης.

➤ Ο ν. 2647/1998

Με τον ν. 2647/1998 «Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε Περιφέρειες» (Α' 237) μεταβιβάστηκαν στις περιφέρειες διάφορες αρμοδιότητες που μέχρι τότε ασκούνταν από Υπουργούς, δηλ. από την κεντρική διοίκηση.

Συγκεκριμένα, με τον ν. 2647/1998 μεταβιβάστηκαν στις περιφέρειες αρμοδιότητες από:

- ✓ το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης
- ✓ το Υπουργείο Ανάπτυξης
- ✓ το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων
- ✓ το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
- ✓ το Υπουργείο Γεωργίας
- ✓ το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων
- ✓ το Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας
- ✓ το Υπουργείο Πολιτισμού
- ✓ το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας
- ✓ το Υπουργείο Μεταφορών και Επικοινωνιών

Επίσης, στις περιφέρειες μεταβιβάστηκαν επιπλέον μία σειρά αρμοδιοτήτων που ασκούνταν σε συναρμοδιότητα, κατά περίπτωση, από τους Υπουργούς Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Εθνικής Οικονομίας, Οικονομικών, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημόσιων Έργων, Γεωργίας, Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υγείας και Πρόνοιας, Εμπορικής Ναυτιλίας και Μεταφορών και Επικοινωνιών.

➤ Ο ν. 3852/2010

Με τον ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης» επιχειρήθηκε μία σημαντική διοικητική μεταρρύθμιση ευρύτερα στο χώρο της κρατικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Βασική της στόχευση ήταν η οργανωτική και επιχειρησιακή ενίσχυση των δήμων, μέσα από τη συνένωσή τους, ούτως ώστε η παροχή υπηρεσιών τους προς τους πολίτες στα ζητήματα που αφορούν κυρίως την αντιμετώπιση των καθημερινών ζητημάτων να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική. Τούτο φαίνεται και από τη σημαντική μεταφορά επί πλέον αρμοδιοτήτων στους δήμους, ούτως ώστε πράγματι ένας μεγάλος όγκος δημοσίων υποθέσεων κοινωνικού-προνοιακού και αναπτυξιακού χαρακτήρα να διεξάγεται σήμερα από αυτούς, ενώ παράλληλα η κρατική διοίκηση, στην αποκεντρωμένη της μορφή, να περιορίζεται κυρίως σε εποπτικό και επιτελικό έργο.

Επιπλέον με τον ν. 3852/2010 πραγματοποιήθηκε η θεμελίωση της περιφέρειας ως δεύτερος βαθμός αυτοδιοίκησης.

Η ανάγκη για συγκρότηση της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης στο επίπεδο μίας μεγαλύτερης ενότητας, όπως περιγράφεται στην αιτιολογική έκθεση του νόμου, προέκυψε για τους ακόλουθους λόγους:

- Η συγκρότηση του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης στα όρια των προϋφιστάμενων 54 νομών καθιστούσε ανέφικτη την ανάληψη της ευθύνης για το σχεδιασμό και την άσκηση μιας ολοκληρωμένης πολιτικής για την ανάπτυξη στην περιοχή τους καθώς η άσκηση αναπτυξιακής πολιτικής προϋποθέτει ευρύτερες ενότητες.
- Η αναδιάρθρωση των δήμων σε λιγότερες και ισχυρότερες μονάδες που αναλαμβάνουν περισσότερες αρμοδιότητες επέβαλε, αντίστοιχα, την αναδιάρθρωση του δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης σε ευρύτερες γεωγραφικές ενότητες, ώστε να είναι σε θέση να αναλαμβάνουν νέες αρμοδιότητες, ιδίως στην ανάπτυξη.
- Η δευτεροβάθμια αυτοδιοίκηση στα όρια των νομών αποδείχθηκε ότι δυσκόλευε την αποτελεσματική συμμετοχή στα ευρωπαϊκά όργανα, όπως την επιτροπή των περιφερειών, στα οποία οι περιφέρειες των άλλων κρατών – μελών είχαν ουσιαστικό ρόλο και λόγο.

Η θεμελίωση των περιφερειών ως δεύτερου βαθμού αυτοδιοίκησης:

- οδήγησε σε οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωση δυνάμεων.
- εξασφάλισε την απαραίτητη κλίμακα ώστε να είναι δυνατή η ανάληψη σημαντικών αναπτυξιακών λειτουργιών.
- επέτρεψε τη μεταβίβαση και πρόσθετων αρμοδιοτήτων που ανήκαν στις κρατικές περιφέρειες, σε άλλους κρατικούς φορείς ή ακόμη και στο κεντρικό κράτος, με αποτέλεσμα να μειωθούν έτσι τα επίπεδα και η πολυπλοκότητα άσκησης αρμοδιοτήτων και διεκπεραίωσης διαδικασιών, προς όφελος του πολίτη, της Πολιτείας, αλλά και της οικονομίας.

Με τον ν. 3852/2010 οι οργανισμοί της δευτεροβάθμιας αυτοδιοίκησης, στους οποίους περιλαμβάνονταν 54 νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, 3 διευρυμένες νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις και 19 επαρχεία (ένα σύνολο 76 διοικητικών ενοτήτων), συνενώθηκαν δημιουργώντας τις 13 αιρετές περιφέρειες που υφίστανται μέχρι σήμερα.

➤ [Ο ν. 4555/2018](#)

Ο ν. 4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης - Εμβάθυνση της Δημοκρατίας - Ενίσχυση της Συμμετοχής - Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι»] -Ρυθμίσεις για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας των ΦΟΔΣΑ - Ρυθμίσεις για την αποτελεσματικότερη, ταχύτερη και ενιαία άσκηση των αρμοδιοτήτων σχετικά με την απονομή ιθαγένειας και την πολιτογράφηση - Λοιπές διατάξεις αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών και άλλες διατάξεις» (Α' 133) αποτελεί την τελευταία σημαντική θεσμική μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Θεωρείται διάδοχος του Προγράμματος Καλλικράτης με βασική φιλοσοφία τη μείωση της θητείας των δημοτικών αρχών από πενταετία σε τετραετία και την υιοθέτηση της απλής αναλογικής.

1.1.3 Τομείς παρέμβασης - Αρμοδιότητες

Τομείς παρέμβασης

Ο ν. 3852/2010 (Α'87) («Πρόγραμμα Καλλικράτης»), καθώς και η τροποποιήσεις του, καθορίζουν τις αρμοδιότητες των περιφερειών, οι οποίες αφορούν τους ακόλουθους εννέα τομείς:

Α. Προγραμματισμού - Ανάπτυξης,

Β. Γεωργίας – Κτηνοτροφίας – Αλιείας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Προγραμματισμού

β. Υποτομέας Γεωργίας

γ. Υποτομέας Κτηνοτροφίας

δ. Υποτομέας Αλιείας

Γ. Φυσικών Πόρων – Ενέργειας – Βιομηχανίας, στους οποίους περιλαμβάνονται, ιδίως:

α. Υποτομέας Διαχείρισης Υδάτων

β. Υποτομέας ορυκτού πλούτου

γ. Υποτομέας Ενέργειας

δ. Υποτομέας Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας

Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού,

Ε. Μεταφορών–Επικοινωνιών

ΣΤ. Έργων - Χωροταξίας - Περιβάλλοντος

Ζ. Υγείας:

Η. Παιδείας – Πολιτισμού – Αθλητισμού

Θ. Πολιτικής Προστασίας και Διοικητικής Μέριμνας

Αρμοδιότητες στον τομέα προγραμματισμού - ανάπτυξης

Ειδικότερα για τον τομέα του προγραμματισμού - ανάπτυξης οι αρμοδιότητες των περιφερειών είναι οι ακόλουθες:

- Ο περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός, ο προγραμματισμός, η υλοποίηση των σχετικών με αυτόν δράσεων και η παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της περιφέρειας.
- Η εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής, στο επίπεδο της περιφέρειας, η υλοποίηση των διαδικασιών του δημοκρατικού προγραμματισμού, για τα ετήσια και μεσοχρόνια προγράμματα ανάπτυξης.
- Η σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής.
- Η προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων.
- Η διαχείριση, ο έλεγχος και η εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων, για την προγραμματική περίοδο 2007-2013, όπως αυτή οριοθετείται από το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.), για τα περιφερειακά όργανα στις διατάξεις του ν. 3614/2007 (Α'267), περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της αυτοδιοίκησης, καθώς και της κατάρτισης των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Π.Ε.Π.).
- Η κατάρτιση του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η έγκριση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων.
- Ο συντονισμός των φορέων εκτέλεσης και η παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της περιφέρειας.
- Η διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.
- Η εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της περιφέρειας.
- Η συνεργασία με φορείς της περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων που χρηματοδοτούνται από τις κοινοτικές πρωτοβουλίες και προγράμματα διαπεριφερειακής συνεργασίας.
- Η τελική διαμόρφωση, η μέριμνα για την έγκριση και η παρακολούθηση της εκτέλεσης των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων περιφερειακού επιπέδου.
- Η πορεία υλοποίησης, η διενέργεια ελέγχων, ως δικαιούχος, στους φορείς υλοποίησης έργων, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων.
- Η παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους, από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους.
- Η κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων.
- Η κατανομή των αντίστοιχων ποσών και η έγκριση της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος.
- Ο προσδιορισμός των δικαιούχων των πιστώσεων, που εγκρίνονται κατά πρόγραμμα και διαρθρωτικό ταμείο.

- Η συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την περιφέρεια.
- Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητά της.
- Η σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις αιτήσεις υπαγωγής επενδύσεων ή προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, ο έλεγχος των στοιχείων, η αξιολόγησή τους, η εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, η έκδοση της απόφασης υπαγωγής, οι αποφάσεις τροποποίησης και η παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με τις διατάξεις των αναπτυξιακών νόμων.
- Η καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης, η ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης παραγωγικής λειτουργίας.
- Η καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων.
- Η παροχή στοιχείων προς καταγραφή σε βάση δεδομένων του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων.
- Η σύνταξη τεχνικών δελτίων των ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται στα επιχειρησιακά προγράμματα.
- Η λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας.
- Η διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων
- Η πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.
- Η παρακολούθηση και η επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών.
- Η γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

Μεταβίβαση άσκησης πρόσθετων αρμοδιοτήτων στις περιφέρειες

Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Εσωτερικών, Ψηφιακής Διακυβέρνησης, Οικονομικών και του κατά περίπτωση αρμόδιου Υπουργού, κατόπιν γνώμης της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδας, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες αρμοδιότητες της Κεντρικής Διοίκησης, που είναι συναφείς με εκείνες που απονέμονται, κατά τομείς,

σύμφωνα με το προηγούμενο άρθρο, εφόσον υπηρετούν περιφερειακές ανάγκες αναπτυξιακού και λειτουργικού χαρακτήρα και δεν αφορούν θέματα άσκησης ενιαίας κρατικής πολιτικής.

Με το ίδιο διάταγμα ρυθμίζεται και η απόδοση των αντίστοιχων οικονομικών πόρων για την άσκησή τους.

Με όμοια διατάγματα, με τις ίδιες προϋποθέσεις και με την ίδια διαδικασία αρμοδιότητες που ανήκουν σε νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς κοινής ωφέλειας, που είναι συναφείς με τους ανωτέρω τομείς, μπορεί να μεταβιβάζονται στις περιφέρειες μετά από γνώμη του διοικητικού συμβουλίου τους.

Παροχή γνώμης της περιφέρειας για ειδικά θέματα

Προκειμένου η κρατική διοίκηση να εκδώσει οποιαδήποτε κανονιστική πράξη, η οποία αφορά την αιφόρο ανάπτυξη, τα ρυθμιστικά ή χωροταξικά ή πολεοδομικά σχέδια και τις αποφάσεις χωροθέτησης εγκαταστάσεων και λοιπών δραστηριοτήτων, οφείλει να ζητά τη γνώμη των οικείων αιρετών συλλογικών οργάνων των περιφερειών.

Στα συλλογικά όργανα της διοίκησης που καταρτίζουν τα προγράμματα για την περιφερειακή ανάπτυξη, τη χωροταξία και την αιφόρο ανάπτυξη μετέχουν υποχρεωτικά και εκπρόσωποι των περιφερειών.

Βασικό πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων

Τα όργανα των περιφερειών ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τις αρχές της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας.

Η άσκηση των αρμοδιοτήτων τους οριοθετείται από τις σχετικές διατάξεις των νόμων και των κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

Κατά την άσκησή τους θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη:

- I. Οι εθνικές και ευρωπαϊκές πολιτικές που σχετίζονται με τις αρμοδιότητές τους.
- II. Η ανάγκη συνεργασίας και συντονισμού με άλλες τοπικές ή δημόσιες αρχές και οργανισμούς.
- III. Οι διαθέσιμοι πόροι για την κάλυψη των αρμοδιοτήτων και η ανάγκη να διασφαλισθεί η επωφελής και αποτελεσματική χρήση τους, καθώς και η ισόρροπη κατανομή τους.
- IV. Η ανάγκη οργάνωσης των παρεχόμενων υπηρεσιών, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητά τους, η διαφάνεια και η ισονομία, με στόχο την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών και
- V. Η ανάγκη αιφόρου ανάπτυξης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς.

1.2 ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Η ψήφιση του ν. 4635/2019 θέσπισε τους κανόνες που διέπουν την κατάρτιση, τον συντονισμό, τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) και των επιμέρους προγραμμάτων του, που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).

Το ΕΠΑ καταρτίζεται από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων. Αντικείμενο του είναι ο μεσοπρόθεσμος αναπτυξιακός προγραμματισμός αξιοποίησης των εθνικών πόρων του ΠΔΕ, με βάση τις κατευθύνσεις και τις ανάγκες που προκύπτουν από το σχέδιο ανάπτυξης της χώρας για την παραγωγική ανάταξη, την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Το ΕΠΑ εγκρίνεται με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου.

Το ΕΠΑ προσδιορίζει, για κάθε προγραμματική περίοδο, τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, τη διάρκεια της εφαρμογής του, το συνολικό και ανά πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Ο αναπτυξιακός προγραμματισμός διέπεται από τις αρχές της συμπληρωματικότητας προς τις συγχρηματοδοτούμενες από την Ευρωπαϊκή Ένωση παρεμβάσεις και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών, των προγραμμάτων και των δράσεων και λαμβάνει υπόψη του και εξειδικεύει τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί από τη χώρα για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, καθώς και τις ανάγκες που έχουν προκύψει από όλα τα στάδια διαβούλευσης. Στο πλαίσιο των αρχών αυτών, το κάθε επίπεδο προγραμματισμού μεριμνά, ώστε να επιτυγχάνεται ο τομεακός και ο χωρικός συντονισμός των παρεμβάσεων του ΕΠΑ με τις ενωσιακές πολιτικές με στόχο τη βέλτιστη αξιοποίηση κάθε πηγής πόρων.

Τα Τομεακά Προγράμματα Ανάπτυξης και τα Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης αποτελούν αναπόσπαστα τμήματα του ΕΠΑ. Τα προγράμματα εμπεριέχουν:

- την «καταγραφή» της υπάρχουσας κατάστασης, των προβλημάτων
- τους ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους του προγράμματος
- δείκτες εκρών και δυνητικούς δικαιούχους
- αναλυτικούς χρηματοδοτικούς πίνακες,
- τα γενικά κριτήρια επιλογής των προς ένταξη προτεινόμενων έργων
- τον προσδιορισμό της /των Υπηρεσίας / -ών Διαχείρισης του προγράμματος

Στα προγράμματα εμπεριέχονται τα έργα του φορέα ή της περιφέρειας που έχουν ήδη ενταχθεί σε συλλογικές αποφάσεις του ΠΔΕ ή που αναμένεται να ξεκινήσουν μέσα στην προβλεπόμενη προγραμματική περίοδο.

Στις διαδικασίες του αναπτυξιακού προγραμματισμού, καθώς και κατά την υλοποίηση του ΕΠΑ και των προγραμμάτων του, τηρούνται οι αρχές και οι κανόνες της εθνικής και ενωσιακής νομοθεσίας, καθώς και των διεθνών συμφωνιών τις οποίες έχει κυρώσει η Ελλάδα, ιδίως, όσον αφορά το περιβάλλον, το χωροταξικό σχεδιασμό, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία, ιδίως, των ευπαθών ομάδων όπως τα άτομα με αναπηρία, την άρση και αποτροπή ανισοτήτων, τον ανταγωνισμό, καθώς και τις κρατικές ενισχύσεις.

Στη συνέχεια παρατίθενται τα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, τα οποία ελήφθησαν κατά κύριο λόγο υπόψη κατά την σύνταξη του παρόντος.

Σε εθνικό επίπεδο:

► Α. Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025

Η Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού 2020-2025¹ που έχει καταρτίσει το υπουργείο Ψηφιακής Διακυβέρνησης και παρουσιάστηκε τον Δεκέμβριο 2020, στηρίζεται σε 18 βασικές αρχές, ορισμένες από τις οποίες περιλαμβάνονται και στο EUeGovernmentActionPlan 2016-2020 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόκειται για αρχές που διαφοροποιούν τον μέχρι σήμερα σχεδιασμό στα έργα τεχνολογίας του δημοσίου, δεκάδες από τα οποία ολοκληρώθηκαν χωρίς να προσφέρουν τις αντίστοιχες υπηρεσίες στους πολίτες.

► Β. Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών (ΣΠΕΜ) 2014- 2025

Η στρατηγική ανάπτυξης των μεταφορών της χώρας για την περίοδο 2014- 2025 καθορίζεται από το ΣΠΕΜ, το οποίο εκπονήθηκε υπό την ευθύνη της Ενδιάμεσης Διαχειριστικής Αρχής Μεταφορών (ΕΔΑ Μεταφορών) ως Αρχής Σχεδιασμού και εγκρίθηκε με τη με αρ. πρωτ. 2031/Φ.97/28.11.2014 (ΑΔΑ: ΒΖΗΑ1-ΧΔΖ) ορθή επανάληψη της Απόφασης του Γενικού Γραμματέα Υπ.Υ.Με.Δι.. Η 1^η αναθεώρηση του Στρατηγικού Πλαισίου έλαβε χώρα το 2019².

Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα έργα του αναθεωρημένου ΣΠΕΜ για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Διακριτά παρουσιάζονται τα ολοκληρωμένα έργα, τα έργα εθνικής εμβέλειας, τα έργα αστικών συγκοινωνιών καθώς και τα έργα περιφερειακής διάστασης τα οποία περιλαμβάνουν και έργα που εντάσσονται σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε).

Πίνακας 2: Έργα και δράσεις του ΣΠΕΜ για την Δυτική Ελλάδα

Α/Α	ΈΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ / ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΠΡΟΑΣΤΙΑΚΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ ΠΑΤΡΑΣ /ΤΜΗΜΑ: ΠΑΤΡΑ - ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ	6.000.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
2	ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΗΣ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΑΣΤΑΚΟ - ΤΜΗΜΑ ΚΟΜΒΟΣ ΠΛΑΤΥΓΓΑΛΙΟΥ - Ι.Κ. ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ	13.811.985 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
3	ΝΕΟΣ ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - 3Α ΤΜΗΜΑ Α ΦΑΣΗΣ. ΦΑΣΗ Α2	18.282.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
4	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΛΙΜΕΝΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ	4.932.000 €	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΑ
5	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΚΟΠΤΟ - ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ. Β' ΦΑΣΗ	71.500.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
6	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗΣ ΚΙΑΤΟ - ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ	60.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
7	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔ/ΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΣΚΑ) - ΠΑΤΡΑΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ - ΡΙΟ (ΕΠΙΔΟΜΗ. ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗ. ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ)	125.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
8	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΙΠΛΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ - ΡΙΟ	374.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
9	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ «ΚΑΤΑΚΟΛΟ – ΠΥΡΓΟΣ - ΑΡΧΑΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑ». ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΠ	5.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ

¹<https://digitalstrategy.gov.gr/>

² https://www.espa.gr/el/Documents/2127/1st_Revision_%20Strategic_Frame_for_Transport_Investment_2014-2025_Jun2019.pdf

A/A	ΈΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
10	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΑΤΩ ΑΧΑΪΑ ΠΡΟΣ ΠΥΡΓΟ	14.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
11	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΠΟ ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΙΟΥ ΕΩΣ ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΠΑΤΡΩΝ	265.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
12	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΑΠΟ ΑΓ. ΔΙΟΝΥΣΙΟ ΠΑΤΡΩΝ-ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ Ν. ΛΙΜΕΝΑ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΜΕ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΠΡΟΣ ΠΥΡΓΟ	120.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
13	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΜΕ ΚΑΝΟΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΓΡΑΜΜΗΣ ΚΑΙ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ - ETCS και ΗΛΕΚΤΡΟΚΙΝΗΣΗΣ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΑΤΡΑ-ΠΥΡΓΟΣ-ΑΛΦΕΙΟΣΟΛΥΜΠΙΑ ΚΑΙ ΠΥΡΓΟΣ-ΚΑΤΑΚΟΛΟ	300.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
14	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ 'ΚΑΛΟ ΝΕΡΟΣΤΑΚΩΝΑ' ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΔΡΟΜΟΥ ΕΛΕΥΣΙΝΑ- ΚΟΡΙΝΘΟΣ-ΠΑΤΡΑ- ΠΥΡΓΟΣΤΣΑΚΩΝΑ	150.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
15	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΑΚΤΙΟΥ ΜΕ ΤΟ ΔΥΤΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΒΟΡΡΑ - ΝΟΤΟΥ	335.291.544 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
16	ΒΕΛΤΙΩΣΗ Ε.Ο. ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ - (ΚΑΤΑ ΤΜΗΜΑΤΑ) - ΤΜΗΜΑ : ΑΓΡΙΝΙΟ - ΑΓ. ΒΛΑΣΗΣ	25.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
17	ΕΡΓΟ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΑΚΤΙΟ - ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ	46.149.600 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
18	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ "ΠΑΤΡΑ - ΠΥΡΓΟΣ"	356.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
19	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΛΙΜΕΝΑ ΚΥΛΛΗΝΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΟ ΚΥΛΛΗΝΗΣ – Ε.Ο ΠΥΡΓΟΥ -ΠΑΤΡΩΝ	2.300.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
20	ΣΥΝΔΕΣΗ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΤΜΗΜΑ ΠΑΛΛΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΝΤΙΡΡΙΟΥ-ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (ΑΠΟ ΝΟΤΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΜΕ ΙΟΝΙΑ ΕΩΣ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΣΥΝΔΕΣΗ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΜΕ ΙΟΝΙΑ)	25.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
21	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΪΚΑ – ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ – ΚΑΤΑΚΩΛΟ (ΣΥΝΔΕΣΗ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ ΜΕ ΝΕΑ ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟ)	13.200.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
22	ΟΔΟΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟΥ ΑΡΑΞΟΥ ΜΕ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ - ΠΥΡΓΟΥ	6.600.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
23	ΣΥΝΔΕΣΗ ΙΟΝΙΑΣ ΟΔΟΥ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ	80.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
24	ΜΕΛΕΤΗ, ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΟΔΙΚΗΣ ΖΕΥΞΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ - ΣΥΜΒΑΣΗ ΣΔΙΤ	20.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
25	ΑΝΑΠΛΑΣΗ ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΩΛΟΥ	10.500.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
26	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ	135.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
27	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΑΤΡΩΝ - ΜΟΝΑΔΑ ΥΠΟΔΟΧΗΣ LNG	15.000.000 €	ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ
28	ΕΥΦΥΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΠΑΤΡΑ	547.819 €	ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ
29	ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	1.815.000 €	ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

A/A	ΈΡΓΟ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
30	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ Ε.Ο. 111 - (ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΪΚΑ) ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΠΑΤΡΩΝ (ΚΟΜΒΟΣ Κ7)	10.700.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
31	ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΙΚΡΗΣ ΠΕΡΙΜΕΤΡΙΚΗΣ ΜΕ ΚΟΜΒΟ Κ3 ΣΥΧΑΙΝΩΝ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ	6.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
32	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΠΛΑΤΥΓΙΑΛΙ-ΑΣΤΑΚΟΣ	25.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
33	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ-ΙΤΕΑ-ΑΜΦΙΣΣΑΛΑΜΙΑ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΟΥ ΑΞΟΝΑ ΑΥΤΟΥ ΜΕ ΚΑΡΠΕΝΗΣΙ ΜΕΣΩ ΘΕΡΜΟΥ	100.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
34	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΛΙΜΑΝΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	10.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
35	ΙΟΝΙΑ ΟΔΟΣ-ΜΕΝΙΔΙ	15.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
36	ΛΙΜΕΝΑΣ ΠΛΑΤΥΓΙΑΛΙ-ΑΕΡΟΔΡΟΜΙΟ ΑΚΤΙΟΥ	30.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
37	Ε.Ο. 111 ΤΜΗΜΑ: ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΦΡΑΓΜΑΤΟΣ ΠΕΙΡΟΥ	16.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
38	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΜΑΛΙΑΔΑ – ΣΙΜΟΠΟΥΛΟ -111 Ε.Ο ΠΑΤΡΩΝ -ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	11.500.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
39	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΕΠΑΡΧΙΑΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΡΧΑΙΑ ΠΙΣΣΑ (ΑΠΟ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΡΧ. ΟΛΥΜΠΙΑΣ) - ΛΑΛΑ - Ε.Ο ΠΑΤΡΩΝ -ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ	6.300.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ
40	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΛΙΜΕΝΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ	10.000.000 €	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ

Πηγή : Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ ΥΠΥΜΕ, ΣΠΕΜ 2019

► Γ. Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών

Το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών για την Ελλάδα³ (Ιούνιος 2019) είναι ένα συμβουλευτικό έργο που ανατέθηκε βάσει της «Συμφωνίας-Πλαισίου για τη στήριξη των δραστηριοτήτων Συμβουλευτικών Υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) εντός και εκτός της ΕΕ των 28. Το έργο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) με την υποστήριξη της Υπηρεσίας Στήριξης Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (EC StructuralReformSupportService).

Ο πρωταρχικός στόχος του έργου είναι να αποτελέσει τη βάση για την αιφόρο ανάπτυξη των υποδομών και υπηρεσιών του μεταφορικού συστήματος της Ελλάδας, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα, η οποία θα συμβάλει στην ανταγωνιστικότητα του τομέα μεταφορών της χώρας.

Το Εθνικό Σχέδιο Μεταφορών θα καθορίσει την αναπτυξιακή στρατηγική του τομέα μεταφορών για τα επόμενα 20 χρόνια και θα υποστηρίξει την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας. Επιπλέον, θα καθορίσει τις κύριες δράσεις που πιθανόν θα ενισχυθούν από διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ιδιαιτέρως από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΙΒ). Επομένως, απαιτείται η

³http://www.nationaltransportplan.gr/wp-content/uploads/2019/11/Final_NTPG_gr_20190712.pdf

ανάπτυξη συμπαγούς και τεχνικά άρτιας στρατηγικής, αποδεκτής και εγκεκριμένης από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι προτεινόμενες επενδύσεις ή εκείνες που βρίσκονται σε εξέλιξη και αναφέρονται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών (ΕΣΣΜ), οι οποίες αφορούν στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μεταξύ άλλων είναι οι εξής:

- ❖ Ανάπτυξη υφιστάμενης σιδηροδρομικής γραμμής Κατάκολο – Πύργος – Αρχαία Ολυμπία ως τουριστικής γραμμής (ιδιωτική επένδυση).
- ❖ Βελτίωση οδικών συνδέσεων Αστακού και Αγρινίου με τον Α/Δ Α5 (Ιόνια Οδό) (RI-Infra 4).
- ❖ Αναβάθμιση οδικού άξονα Πύργος – Καλό Νερό – Τσακώνα (RI-Infra 6).
- ❖ Νέος αυτοκινητόδρομος Πάτρα-Πύργος, 75 χλμ., μαζί με αναβαθμίσεις οδικών προσβάσεων.
- ❖ Αυτοκινητόδρομος «Αμβρακία Οδός», 48,5 χλμ., σύνδεσης του Α5 (Ιόνια Οδός) με το αεροδρόμιο Ακτίου, την Πρέβεζα και κλάδους προς Λευκάδα.
- ❖ Αναβαθμίσεις/ τοπικές βελτιώσεις λοιπών οδικών τμημάτων που περιλαμβάνουν ενδεικτικά τα εξής: αναβάθμιση τμήματος της ΕΟ Αγρινίου-Καρπενησίου, κατασκευή νέας οδικής σύνδεσης από Ευρεία Παράκαμψη Πάτρας έως ΕΟ Πάτρας-Τρίπολης, νέα οδική σύνδεση από λιμένα Αιγίου έως αυτοκινητόδρομο (Α/Δ) Α8, κατασκευή οδού Λαστείκα-Παράκαμψη Αγ. Ιωάννη-Κατάκολο.

Εκτός από τα παραπάνω, η Περιφερειακή Κινητικότητα και Ανάπτυξη θα υποστηρίζονται επίσης από μία σειρά οριζόντιων ήπιων μέτρων που συνδέονται με όλους τους πυλώνες του ΕΣΣΜ.

► Δ. Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη

Η ύπαρξη και εφαρμογή Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου⁴ πολιτικής για τη μείωση της φτώχειας με στόχο την ενεργητική ένταξη των ατόμων που είναι αποκλεισμένα από την αγορά εργασίας, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση, αποτέλεσε μια εκ των θεματικών αιρεσιμοτήτων του ΕΣΠΑ 2014-2020. Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα εκτόνησε και υπέβαλε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη το Δεκέμβριο του 2014. Το Εθνικό αυτό σχέδιο εξειδικεύεται μέσω των Περιφερειακών Στρατηγικών Σχεδίων Κοινωνικής Ένταξης.

Οι άξονες στους οποίους βασίζεται το όραμα της Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη συνοψίζονται ως ακολούθως:

- Άμβλυση των ανισοτήτων με έμφαση στην αποτελεσματική προστασία των πλέον ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- Εκσυγχρονισμός των δημόσιων πολιτικών ένταξης με έμφαση στον ενεργητικό χαρακτήρα των μέτρων και την αναπτυξιακή διάσταση των κοινωνικών δαπανών
- Αναβάθμιση του πλαισίου συνεργασίας κράτους, κοινωνίας των πολιτών και αγοράς με έμφαση στην δημιουργία ισχυρών εταιρικών σχέσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού

---

⁴https://www.eydamth.gr/lib/articles/newsite/ArticleID_615/ESKE.pdf

► **Ε. Σχεδιασμός νέου Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2021-2027 – 1^η υποβολή**

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2021-2027 (ΠΔΠ) της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 2 Μαΐου 2018 και εγκαινίασε επισήμως την περίοδο διαπραγμάτευσης, ανακοινώνοντας στις 29 Μαΐου 2018 την πρότασή της για την Πολιτική Συνοχής και τους Κανονισμούς των Ταμείων της νέας προγραμματικής περιόδου 2021-2027⁵.

Σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως και οι περισσότερες περιφέρειες της χώρας βρίσκεται στην κατηγορία των Λιγότερο Ανεπτυγμένων Περιφερειών (ΛΑΠ), στις οποίες κατανέμεται το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ+. Εξαίρεση αποτελούν οι Περιφέρειες Αττικής και Νοτίου Αιγαίου οι οποίες βρίσκονται στην κατηγορία περιφερειών σε μετάβαση. Οι πέντε (5) Στόχοι Πολιτικής (ΣΠ) του ΕΣΠΑ 2021-2027⁶ είναι:

ΣΠ.1: Μία «εξυπνότερη Ευρώπη» μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού

ΣΠ.2: Μία πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα μέσω της προώθησης της δίκαιης μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης των κινδύνων

ΣΠ.3: Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων

ΣΠ.4: Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του Ευρωπαϊκού πυλώνα των κοινωνικών δικαιωμάτων

ΣΠ.5 Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών

► **ΣΤ. Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας**

Το Ελληνικό Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας⁷ φιλοδοξεί να αποτελέσει το έναυσμα για μια αλλαγή υποδείγματος στην ελληνική οικονομία και τους ελληνικούς θεσμούς, προς ένα πιο εξωστρεφές, ανταγωνιστικό και πράσινο οικονομικό μοντέλο, με πιο αποτελεσματικό και ψηφιοποιημένο κράτος, λιγότερο γραφειοκρατικό, με δραστικά μειωμένη παραοικονομία, με φορολογικό σύστημα φιλικό προς την ανάπτυξη και με ένα ποιοτικό και αποτελεσματικό δίκτυο κοινωνικής προστασίας, προσβάσιμο σε όλους.

Το Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας αποτελείται από **τέσσερις πυλώνες**:

- Πράσινη μετάβαση,

⁵ https://www.espa.gr/Lists/Custom_Announcements/Attachments/1125/1H%20EGKYKLIOS%202021_2027.pdf

⁶ https://www.espa.gr/Lists/Custom_Announcements/Attachments/1284/2h_EgkykiosP_Programmata_Espa_2021-2027.pdf

⁷ <https://www.minfin.gr/documents/20182/9976964/Greece+RRP+GR.pdf/6d9f7032-1bb7-4f69-b092-fa7136b8a1a6>

- Ψηφιακή μετάβαση,
- Απασχόληση, δεξιότητες και κοινωνική συνοχή,
- Ιδιωτικές επενδύσεις και οικονομικός και θεσμικός μετασχηματισμός.

► Ζ. Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (2020)

Σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020)⁸, η εξάπλωση της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19 αποτελεί παγκοσμίως ένα οικονομικό σοκ χειρότερο, και πιο πολύπλοκο, από την παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση των ετών 2008-2009, καθώς ο στόχος της πολιτικής ανάσχεσης της κρίσης τώρα δεν είναι μοναδικός, αλλά διπλός: αφενός επιδιώκεται η εξασφάλιση της δημόσιας υγείας και αφετέρου η αποκατάσταση της οικονομικής δραστηριότητας.

Οι βασικές επιδιώξεις της οικονομικής στρατηγικής όσο διαρκεί η πανδημία είναι δύο:

- Ο μετριασμός των κοινωνικοοικονομικών συνεπειών της πανδημίας του κορωνοϊού λόγω της αναστολής λειτουργίας επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων (lockdown) και ο σχεδιασμός της σταδιακής, επιστημονικά τεκμηριωμένης και αποτελεσματικής αποκλιμάκωσης των μέτρων εγκλεισμού και ανάσχεσης της πανδημίας.
- Η εξασφάλιση του ευνοϊκότερου δυνατού σημείου εκκίνησης στη μετά-COVID εποχή με στόχο την έναρξη της φάσης ανάκαμψης και αναζωογόνησης της κοινωνίας και της οικονομίας με σαφή, έγκαιρη και διαφανή επικοινωνία με τους πολίτες.

Σε περιφερειακό επίπεδο:

► Α. Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2020-2023 Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Η κατάρτιση του Τετραετούς Επιχειρησιακού Προγράμματος 2020-2023 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βρίσκεται σε εξέλιξη. Βάσει των μέχρι τώρα διαθέσιμων κειμένων, κύριος στρατηγικός στόχος και όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2020-2023 είναι η «δίκαιη, έξυπνη και αποτελεσματική ευρωπαϊκή περιφέρεια, κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπος ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού».

Οι άξονες του εν λόγω προγράμματος είναι:

- > Άξονας 1: Ενισχύοντας συνθήκες ισόρροπης ανάπτυξης υποδομών και προσβασιμότητας στη Δυτική Ελλάδα
- > Άξονας 2: Προς μία κοινωνική και ανθεκτική Δυτική Ελλάδα με έμφαση στον πολίτη
- > Άξονας 3: Καινοτομία, αειφορία και ανταγωνιστικότητα: τα θεμέλια της Δυτικής Ελλάδας
- > Άξονας 4: Αναδεικνύοντας τα κρυφά αναπτυσσόμενα πλεονεκτήματα του παραγωγικού περιβάλλοντος: τουρισμός, πολιτισμός
- > Άξονας 5: Σύγχρονα μέσα και ψηφιακός μετασχηματισμός για τη διαμόρφωση νέου μοντέλου περιφερειακής διακυβέρνησης

⁸ https://oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

- > Άξονας 6: Διαμορφώνοντας περιφερειακή συνείδηση

Στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα έχει προβλεφθεί η συσχέτιση πεδίων πολιτικής με προγράμματα και στρατηγικές σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Ειδικότερα, ο Στρατηγικός Σχεδιασμός για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα 2020-2023 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας συμπίπτει χρονικά με τον σχεδιασμό της 1ης προγραμματικής περιόδου του νέου Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025 και της νέας προγραμματικής περιόδου ΕΣΠΑ 2021– 2027. Στη λογική αυτή και με σκοπό τη μεγιστοποίηση των συνεργειών, έχει προβλεφθεί συσχέτιση των αξόνων του Επιχειρησιακού Προγράμματος με τους αναπτυξιακούς στόχους του ΕΠΑ καθώς και με τους στόχους πολιτικής του ΕΣΠΑ.

► Β. Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας (ΠΕΠ ΔΕ) 2014 -2020

Το αναπτυξιακό όραμα της Δυτικής Ελλάδας, όπως αποτυπώνεται στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Δυτικής Ελλάδας 2014 -2020⁹, συνοψίζεται στη φράση:

«Η αυτοτροφοδοτούμενη, εξωστρεφής και αειφορική ανασυγκρότηση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδος εστιασμένη στην παγκόσμια ταυτότητά της, στις αξίες για τον άνθρωπο και το περιβάλλον».

Στόχοι του ΠΕΠ ΔΕ 2014-2020 είναι:

- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα, με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.
- Προστασία του περιβάλλοντος – μετάβαση σε μία οικονομία φιλική στο περιβάλλον.
- Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση μεταφορικών υποδομών.
- Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και Καταπολέμηση της φτώχειας και των διακρίσεων
- Ανάπτυξη – εκσυγχρονισμός – συμπλήρωση κοινωνικών υποδομών, υποδομών υγείας και εκπαίδευσης.

► Γ. Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας

Η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη και την Καταπολέμηση της Φτώχειας της Δυτικής Ελλάδας¹⁰ (Νοέμβριος 2015) εξειδικεύει και συμπληρώνει την Εθνική Στρατηγική για την Κοινωνική Ένταξη. Για την προαγωγή του αναπτυξιακού οράματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε ό,τι αφορά στο ανθρώπινο δυναμικό και ιδιαίτερα τις ευπαθείς ομάδες, υιοθετήθηκαν οι κάτωθι Στρατηγικοί Στόχοι (ΣΣ):

ΣΣ1: Εξασφάλιση της πρόσβασης σε βασικά είδη διαβίωσης ομάδων του πληθυσμού που κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό.

⁹http://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2020/08/Programme_2014GR16M2OP005_5_0_el.pdf

¹⁰ <http://dytikiellada.gr/%cf%83%cf%84%cf%81%ce%b1%cf%84%ce%b7%ce%b3%ce%b9%ce%ba%ce%ae-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84%ce%b7-%cf%86%cf%84%cf%8e%cf%87%ce%b5%ce%b9%ce%b1/>

ΣΣ2: Διασφάλιση της δυνατότητας πρόσβασης στις κοινωνικές υπηρεσίες και υπηρεσίες υγείας από οικονομικά ασθενείς πολίτες, από πολίτες απομακρυσμένων περιοχών, πολίτες ευάλωτων και ειδικών κοινωνικών ομάδων.

ΣΣ3: Ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων κοινοτήτων στον κοινωνικό ιστό της Περιφέρειας και καταπολέμηση των διακρίσεων.

ΣΣ4: Προώθηση στην απασχόληση.

► **Δ. Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας**

Τον Δεκέμβριο 2020, εγκρίθηκε με την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/118376/1419 απόφαση του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας (Δ' 845), η αναθεώρηση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας ¹¹, συμπεριλαμβανομένης και της περιβαλλοντικής έγκρισης αυτού.

Η αναθεώρηση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Δυτικής Ελλάδας λαμβάνει υπόψη, μεταξύ άλλων, τις αλλαγές στη διοικητική οργάνωση της Περιφέρειας, τις διαφοροποιημένες κοινωνικο-οικονομικές συνθήκες στο πλαίσιο της κρίσης, καθώς και τα δεδομένα της κλιματικής αλλαγής και την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος.

Η αναθεώρηση του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Δυτικής Ελλάδας, θέτει στέρεες βάσεις για την ανάδειξη της Περιφέρειας σε πόλο ανάπτυξης για την ευρύτερη περιοχή σε συνδυασμό με την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος. Ο εκσυγχρονισμός κρίσιμων τομέων της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγής στους οποίους η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει συγκριτικά πλεονεκτήματα, αλλά και η στήριξη αναδυόμενων κλάδων, όπως ο τουρισμός, δημιουργεί σημαντικές προοπτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τη βελτίωση του επιπέδου ζωής. Νέες τεχνολογίες και καινοτομία μπορούν επίσης να πρωταγωνιστήσουν στο "αύριο" της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, χάρη στις υποδομές και το δυναμικό του Πανεπιστημίου, του Επιστημονικού Πάρκου Πατρών και των ερευνητικών κέντρων της ευρύτερης περιοχής, προσελκύοντας σημαντικές επενδυτικές δραστηριότητες.

► **Ε. Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας**

Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο διαχείρισης του συνόλου των αποβλήτων, τα οποία παράγονται σε μία περιφέρεια, αποτελεί το ΠΕΣΔΑ. Προσδιορίζει τις γενικές κατευθύνσεις για τη διαχείρισή τους, σε συνδυασμό με τις κατευθύνσεις και τα άρθρα 22 (Σχέδια Διαχείρισης) και 23 (Προγράμματα για την Πρόληψη δημιουργίας Αποβλήτων) του Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων και περαιτέρω προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που προωθούν συνδυασμένα: α) την πρόληψη, β) την επαναχρησιμοποίηση, γ) την ανακύκλωση, δ) άλλου είδους ανάκτηση, όπως ανάκτηση ενέργειας, και ε) την ασφαλή τελική διάθεση σε επίπεδο Περιφέρειας.

Η αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ Δυτικής Ελλάδας (Νοέμβριος 2016)¹² έχει ως βασικό στόχο την ενίσχυση της διαλογής στην πηγή και την ανακύκλωση σε όλα τα είδη των αποβλήτων που παράγονται στην Περιφέρεια, καθώς και την προώθηση της πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων.

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, μετά από διαπιστωτική πράξη του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης, ξεκίνησε και ολοκλήρωσε με επιτυχία τη διαδικασία αναθεώρησης

¹¹https://ypen.gov.gr/wp-content/uploads/2021/01/FEK845D_2020.pdf

¹² <https://www.pde.gov.gr/gr/enimerosi/perifereiakos-sxediasmos-diaxeirisis-apobliton-perifereias-dytikis-elladas.html>

του Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Αποβλήτων, σύμφωνα με τις βασικές αρχές και κατευθύνσεις της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Νοεμβρίου 2008 (L 312), και του ν. 4042/2012 (Α' 24).

► **ΣΤ. Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**

Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Στερεάς Ελλάδας (EL04) και του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου (EL02)

Σε εφαρμογή του άρθρου 9 της υπ' αρ. 31822/1542/Ε103 κοινής υπουργικής απόφασης (Β' 1108), με την οποία ενσωματώθηκε στο εθνικό δίκαιο η Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23ης Οκτωβρίου 2007 για την «Αξιολόγηση και Διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας», δημοσιοποιήθηκαν τα στοιχεία της 1^{ης} Αναθεώρησης της Προκαταρκτικής Αξιολόγησης Κινδύνων Πλημμύρας για τα 14 Υδατικά Διαμερίσματα (ΥΔ) της χώρας¹³.

Το Σχέδιο Διαχείρισης των Κινδύνων Πλημμύρας (ΣΔΚΠ) καταρτίζεται σε επίπεδο υδατικού διαμερίσματος για τις περιοχές που υπάρχουν δυνητικοί σοβαροί κίνδυνοι πλημμύρας ή είναι πιθανόν να σημειωθεί πλημμύρα, οι οποίες ονομάζονται Ζώνες Δυνητικά Υψηλού Κινδύνου Πλημμύρας.

Το Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας ή Υδατικό Διαμέρισμα EL04, σύμφωνα με την κωδική του αρίθμηση, αποτελεί ένα από τα 14 υδατικά διαμερίσματα της χώρας. Η συνολική έκταση του διαμερίσματος είναι 10.199 km², από τα οποία τα 303 km² ανήκουν στη Λευκάδα και τα 53 km² σε άλλα, μικρά νησιά. Το Υδατικό Διαμέρισμα Δυτικής Στερεάς Ελλάδας εκτείνεται στο βόρειο τμήμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, στην οποία εμπίπτει και η μεγαλύτερή του έκταση (Εικόνα 4-6). Περιλαμβάνει εξ ολοκλήρου ή τμήματα που ανήκουν διοικητικά σε οκτώ (8) Περιφερειακές Ενότητες (Π.Ε.), πέντε (5) Περιφέρειες και τρεις (3) Αποκεντρωμένες Διοικήσεις (ΑΔ).

Το ΥΔ Βόρειας Πελοποννήσου αποτελείται από τρεις (3) Λεκάνες Απορροής Ποταμών: των ρεμάτων παραλίας Βόρειας Πελοποννήσου (EL0227), η οποία έχει έκταση 3.685 τ.χλμ., του Πείρου – Βέργα – Πηνειού (EL0228) η οποία έχει έκταση 2.423 τ.χλμ. και της Κεφαλονιάς – Ιθάκης – Ζακύνθου (EL0245) η οποία έχει έκταση 1.289 τ.χλμ. Η συνολική έκταση του Υδατικού Διαμερίσματος Βόρειας Πελοποννήσου είναι ίση με 7.397 τ.χλμ.

Μερικά από τα μέτρα του προγράμματος που μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτές τις περιοχές κατά προτεραιότητα είναι, ενδεικτικά και χωρίς αξιολογική σειρά τα ακόλουθα:

- «Ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση επιπτώσεων στους τομείς ύδρευσης και αποχέτευσης»
- «Προώθηση πρακτικών ανάσχεσης των πλημμυρικών ροών και συγκράτησης φερτών υλών, με έμφαση στα μέτρα φυσικής συγκράτησης υδάτων»
- «Έργα αντικατάστασης και συμπλήρωσης των υφιστάμενων δικτύων αποχέτευσης όμβριων»

¹³https://floods.ypeka.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1113&Itemid=1154

- «Μελέτες/έργα αντιπλημμυρικής προστασίας» σε συνδυασμό με το μέτρο «Σύνταξη Στρατηγικών Σχεδίων (MasterPlan) Έργων Αντιπλημμυρικής Προστασίας» που θα διερευνήσουν τις δυνατότητες και θα ιεραρχήσουν τα έργα
- «Ανάπτυξη συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης πλημμυρών»
- «Επικαιροποίηση των Σχεδίων Έκτακτης Ανάγκης λαμβάνοντας υπόψη τους Χάρτες του ΣΔΚΠ».

► Ζ. Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, εφαρμόζοντας τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, από τον Σεπτέμβριο του έτους 2012 ξεκίνησε ευρεία διαβούλευση για τη διαμόρφωση Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, δίνοντας έμφαση στην έρευνα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα. Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας¹⁴ ολοκληρώθηκε και παρουσιάστηκε τον Φεβρουάριο του έτους 2015.

Οι τομείς που καθορίστηκαν σαν προτεραιότητες για τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι:

- Αγροδιατροφή
- Τουρισμός – Πολιτισμός
- Μικροηλεκτρονική – Προηγμένα υλικά
- Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (οριζόντια)
- Ενεργειακές εφαρμογές (οριζόντια)

1.3 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Για την αξιολόγηση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας χρησιμοποιείται η μέθοδος της ανάλυσης SWOT. Πρόκειται για την ανάλυση των ισχυρών και αδύνατων σημείων του εσωτερικού περιβάλλοντος και τη διερεύνηση των ευκαιριών και απειλών του εξωτερικού περιβάλλοντος. Η SWOT συμβάλλει στην κατανόηση του προφίλ μιας περιοχής και στην αναγνώριση της στρατηγικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί σε αντίστοιχους τομείς παρέμβασης και υλοποιείται σε τρία διακριτά στάδια:

1. Καταγράφονται απόψεις και κωδικοποιούνται τα στοιχεία της ανάλυσης αναφορικά με τα εσωτερικά ισχυρά και αδύνατα σημεία της Περιφέρειας, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές.

2. Η κατάσταση αναλύεται με την εξέταση των πιθανών τρόπων μέσω των οποίων θα ενδυναμωθούν τα ισχυρά σημεία του φορέα και της περιοχής, προκειμένου να υπερκεράσουν τις αναγνωρισμένες αδυναμίες, καθώς και με την αναγνώριση των ευκαιριών που δύναται να αξιοποιηθούν, προκειμένου να υπερισχύσουν των απειλών.

¹⁴http://dytikiellada.gr/wp-content/uploads/2016/01/RIS3_%CE%94%CE%95_2-2015.pdf

3. Διαμορφώνεται η στρατηγική για την επίτευξη βελτιώσεων, η οποία εξειδικεύεται περαιτέρω στα επόμενα στάδια ανάπτυξης του ΠΠΑ.

Σχήμα 4: Τυπική διάταξη SWOT Analysis

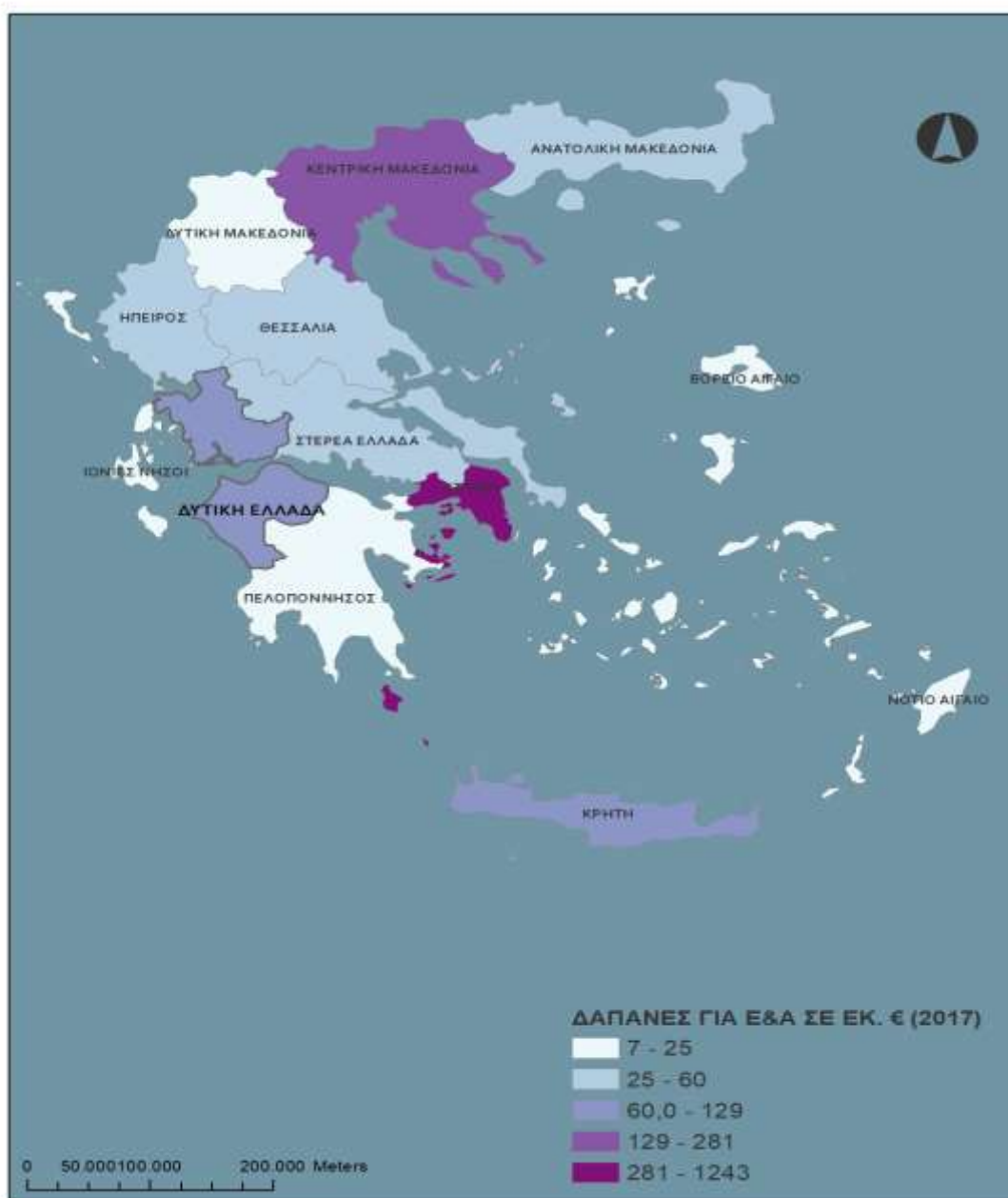
HSWOT ανάλυση που ακολουθεί, αφορά κάθε έναν από τους πέντε (5) πυλώνες ανάπτυξης, όπως αυτοί καθορίστηκαν στο ΕΠΑ της ΠΠ 2021-2025, ήτοι :

- Έξυπνη ανάπτυξη
- Πράσινη ανάπτυξη
- Ανάπτυξη υποδομών
- Κοινωνική ανάπτυξη
- Ενίσχυση εξωστρέφειας

1.3.1 Έξυπνη ανάπτυξη

Η ένταση δαπανών για έρευνα και ανάπτυξη (E & A) ως ποσοστό του περιφερειακού ΑΕΠ, το 2017 ανήλθε στο 1,31% και περιλαμβάνεται στις περιφέρειες εκείνες που υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο (1,13%), υστερεί ωστόσο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (2,07%). Η χαρτογραφική απεικόνιση της θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες E & A για το 2017, παρουσιάζεται στο Σχήμα 5.

Σχήμα 5: Χάρτης θέσης της Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες, ως προς τις δαπάνες Ε & Α σε εκ.€ (2017)

Πηγή: Eurostat – Ιδία επεξεργασία

Σε ότι αφορά στις δαπάνες E & A των επιχειρήσεων ως ποσοστό (%) του περιφερειακού ΑΕΠ, για το έτος 2017 ανήλθαν σε ποσοστό 0,23%, επίδοση αυξημένη μεν σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, ωστόσο κάτω του εθνικού μέσου όρου (0,55%).

Σε ό,τι αφορά στις δαπάνες για καινοτομικές δραστηριότητες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (ΜμΕ) με καινοτομία προϊόντος ή και διαδικασίας ως ποσοστό (%) του ΑΕΠ, το έτος 2016 ανήλθαν σε 0,17%, ποσοστό που τις κατατάσσει αρκετά κάτω από τον εθνικό μέσο όρο (1,6%) και μειωμένες σε σχέση με τα προηγούμενα έτη (το 2014 η αντίστοιχη επίδοση ήταν 0,28%).

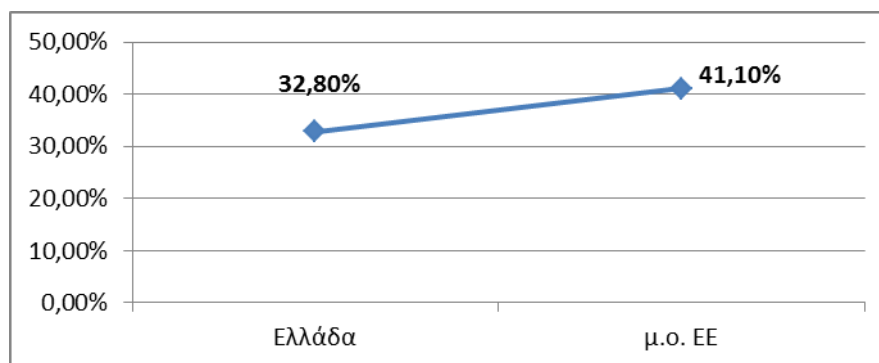
Σε ότι αφορά στις επιστημονικές δημοσιεύσεις, η Δυτική Ελλάδα αποτελεί την 4η περιφέρεια στη χώρα (2016) με τον μεγαλύτερο αριθμό επιστημονικών δημοσιεύσεων (1.247) σε διεθνή περιοδικά, ενώ ο δείκτης απήχησης των επιστημονικών δημοσιεύσεων την πενταετία 2012-2016 ανήλθε στο 5,47%, αυξημένος σε σχέση με τα προηγούμενα έτη, κάτω όμως από τον εθνικό μέσο όρο (7,13%).

Σε ότι αφορά στις επιδόσεις στη χρήση Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), με βάση τα στοιχεία επιμέρους δεικτών του Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (Digital Economy and Society Index - DESI), για το έτος 2019 ο δείκτης ανθρώπινου κεφαλαίου στον τομέα ΤΠΕ εμφανίζει την Ελλάδα πολύ χαμηλά, σε σύγκριση με τα άλλα κράτη-μέλη της ΕΕ-28. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 28^η θέση σε θέματα εξειδικευμένου σε ΤΠΕ προσωπικού και την 25η θέση στις ψηφιακές δεξιότητες.

Επισημαίνεται ότι η έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων αποτελεί σημαντικό εμπόδιο για τη μετάβαση στην ψηφιακή κοινωνία και οικονομία, λαμβάνοντας υπόψη και τους στόχους και τις κατευθύνσεις της Εθνικής Ψηφιακής Στρατηγικής 2016-2021.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά στις επιχειρήσεις και την ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας, η Ελλάδα καταλαμβάνει την **22η θέση** μεταξύ των χωρών της ΕΕ και η επίδοσή της (32,8%) υπολείπεται κατά πολύ του μέσου όρου της ΕΕ (41,1%). Σε ότι αφορά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές πωλήσεις, το ποσοστό αυτών παρέμεινε σταθερό το 2018, στα επίπεδα του έτους 2017 (δηλ. σε ποσοστό 11%).

Σχήμα 6: Ενσωμάτωση της ψηφιακής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις (2017)

Πηγή: EUROSTAT, 2017

Ο δε κύκλος εργασιών τους από το ηλεκτρονικό εμπόριο παραμένει χαμηλός, μόλις στο 4% του συνολικού κύκλου εργασιών. Επίσης, πολύ χαμηλό ποσοστό των επιχειρήσεων (7%) χρησιμοποιεί το υπολογιστικό νέφος (cloud computing) σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ (18%). Σε ότι αφορά στην ηλεκτρονική διακυβέρνηση (δείκτης ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες-

DESI 2019), η Ελλάδα κατατάσσεται πολύ χαμηλά, στην 27η θέση (46,9%) μεταξύ των χωρών της ΕΕ, υπολειπόμενη κατά πολύ του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (62,9%).

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, που εντάσσεται στη συνολική εθνική στρατηγική για την προώθηση της ευρυζωνικότητας, θα ενισχύσει την έξυπνη ανάπτυξη της οικονομίας, θα βελτιώσει τη θέση της Περιφέρειας και της χώρας στη διεθνή κατάταξη και θα αποφέρει όφελος στα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.

Αναφορικά με την περιφερειακούς διαρθρωτικούς δείκτες, το ΑΕΠ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας το έτος 2016 (ΕΛΣΤΑΤ) ανήλθε σε 8δισ € και καταγράφει πτωτική τάση από το 2008 και έπειτα. Σε ό,τι αφορά την Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (ΑΠΑ) της Περιφέρειας, το έτος 2016 (ΕΛΣΤΑΤ) ανήλθε σε 7δισ €, συνεισφέρει κατά 4,6% στην ΑΠΑ της χώρας και ακολουθεί πτωτική τάση από το έτος 2008 και έπειτα. Τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην ΑΠΑ της Περιφέρειας έχει ο τριτογενής τομέας (73%), ακολουθεί ο δευτερογενής (16%) και έπεται ο πρωτογενής τομέας (11%).

Επίσης, σύμφωνα με την περιφερειακή Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (2015) τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής οικονομίας αποτελούν η αγροδιατροφή, ο τουρισμός – πολιτισμός, η μικροηλεκτρονική – προηγμένα υλικά, οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών και οι ενεργειακές εφαρμογές.

Πίνακας 3:SWOT ανάλυση - Έξυπνη ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (ΠΔΕ) διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους σε συνδυασμό με την εργασία περίπου 3.500 ερευνητών (5,6% της χώρας και 32,7% αυτών γυναίκες). ➤ Ύπαρξη νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων (start-ups) και αναδυόμενου οικοσυστήματος καινοτομίας. ➤ Ενταγμένα έργα για δημιουργία περιφερειακών κόμβων (hubs). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αδυναμία διασύνδεσης της έρευνας, μεταφοράς και τελικής εφαρμογής των αποτελεσμάτων στις επιχειρήσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες. ➤ Χαμηλό ποσοστό ψηφιακού μετασχηματισμού σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. ➤ Αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η σημαντική δράση του Περιφερειακού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) και της «Συμμαχίας για την Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη στη Δυτική Ελλάδα» (ΣΕΑΔΕ). ➤ Οι εγκεκριμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ) της ΠΔΕ ➤ Η εφαρμογή της πιλοτικής πρωτοβουλίας «REBRAIN GREECE»στη Δυτική 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Οι αρνητικές συνέπειες από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19. ➤ Η παγίωση ενός χαμηλού/μέτριου ρυθμού υιοθέτησης καινοτομίας. ➤ Επιπρόσθετη απώλεια εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού.

<p>Ελλάδα.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Λειτουργία του Τεχνολογικού Πάρκου για START-UPS βασισμένες σε ΤΠΕ αλλά και σε ήδη υφιστάμενες εταιρίες ΤΠΕ στην περιοχή της Πάτρας. ➤ Καινοτόμος/ψηφιακός μηχανισμός στήριξης επιχειρηματικότητας της ΠΔΕ ➤ Οι νέες ανάγκες που προέκυψαν από την πανδημία του κορωνοϊού COVID-19. 	
--	--

1.3.2 Πράσινη ανάπτυξη

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μεγάλη εξάπλωση φωτοβολταϊκών συστημάτων, έχει εγκριθεί η αδειοδότηση σημαντικού αριθμού αιολικών πάρκων, καταγράφονται σημαντικές συγκεντρώσεις μικρών υδροηλεκτρικών έργων, καθώς και ένας μικρός αριθμός επενδύσεων στη βιομάζα. Επίσης, σημαντική θεωρείται και η έλευση του φυσικού αερίου για τη γενικότερη αναπτυξιακή στρατηγική και πορεία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Όσον αφορά στους φυσικούς πόρους, η Δυτική Ελλάδα διαθέτει πλούσια βιοποικιλότητα, καθώς και μεγάλο αριθμό προστατευόμενων περιοχών. Συνοπτικά, αναφέρεται ότι καταγράφονται συνολικά τριάντα τέσσερις (34) περιοχές ενταγμένες στον Αναθεωρημένο Εθνικό Κατάλογο του δικτύου Natura 2000, τέσσερα (4) εθνικά πάρκα, καταφύγια άγριας ζωής, αισθητικά δάση, διατηρητέα μνημεία της φύσης, τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, υγρότοποι διεθνούς σημασίας Ramsar κλπ.

Η γεωφυσική θέση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, η βιοποικιλότητα και οι υδατικοί πόροι που διαθέτει, καθώς και η οικονομική δραστηριότητα σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, επηρεάζονται σημαντικά τόσο από το κλίμα, όσο και από φυσικές καταστροφές (όπως πυρκαγιές και σεισμοί). Σημειώνεται επίσης, ότι είναι σε στάδιο διαβούλευσης το Περιφερειακό Σχέδιο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ), στο πλαίσιο του οποίου θα διαμορφωθεί ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο πλέγμα δράσεων για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού.

Στο πλαίσιο της νέας περιόδου είναι αναγκαία η συνέχεια της χρηματοδότησης παρεμβάσεων σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών, καθώς και προστασίας απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

Σε ότι αφορά στη διαχείριση αποβλήτων, εντός της περιόδου 2014-2020 ολοκληρώνονται οι υποδομές συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων (ΕΕΛ) στους οικισμούς Γ' Προτεραιότητας (πληθυσμός 2.000-15.000 ι.π.) που απαιτούνται από την Οδηγία € του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1991 (L 135).

Σε ότι αφορά στα **στερεά απόβλητα**, ήδη λειτουργούν τρεις (3) Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ) στην Αχαΐα και τέσσερις (4) στην Αιτωλοακαρνανία, ενώ είναι σε στάδιο κατασκευής ένας ΧΥΤΥ16 στην Ηλεία, που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020.

Αναφορικά με τους **Σταθμούς Μεταφόρτωσης Απορριμμάτων (ΣΜΑ)**, στην Αιτωλοακαρνανία έχει κατασκευαστεί ένας ΣΜΑ και ένας δεύτερος βρίσκεται σε φάση κατασκευής (με χρηματοδότηση του ΕΣΠΑ 2014-2020), ενώ έχει αδειοδοτηθεί ένας ακόμα. Επίσης, λειτουργεί και ένας Σταθμός Μεταφόρτωσης Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΣΜΑΥ). Στην Περιφερειακή Ενότητα (ΠΕ) Αχαΐας λειτουργούν δύο (2) ΣΜΑ, ενώ υπάρχουν δύο (2) ακόμα αδειοδοτημένοι. Εξ' αυτών

στο πλαίσιο της ΠΠ 2014-2020 χρηματοδοτείται η δημιουργία ΣΜΑ στον Δήμο Πατρέων. Στην ΠΕ Ηλείας δεν έχει κατασκευαστεί κανένας από τους προβλεπόμενους ΣΜΑ, ωστόσο έχει κατασκευαστεί ένας ΣΜΑΥ στον Δήμο Πηνειού.

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δεν λειτουργεί **μονάδα επεξεργασίας Αστικών Στερεών Απορριμμάτων**. Από το ισχύον ΠΕΣΔΑ προβλέπεται η κατασκευή και λειτουργία πέντε (5) μονάδων (δύο (2) στην Αχαΐα, δύο (2) στην Αιτωλοακαρνανία, ένας (1) στην Ηλεία). Σημειώνεται, ωστόσο, ότι εντός του έτους 2019 υπεγράφη η σύμβαση (μέσω ΣΔΙΤ) για την κατασκευή **Μονάδας Επεξεργασίας Απορριμμάτων** στην ΠΕ Ηλείας, όπου μέρος του κόστους του έργου θα χρηματοδοτηθεί από το ΕΣΠΑ 2014-2020, ενώ σε φάση ανταγωνιστικού διαλόγου βρίσκονται οι προκηρύξεις για άλλες δύο μονάδες, σε Αχαΐα και Αιτωλοακαρνανία.

Τέλος, σε ό,τι αφορά στη διαχείριση υδάτων ακολουθείται το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας το οποίο ενσωματώνει την Ευρωπαϊκή Οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23^{ης} Οκτωβρίου 2000 (L 327). Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΛΑΠ) των περιοχών ενδιαφέροντος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.

Πίνακας 4:SWOT ανάλυση - Πράσινη ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ΠΔΕ διαθέτει σημαντική δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. ➤ Το φυσικό περιβάλλον αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα. ➤ Ύπαρξη φορέων και ερευνητικών ιδρυμάτων για την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου «Πράσινης Ανάπτυξης». 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Απηρχαιωμένα και ασυντήρητα αρδευτικά δίκτυα, εκτεταμένες ανάγκες σε αντιπλημμυρικά. ➤ Μικρής έκτασης επενδύσεις κυρίως σε αιολική ενέργεια και φωτοβολταϊκά. ➤ Αδυναμίες στην διαχείριση αποβλήτων.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η περιορισμένη έως τώρα αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στην περιοχή συνεπάγεται μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης στο άμεσο μέλλον. ➤ Η διαφαινόμενη αξιοποίηση των υδρογονανθράκων. ➤ Η αξιοποίηση της βιομάζας των αγροκτηνοτροφικών αποβλήτων. ➤ Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η θεώρηση του ενεργειακού ζητήματος ως ένα ζήτημα «πάνω» από εμάς και η μη διεκδίκηση εναλλακτικών επιλογών. ➤ Οι ασύμμετρες απειλές της κλιματικής αλλαγής.

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Οι χρηματοδοτικές δυνατότητες των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (2021-2027) ➤ Γεωγραφική θέση της ΠΔΕ ως κόμβος σε διεθνή ενεργειακά δίκτυα. 	
---	--

1.3.3 Ανάπτυξη υποδομών

Η Δυτική Ελλάδα κατέχει στρατηγική γεωγραφική θέση συνδέοντας την Πελοπόννησο με τη Στερεά Ελλάδα και την Ήπειρο. Αποτελεί μία εκ των κυριότερων πυλών της χώρας, θεωρούμενη ως η δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη. Το οδικό της δίκτυο είναι εκτεταμένο και βελτιώνεται συνεχώς (με την στήριξη και της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο πλαίσιο των διαδοχικών προγραμματικών περιόδων). Η κεντρική οδική αρτηρία που συνδέει την πόλη των Πατρών με την Αθήνα αποτελεί μέρος του βασικού εθνικού άξονα ΠΑΘΕ (Οδικός Άξονας Πατρών - Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων) και ανήκει στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Σε σχέση με το εθνικό χωρικό σύστημα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τείνει να μετατραπεί σε σταυροδρόμι συνδυασμένων μεταφορών και περιοχή σύγκλισης των δύο εθνικών - διεθνών αξόνων ανάπτυξης, του ΠΑΘΕ και της Ιόνιας Οδού (Δυτικός Άξονας).

Όσον αφορά στις λιμενικές υποδομές πέραν του νέου σύγχρονου λιμανιού στην Πάτρα που ολοκληρώνεται εντός της περιόδου 2021 υπάρχουν δυνατότητες αξιοποίησης και των λοιπών λιμένων της Περιφέρειας, όπως το λιμάνι Αιγίου, το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί για εμπορικές συναλλαγές, το λιμάνι του Κατάκολου που είναι από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Μεσογείου για την εξυπηρέτηση της κρουαζιέρας και αυτό της Κυλλήνης, το οποίο είναι το μεγαλύτερο σε ακτοπλοϊκή επιβατική κίνηση στο Ιόνιο, διακινώντας σε ετήσια βάση 1,5 εκατομμύριο επιβάτες και περισσότερα από 450.000 οχήματα. Ως προς τους αερολιμένες, εκτός αυτού της Αράξου που εξυπηρετεί ορισμένες εμπορευματικές δραστηριότητες και του Άκτιου που εξυπηρετεί κυρίως όμορους νομούς του Ιονίου, σε γενικές γραμμές η υποδομή κρίνεται ανεπαρκής για την ανάπτυξη της Περιφέρειας. Μία από τις προκλήσεις που έχει να αντιμετωπίσει η Περιφέρεια στο μέλλον σε ό,τι αφορά στις αερομεταφορές είναι η ανάπτυξη κεντρικού δικτύου υδατοδρομίων για την παροχή υπηρεσιών υδροπλάνων από και προς στα νησιά. Τέλος, στον σιδηροδρομικό τομέα, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ανεπαρκές δίκτυο. Σημειώνεται ότι ακόμα δεν έχει ολοκληρωθεί η αναβάθμιση του βασικού σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ/Π, ειδικότερα στον άξονα Αθήνα-Πάτρα.

Η ολοκλήρωση μεγάλων έργων υποδομής της περιοχής που αίρουν την προβληματική πρόσβαση σε κάθε είδους υπηρεσίες αποτελεί μονόδρομο για την βιώσιμη ανάπτυξη σε ένα κόσμο που η προσβασιμότητα τείνει να αποτελέσει θεμελιώδες δικαίωμα.

Πίνακας 5: SWOT ανάλυση - Ανάπτυξη υποδομών

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και απειλές
Δυνατότητες	Προβλήματα

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ύπαρξη σημαντικών μεταφορικών υποδομών (εκτεταμένο οδικό δίκτυο, τουριστικά και εμπορικά λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμια). ➤ Γεωγραφική θέση ως διαμετακομιστικός κόμβος. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Απουσία ολοκληρωμένων δικτύων μεταφορών και συγκοινωνιών. Ασυνέχειες, έλλειψη διασυνδέσεων, προβληματικό επαρχιακό οδικό δίκτυο, προβληματικές εργολαβίες. ➤ Ανεπαρκή ευρυζωνικά δίκτυα στην ύπαιθρο, ελλείμματα και σε αστικές περιοχές σε σχέση με ευρωπαϊκά standards ➤ Απουσία ενεργειακών δικτύων. ➤ Περιφερειακές ασυνέχειες και ελλείψεις στα logistics
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ολοκλήρωση της Ολυμπίας οδού και του σιδηροδρομικού δικτύου. Επέκταση σιδηροδρόμου στη περιφέρεια. ➤ Επενδύσεις στην εφοδιαστική αλυσίδα. ➤ Ψηφιακές υπηρεσίες και καινοτομία για βελτίωση προσβασιμότητας. ➤ Το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Δυτικής Ελλάδας. ➤ Η Δυτική Ελλάδα ως συγκοινωνιακός κόμβος. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. ➤ Καυστέρηση στην ολοκλήρωση της Ολυμπίας οδού και της έλευσης του σιδηροδρόμου στην Πάτρα.

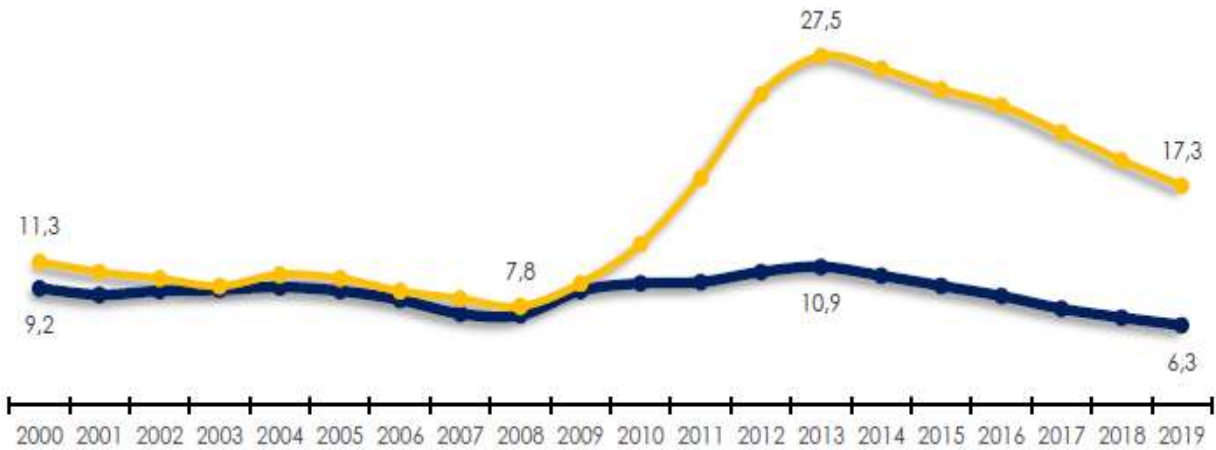
1.3.4 Κοινωνική ανάπτυξη

Τα δεδομένα της αγοράς εργασίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας χαρακτηρίζονται από υστέρηση, τόσο σε σχέση με τους εθνικούς, όσο και τους ευρωπαϊκούς δείκτες. Σε ότι αφορά στην αγορά εργασίας στην Περιφέρεια, το ποσοστό των οικονομικά ενεργών πολιτών ηλικίας 15-74 ετών ανέρχεται σε 58% (2018), και είναι χαμηλότερο από αυτό σε εθνικό επίπεδο είναι 59,4% όπως και σε επίπεδο EU-28 είναι 64,8%.

Σε ότι αφορά στο ποσοστό απασχόλησης, για το 2018 στη Δυτική Ελλάδα ανέρχεται σε 44,1% στην ηλικιακή ομάδα 15–74 ετών, με αυξητική τάση την τελευταία πενταετία, ωστόσο κάτω από το αντίστοιχο ποσοστό σε εθνικό (47,9%) και ευρωπαϊκό επίπεδο (60,4%).

Η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα έως και το έτος 2019 αποτελεί την χαρακτηριστικότερη εκδήλωση του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας της Ελλάδας έναντι των υπολοίπων ευρωπαϊκών κρατών. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία η ανεργία στην Ελλάδα το έτος 2019 ήταν τριπλάσια από τον μέσο όρο των 28 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

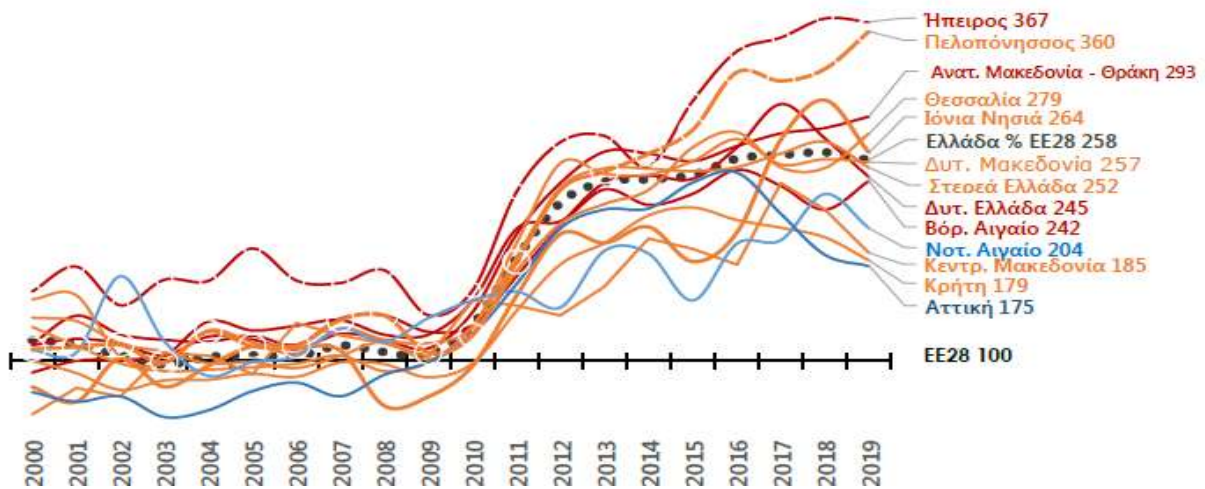
Σχήμα 7: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)

Πηγή: Έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Δυτικής Ελλάδας, ΠΔΕ 2020

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατατάσσεται **ένατη (9η)** μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, έχοντας να αντιμετωπίσει υπερδιπλάσιο ποσοστό ανεργίας σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Σχήμα 8: Εξέλιξη ανεργίας σε εθνικό κι ευρωπαϊκό επίπεδο (ΙΝΠΑ, 2000-2019)

Πηγή: Έκθεση για την οικονομική κατάσταση της Δυτικής Ελλάδας, ΠΔΕ 2020

Αναφορικά με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση του πληθυσμού στη Δυτική Ελλάδα, το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, για το 2018 ανήλθε στο 44,6% και είναι το μεγαλύτερο ποσοστό που καταγράφεται συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες της χώρας. Το γεγονός αυτό αναδεικνύει την ανάγκη εφαρμογής και αύξησης των παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της φτώχειας λαμβάνοντας υπόψη ότι το αντίστοιχο ποσοστό σε επίπεδο χώρας ανέρχεται σε 31,8%. Αντίστοιχα, το 2018 το ποσοστό υλικής στέρησης στη Δυτική Ελλάδα ανέρχεται σε 28%, είναι το

μεγαλύτερο μεταξύ των περιφερειών της χώρας και είναι υψηλότερο από αυτό που καταγράφεται σε επίπεδο χώρας (16,7%).

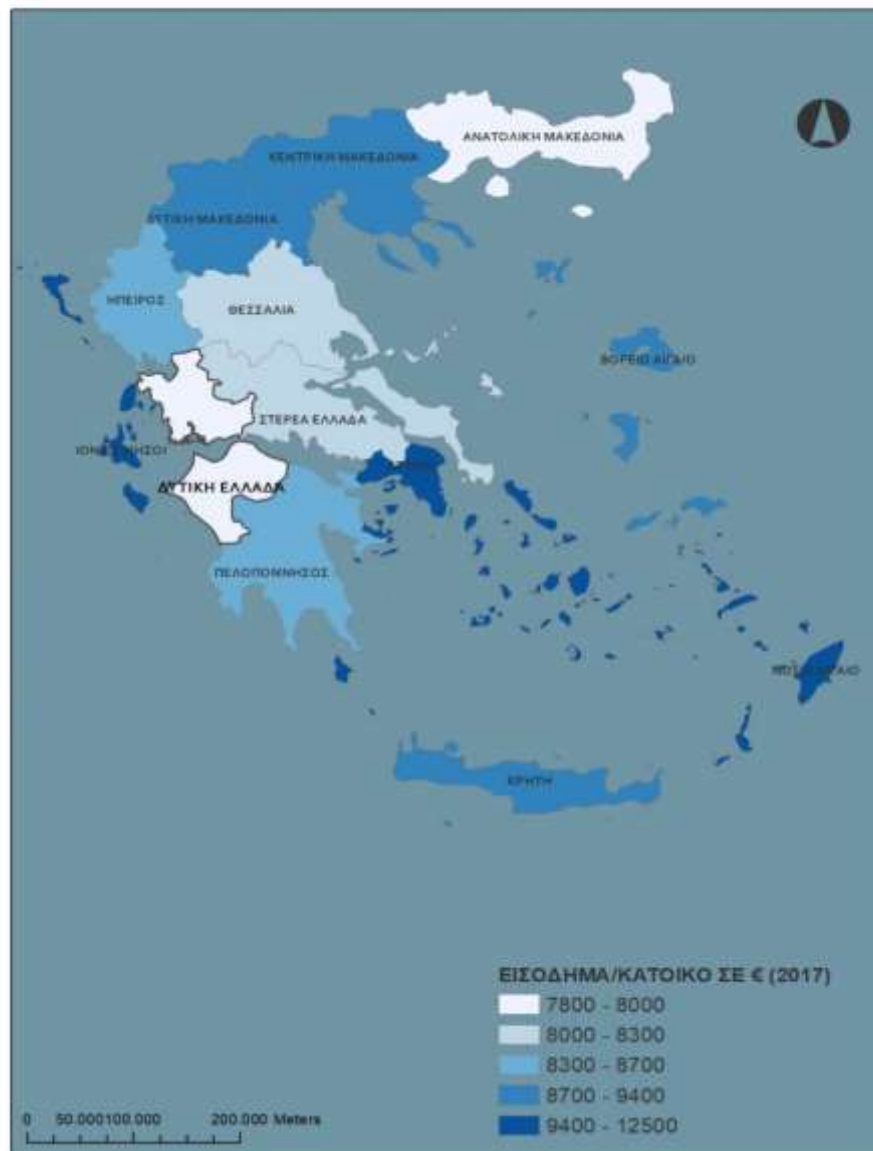
Στα στατιστικά στοιχεία των λογαριασμών των νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ αποτυπώνεται η κατανομή του πρωτογενούς και δευτερογενούς εισοδήματος των νοικοκυριών συνολικά ανά περιφέρεια σε εκατομμύρια ευρώ, χωρίς να γίνεται αναγωγή ανά νοικοκυριό. Στον Πίνακα 6 για την περίοδο 2012-2017 και στον Χάρτη 9 για το έτος 2017, παρουσιάζεται η διαχρονική πορεία του εισοδήματος ανά κάτοικο (σε ευρώ) για τη Δυτική Ελλάδα σε σχέση με τις υπόλοιπες περιφέρειες και τη χώρα, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα της Eurostat. Διαπιστώνεται ότι η επίδοση της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας είναι ιδιαίτερα αρνητική, καταλαμβάνοντας τη χαμηλότερη θέση μεταξύ των περιφερειών και παρουσιάζοντας το 2017 το 77,2% του εισοδήματος ανά κάτοικο της χώρας.

Πίνακας 6: Εξέλιξη εισοδήματος/ κάτοικο στις περιφέρειες και χώρα σε €, 2012-2017

Εισόδημα/κάτοικο	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Σύνολο Χώρας	11.000	10.200	10.100	9.900	9.800	10.100
Ανατολική Μακεδονία	8.700	7.900	7.900	7.800	7.800	8.000
Κεντρική Μακεδονία	9.900	9.200	9.000	8.900	9.000	9.100
Δυτική Μακεδονία	10.700	10.000	9.800	9.600	9.200	9.400
Ήπειρος	9.800	9.000	8.600	8.400	8.300	8.700
Θεσσαλία	9.400	8.700	8.500	8.200	8.200	8.200
Ιονίων Νήσων	10.900	10.100	11.100	10.800	10.800	11.800
Δυτική Ελλάδα	8.600	8.000	7.800	7.600	7.600	7.800
Στερεά Ελλάδα	8.500	7.800	8.600	8.200	7.100	8.300
Πελοπόννησος	9.600	8.900	8.700	8.400	8.500	8.700
Αττική	13.500	12.500	12.200	11.900	11.800	12.200
Βόρειο Αιγαίο	10.400	9.700	9.200	9.100	9.100	9.100
Νότιο Αιγαίο	12.000	10.900	13.200	13.300	13.400	12.500
Κρήτη	9.200	8.600	9.200	9.000	9.100	9.300

Πηγή: Eurostat, Ιδία επεξεργασία

Σχήμα 9: Χάρτης εισοδήματος/ κάτοικο για τις Περιφέρειες στη χώρα σε €, 2017

Πηγή: Eurostat, Ιδία επεξεργασία

Στον τομέα της υγείας, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας λειτουργούν 11 νοσοκομεία και 35 μονάδες υγείας, που καλύπτουν την υγειονομική περίθαλψη των κατοίκων, όχι μόνο της Περιφέρειας, αλλά και της ευρύτερης περιοχής. Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Υγείας, το 2018 οι επισκέψεις εξωτερικών ασθενών σε νοσοκομεία και σε μονάδες υγείας ΠΕΔΥ της Περιφέρειας ανήλθαν σε 1,9εκ. τιμή αρκετά υψηλή που δείχνει τον υψηλό βαθμό αναγκών παροχής υπηρεσιών υγείας στην Περιφέρεια. Επίσης, όσον αφορά στους διαθέσιμους γιατρούς, στην ΠΔΕ το 2018 υπήρχαν 491 περίπου ιατροί ανά 100 χιλιάδες κατοίκους, κατατάσσοντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην όγδοη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, ενώ είναι η τέταρτη σε (μόνιμο) πληθυσμό περιφέρεια (EUROSTAT, 2018).

Πίνακας 7:SWOT ανάλυση - Κοινωνική ανάπτυξη

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και περιορισμοί
Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η ΠΔΕ 3ος πόλος ανώτατης εκπαίδευσης στην Ελλάδα. ➤ Υποδομές υγείας με δυνατότητα κάλυψης αναγκών του ευρύτερου πληθυσμού Δυτικού ηπειρωτικού άξονα και Ιονίων νήσων. ➤ Σχετική ανθεκτικότητα της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας περιφερειακών διακυμάνσεων ΑΕΠ λόγω ποικιλότητας στην διάρθρωση της περιφερειακής απασχόλησης. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού. ➤ Braindrain και αδυναμία συγκράτησης του δυναμικού που φοιτά στην ΠΔΕ. ➤ Σημαντικό πληθυσμιακό τμήμα Ρομά που χρήζουν περεταίρω ένταξης. ➤ Ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε παιδεία, υγεία, κοινωνικές υπηρεσίες.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η πιλοτική πρωτοβουλία REBRAIN στη Δυτική Ελλάδα για την απασχόληση. ➤ Σημαντικός σχετικά αριθμός κοινωνικών επιχειρήσεων στη Δυτική Ελλάδα. ➤ Σχετική ετοιμότητα στην καθιέρωση καινοτόμων πολιτικών ενίσχυσης απασχόλησης. ➤ Η ανάπτυξη και εδραίωση διεξαγωγής διεθνούς εμβέλειας αθλητικών εκδηλώσεων. ➤ Η εξωστρέφεια των ΑΕΙ σε μια μεταβαλλόμενη εποχή. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. Αύξηση της φτώχειας και των φαινομένων κοινωνικού αποκλεισμού. ➤ Αύξηση της ανεργίας και μείωση του εισοδήματος των προσώπων και οικογενειών.

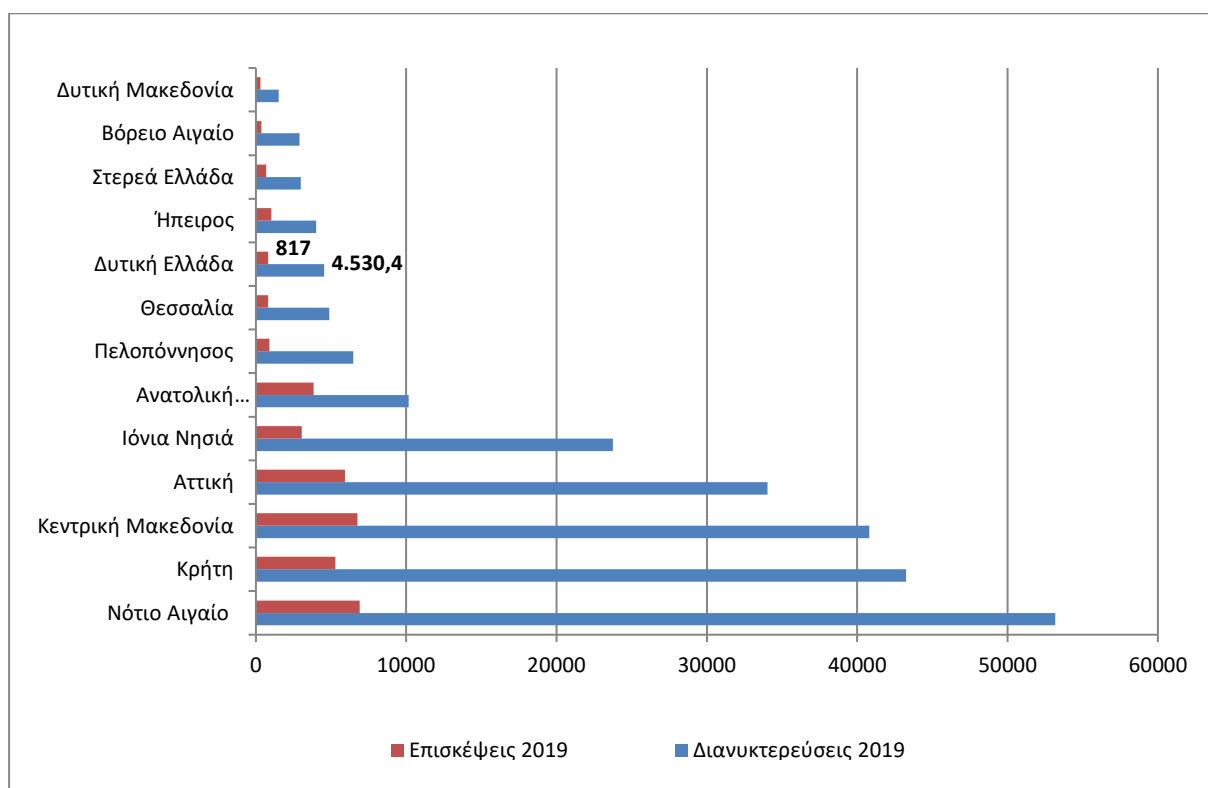
1.3.5 Ενίσχυση εξωστρέφειας

Τα τελευταία χρόνια και συγκεκριμένα το διάστημα 2014-2018, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας σημείωσε αύξηση εξαγωγών κατά 4.9%, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι εξαγωγές ορυκτών. Μεταξύ των 12 ελληνικών περιφερειών που πέτυχαν αύξηση της εξαγωγικής τους δραστηριότητας, η ΠΔΕ καταλαμβάνει την ενδέκατη θέση (ΙΕΕΣ/ΣΕΒΕ, 2020).

Σύμφωνα με έρευνα του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης (ΠΤΑ) της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (2020) μεταξύ των επιχειρήσεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, το 9.4% των επιχειρήσεων της κάνουν εξαγωγές προϊόντων και υπηρεσιών. Το ποσοστό αυξήθηκε σε σχέση με προηγούμενες έρευνες του ΠΤΑ το 2017 (8%) και το 2015 (8,8%). Σύμφωνα με στοιχεία του ΙΕΕΣ/ ΣΕΒΕ, η Δυτική Ελλάδα συμμετείχε το 2018 κατά 1.1% στις συνολικές ελληνικές εξαγωγές (άνευ πετρελαιοειδών), ή κατά 426.5 εκατομμύρια ευρώ, καταλαμβάνοντας την όγδοη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών, πίσω από την Κρήτη (1.3% - 489.4 εκ. ευρώ) και μπροστά από την Ήπειρο (0.8% - 292.4 εκ. ευρώ).

Σε ό,τι αφορά στα μεγέθη του τουρισμού, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ωφελήθηκε από την αύξηση της εισροής επισκεπτών που παρατηρείται στη χώρα κατά τα τελευταία έτη. Σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος για το 2019 και το 2018, το ύψος των ταξιδιωτικών εισπράξεων στην ΠΔΕ ανήλθε στα 257,4 εκ. ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 22% περίπου σε σχέση με το 2018 (211,8 εκ. ευρώ) και καταλαμβάνοντας τη δέκατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων για το 2019 ανήλθε στις 4,53 εκ. περίπου, σημειώνοντας αύξηση κατά 42% σε σχέση με το 2018 (3,19 εκ.), οδηγώντας την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας στην ένατη θέση μεταξύ των ελληνικών περιφερειών. Ο αριθμός των διανυκτερεύσεων είναι μικρός σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (17,78 εκ.), γεγονός που καταδεικνύει ότι η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας έχει διαμορφώσει χαρακτηριστικά διόδου προς άλλους προορισμούς, και όχι χαρακτηριστικά μόνιμου τουριστικού προορισμού.

Σχήμα 10: Αριθμός διανυκτερεύσεων και επισκέψεων ανά Περιφέρεια (2019)

Πηγή: ΤτΕ, 2019

Επίσης, η ΕΛΣΤΑΤ καταγράφει την επισκεψιμότητα και τις εισπράξεις επιλεγμένων μουσείων ανά την Ελλάδα. Στην ΠΔΕ, κατέγραψε για το 2019 τα παραπάνω μεγέθη για 3 μουσεία στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας, 2 στην ΠΕ Αχαΐας και 4 στην ΠΕ Ηλείας. Τα μουσεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα το 2019 ήταν αυτά της Αρχαίας Ολυμπίας και Ιστορίας Ολυμπιακών Αγώνων, τα οποία είχαν αντίστοιχα και τα μεγαλύτερα ύψη εισπράξεων, ήτοι 761 χιλιάδες ευρώ και 136 χιλιάδες ευρώ περίπου, αντίστοιχα. Αναλυτικά στοιχεία δίνονται στον πίνακα 25 (ΕΛΣΤΑΤ, 2019).

Πίνακας 8: SWOT ανάλυση - Ενίσχυση εξωστρέφειας

Δυνατότητες και ευκαιρίες	Προβλήματα και επείλες
---------------------------	------------------------

Δυνατότητες	Προβλήματα
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Πρωτογενής τομέας πολυδιάστατος και δυναμικός και κατά περιπτώσεις εξωστρεφής (ιχθυοκαλλιέργειες, φράουλες). ➤ Το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Σημαντική μεταποιητική δραστηριότητα στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δευτερευόντως σε Αγρίνιο. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Χαμηλή προστιθέμενη αξία πρωτογενούς τομέα. ➤ Έλλειψη υποδομών μεταποίησης σε Αιτωλοακαρνανία και Ηλεία. ➤ Χαμηλό αποτύπωμα πολιτιστικών υποδομών πλην Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Εποχικός τουρισμός με μικρό μερίδιο στο συνολικό εθνικό τουριστικό προϊόν.
Ευκαιρίες	Απειλές
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αναδυόμενο οικοσύστημα πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών. ➤ Επένδυση στο brandname Αρχαίας Ολυμπίας. ➤ Η Δυτική Ελλάδα ως αναδυόμενος τουριστικός προορισμός για εσωτερικό και εξωτερικό. ➤ Επενδύσεις στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δημιουργία ΒΙΠΕ σε Αγρίνιο και Ηλεία. ➤ Σύσταση ενός ενιαίου δικτύου πολιτιστικών πόρων, αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της ΠΔΕ για την ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ενίσχυση του τουριστικού κλάδου. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού. ➤ Γεωπολιτικές αλλαγές στις αγορές στόχο των αγροδιατροφικών προϊόντων. ➤ Ασύμμετρες απειλές στην παραγωγική διαδικασία και τον τουρισμό (η νόσος του κορωνοϊού COVID-19, ασθένειες στην αγροτική παραγωγή κ.α.).

1.3.6 Συμπεράσματα – Κρίσιμα σημεία

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζει μια σειρά από συγκριτικά πλεονεκτήματα και δυναμικές προοπτικές ανάπτυξης για το σύνολο των αναπτυξιακών στόχων του προγράμματος.

Η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους που σε συνδυασμό με την ύπαρξη ικανοποιητικού αριθμού νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων μπορεί να επιτύχει την ανάπτυξη της έρευνας και καινοτομίας και να οδηγηθεί ομαλά στη μετάβαση προς την ψηφιακή ενσωμάτωση.

Ως προς τη γενικότερη αναπτυξιακή πορεία της ΠΔΕ και την πράσινη ανάπτυξη, ιδιαίτερα σημαντική θεωρείται η γεωφυσική της θέση, η πλούσια βιοποικιλότητα και οι υδατικοί πόροι που διαθέτει καθώς και η δυνατότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Η Δυτική Ελλάδα κατέχει στρατηγική γεωγραφική θέση, αποτελώντας μία εκ των κυριότερων πυλών της χώρας, θεωρούμενη ως η δυτική πύλη της Ελλάδας προς την Αδριατική και τη Δυτική Ευρώπη γενικότερα. Η κεντρική οδική αρτηρία που συνδέει την πόλη των Πατρών με την Αθήνα αποτελεί μέρος του βασικού εθνικού άξονα ΠΑΘΕ (Οδικός Άξονας Πατρών - Αθήνας - Θεσσαλονίκης - Ευζώνων) και ανήκει στα διευρωπαϊκά δίκτυα. Η περιοχή διαθέτει γενικότερα σημαντικές μεταφορές υποδομές (εκτεταμένο οδικό δίκτυο, τουριστικά και εμπορικά λιμάνια, σιδηροδρομικό δίκτυο, αεροδρόμια), όπου μέσω της συνεχούς βελτίωσης καθιστούν την Περιφέρεια ως βασικό διαμετακομιστικό κόμβο.

Αναφορικά με τη γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση του πληθυσμού η Δυτική Ελλάδα παρουσιάζει την αντίστοιχη εικόνα της χώρας, με σταθερά υψηλά επίπεδα ανεργίας λόγω της αναπτυξιακής υστέρησης και του ελλείμματος ανταγωνιστικότητας. Ωστόσο, υπάρχει μία σχετική ανθεκτικότητα της κοινωνικής συνοχής και σταθερότητας περιφερειακών διακυμάνσεων ΑΕΠ λόγω της ποικιλότητας στην διάρθρωση της περιφερειακής απασχόλησης.

Τέλος, σημειώνονται μεγάλες δυνατότητες εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας με σημείο αναφοράς το πλούσιο τουριστικό και πολιτιστικό απόθεμα της ευρύτερης περιοχής όπως είναι το εμβληματικό μνημείο παγκόσμιας ακτινοβολίας της Αρχαίας Ολυμπίας αλλά και μέσω της πολυδιάστατης και δυναμικής δραστηριότητας στον πρωτογενή τομέα και τη μεταποίηση.

Τα στοιχεία που προκύπτουν από τη SWOT ανάλυση για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας αναδεικνύουν έναν δυναμικό αναπτυξιακό χαρακτήρα με μεγάλες δυνατότητες ανάκαμψης από την πρόσφατη οικονομική κρίση και σε τομείς όπως η έρευνα και η καινοτομία, η ενέργεια συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών, οι μεταφορές και ο τουρισμός. Στους εν λόγω τομείς παρουσιάζονται ευκαιρίες που απορρέουν, τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό μακροοικονομικό περιβάλλον της χώρας, από την εφαρμογή κεντρικών πολιτικών, και από την απορρόφηση όλων διαθέσιμων πόρων. Κρίσιμο παράγοντα βέβαια στην σχετική ανάλυση, και στον σχεδιασμό του ΠΠΑ που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, αποτελεί η ανάγκη άμεσης αντιμετώπισης των αρνητικών συνεπειών που και η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας που έχει προκληθεί λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID - 19, και κυρίως στο κομμάτι της απασχόλησης, στην επιχειρηματικότητα και στις νέες κοινωνικές συνθήκες που διαμορφώνονται.

1.4 ΈΡΓΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

1.4.1 Έργα εθνικών πόρων

Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των έργων του εθνικού ΠΔΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τους αναπτυξιακούς στόχους και τομείς παρέμβασης του ΕΠΑ, αποτυπώνονται υλοποιούμενα και σε εξέλιξη έργα, συνολικού ύψους **502.287.378,80€**. Το ποσό αυτό προκύπτει από τον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων συμβασιοποιημένων και μη, μέχρι τη περίοδο της συγγραφής του παρόντος. Στο σύνολο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται διοικητικά κόστη και έργα τεχνικής υποστήριξης.

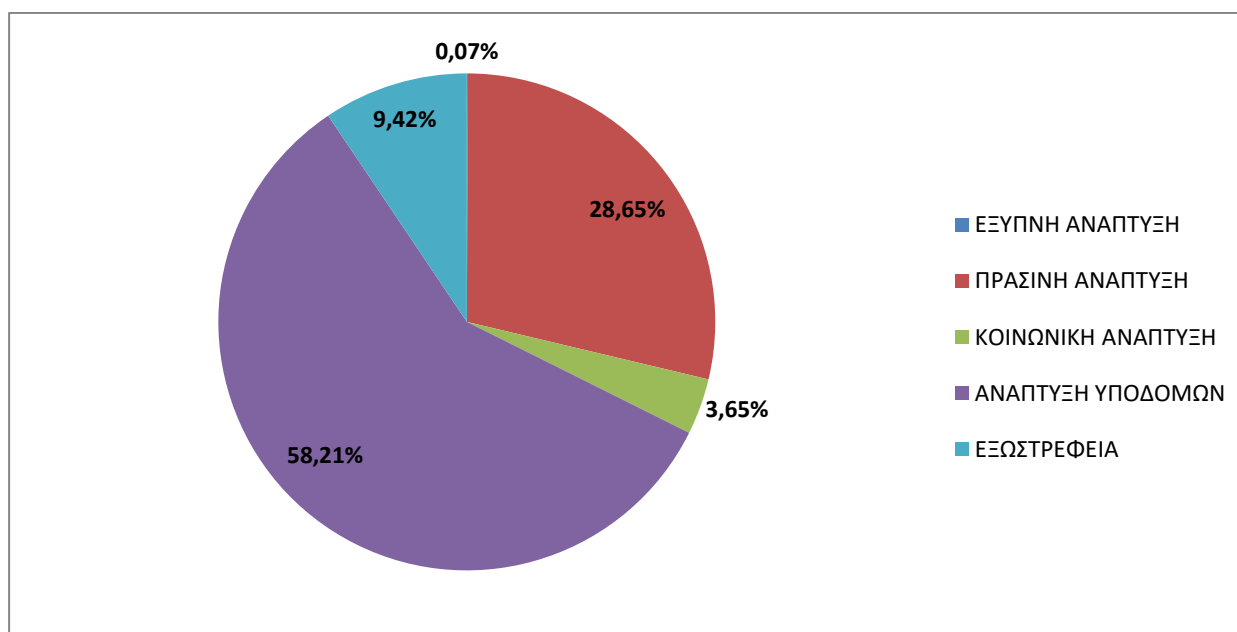
Πίνακας 9: Κόστος υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του ΠΔΕ ανά τομέαστόχο και προτεραιότητα του ΕΠΑ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ / ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΣΟ
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΡΕΥΝΑ και ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	355.621,90 €
	ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ	15.000,00 €
ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	7.894.914,23 €
	ΠΡΟΛΗΨΗ και ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	8.864.050,59 €
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ και ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	2.781.067,57 €

	ΣΤΗΡΙΞΗ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	626.526,65 €
	ΑΡΔΕΥΣΗ- ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ - ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ	123.733.718,00 €
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΥΓΕΙΑ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	3.490.881,40 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	5.854.489,86 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	7.366.324,92 €
	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	1.599.696,15 €
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	44.954.217,32 €
	ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	247.445.185,25 €
ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ	3.250.188,96 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	19.418.636,00 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	24.636.860,00 €
	ΣΥΝΟΛΟ	502.287.378,80 €

Σε αντιστοιχία με τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους που θέτει το ΕΠΑ το μεγαλύτερο μέρος των ενταγμένων έργων του εθνικού ΠΔΕ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμεται στον στόχο για την «Ανάπτυξη Υποδομών» με κόστος 292.399.402,57 € ή ποσοστό 58,21%. Ακολουθούν τα έργα που αφορούν στην «πράσινη ανάπτυξη» με κόστος 143.900.277,04 € ή ποσοστό 28,65 %, τα έργα ενίσχυσης της «εξωστρέφειας» με κόστος 47.305.684,96 € ή ποσοστό 9,42 %, τα έργα «κοινωνικής ανάπτυξης» με κόστος 18.311.392,33 € ή ποσοστό 3,65 % και τέλος τα έργα και δράσεις που αφορούν την «έξυπνη ανάπτυξη» με κόστος 370.621,90 € και ποσοστό μόλις 0,07%.

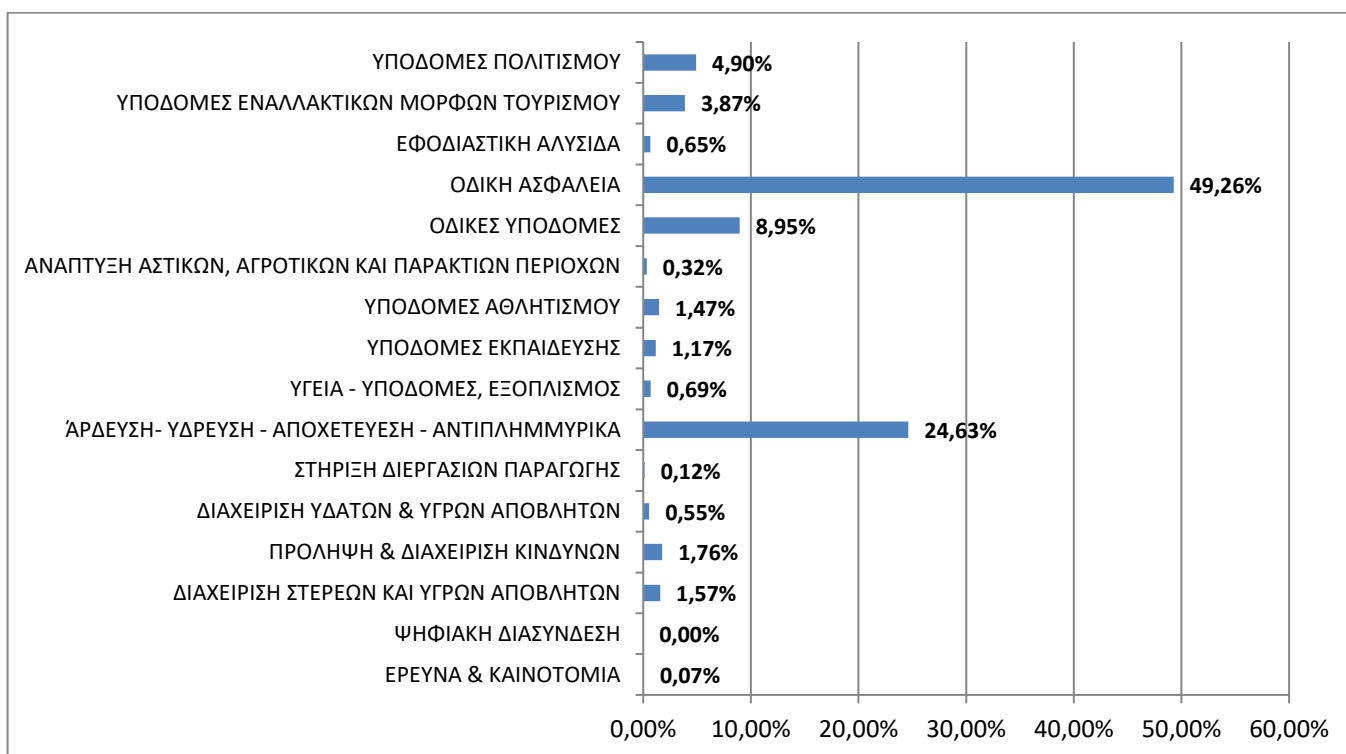
Σχήμα 11: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ

Από τη συσχέτιση των ενταγμένων έργων με τους τομείς παρέμβασης – προτεραιότητες του ΕΠΑ προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος και κατά συνέπεια το μεγαλύτερο κόστος αφορά σε

έργα συγκοινωνιακών υποδομών βελτίωσης της οδικής ασφάλειας με τον προϋπολογισμό των έργων να ανέρχονται σε 247.445.185,25 €, ποσοστό δηλαδή 49,26 % του συνόλου των έργων. Ακολουθούν με κόστος 123.733.718,00 € ή ποσοστό 24,63% τα έργα ανάπτυξης υποδομών για την προστασία του περιβάλλοντος όπως αυτά της άρδευσης και τα αντιπλημμυρικά, τα έργα οδικών υποδομών με κόστος 44.954.217,32 € ή ποσοστό 8,95%, τα έργα υποδομών πολιτισμού ύψους 24.636.860,00 € ή ποσοστό 4,90%, κ.α.

Σχήμα 12: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ

Εξαιτίας του μεγάλου αριθμού και της δυσκολίας παρουσίασης των υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα σημαντικότερα από πλευράς κόστους έργα, ανά τομέα παρέμβασης.

Ορισμένα από τα σημαντικότερα έργα από άποψη κόστους, αλλά και συμβολής στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Περιφέρειας είναι: Στον τομέα της διαχείρισης στερεών αποβλήτων η ένταξη του προγράμματος περισυλλογής και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων αναβάθμιση με π/υ 3.000.000,00 €. Στον τομέα της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων, σημαντικό έργο είναι η διαχείριση και καταπολέμηση των κωνωπωειδών στην Περιφέρεια με π/υ 4.000.000,00 €. Για τη διαχείριση υγρών αποβλήτων σημαντικό έργο αποτελεί η ολοκλήρωση της αποχέτευσης και αναβάθμισης του ΒΙΟ.ΚΑ. Γαστούνης με 2.000.000,00 €. Στον τομέα των έργων ύδρευσης, άρδευσης και αντιπλημμυρικών εργασιών για την προστασία του περιβάλλοντος σημαντικές παρεμβάσεις είναι οι συντηρήσεις – αποκαταστάσεις υφιστάμενων αντιπλημμυρικών έργων σε όλες τις περιφερειακές ενότητες που ξεπερνούν τα 100.000.000,00 €. Σημαντικές παρεμβάσεις πραγματοποιούνται στις αθλητικές και εκπαιδευτικές υποδομές καθώς και σε υποδομές υγείας. Στις οδικές υποδομές ξεχωρίζουν τα έργα για τη βελτίωση των οδών πρόσβασης σε ιερές μονές και άλλους σημαντικούς χώρους σε όλη την Περιφέρεια με π/υ 22.000.000,00 €. Στον τομέα της οδικής ασφάλειας μεγάλο μέρος των πόρων αφορούν οι εργασίες συντήρησης, αποκατάστασης και άρσης της επικινδυνότητας του εθνικού και επαρχιακού οδικού δικτύου με π/υ περίπου 150.000.000,00 €. Σημαντικές είναι επίσης, οι εργασίες αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού των εγκαταστάσεων του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων με π/υ 19.418.636,00. Τέλος, όσον αφορά στα έργα υποδομών στον τομέα του πολιτισμού, σημαντικά είναι τα έργα που έχουν δρομολογηθεί για τη μετατροπή παλαιού νοσοκομείου σε νέο εκθεσιακό – μουσειακό χώρο με π/υ 10.696.860,00 € και για την επανάχρηση του πρώην εργοστασίου ΑΣΟ πύργου σε πολυχώρο πολιτισμού π/υ 12.000.000,00 €.

Πίνακας 10: Σημαντικότερα έργα του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης

ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΚΑΙ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η / ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΕΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΝΕΚΡΑ ΒΟΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΙΕΤΙΑ 2019-2021	3.000.000,00
	ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΧΥΤΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (Β' ΦΑΣΗ)	729.127,64
ΠΡΟΛΗΨΗ και ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΙΝΔΥΝΩΝ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΩΝΩΠΩΕΙΔΩΝ ΣΤΗΝ Π.Δ.Ε.	4.000.000,00
	ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΧΑΪΑΣ (π.κ. 2007ΕΠ40100002)	624.139,75
	ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ / ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ	1.051.061,14

	ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΕΤΟΥΣ 2007 ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΑΧΑΪΑΣ (π.κ. 2007ΕΠ40100000)	
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ και ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΟΥ ΒΙΟ.ΚΑ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ ΒΑΡΘΟΛΟΜΙΟΥ (ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑΣ)	2.000.000,00
ΑΡΔΕΥΣΗ- ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΥΣΗ - ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ	17.570.365,49
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	12.927.754,81
	ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΣΕ ΠΟΤΑΜΟΥΣ ΚΑΙ ΧΕΙΜΑΡΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε. ΗΛΕΙΑΣ ΕΤΩΝ 2020-2022	9.300.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Δ.Τ.Ε./Π.Δ.Ε. ΕΤΩΝ 2020-2022	27.530.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ, ΕΤΩΝ 2020-2022	17.670.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΙ ΡΕΜΑΤΩΝ ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ, ΕΤΩΝ 2020-2022	9.600.000,00
ΥΓΕΙΑ - ΥΠΟΔΟΜΕΣ, ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΠΓΝΠ«ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΒΟΗΘΕΙΑ»	1.136.570,00
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	1.434.479,88
	ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΩΝ ΣΧΟΛΗΣ ΘΕΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ	962.231,03
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΓΗΠΕΔΟΥ ΠΑΝΑΙΤΩΛΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΚΘΕΣΙΑΚΩΝ ΧΩΡΩΝ	1.537.000,00
ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣΓΕΦΥΡΑΣ ΜΕ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΘΟΛΟ - ΦΙΓΑΛΕΙΑ, ΣΤΗ ΘΕΣΗΚΟΡΑΚΟΦΩΛΙΑ	2.700.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ ΠΕ ΑΧΑΙΑΣ ΠΔΕ	6.800.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε ΗΛΕΙΑΣΠ.Δ.Ε	5.000.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΩΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΕ ΙΕΡΕΣ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΤΗΣ Π.Ε ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ	8.200.000,00

	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΝΕΟΧΩΡΙΠΡΟΣΠΑΡΑΛΙΑ ΛΟΥΡΟΥ.	4.500.000,00
	ΒΕΛΤΙΩΣΗ και ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΥΝΙΝΑ - ΡΑΚΙΤΑ - ΛΕΟΝΤΙΟ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΠΟ ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΚΟΥΝΙΝΑ ΠΡΟΣΡΑΚΙΤΑ - ΛΕΟΝΤΙΟ	3.600.000,00
ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Ε. ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100013)	39.225.354,01
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ Ν. ΗΛΕΙΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100014)	25.906.183,23
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ Π.Δ.Ε. ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Π.Δ.Ε. (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100000)	64.000.000,00
	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΑΧΑΪΑΣ Π.Δ.Ε. ΚΑΙ ΕΠΙΣΚΕΥΗ - ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΣΩΝ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ (ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ Π.Κ. 2013ΕΠ00100010)	18.955.539,63
	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΚΟΡΙΝΘΟΥ-ΠΑΤΡΩΝ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΠΑΤΡΑ-ΑΙΓΙΟ	5.700.000,00
	«ΕΡΓΑ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗΣ ΠΡΑΝΩΝ ΣΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΑΞΟΝΑ ΠΟΥΝΤΑ ΚΑΛΑΒΡΥΤΑ»	4.315.000,00
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ ΜΟΡΦΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ	ΜΕΤΑΤΡΟΠΗ ΠΑΛΑΙΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΣΕ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟ - ΜΟΥΣΕΙΑΚΟ ΧΩΡΟ	10.696.860,00
	ΕΠΑΝΑΧΡΗΣΗ ΠΡΩΗΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΑΣΟ ΠΥΡΓΟΥ ΣΕ ΠΟΛΥΧΩΡΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΕ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΝΕΑΝΙΚΗΣ ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ	12.000.000,00

1.4.2 Έργα συγχρηματοδοτούμενων πόρων

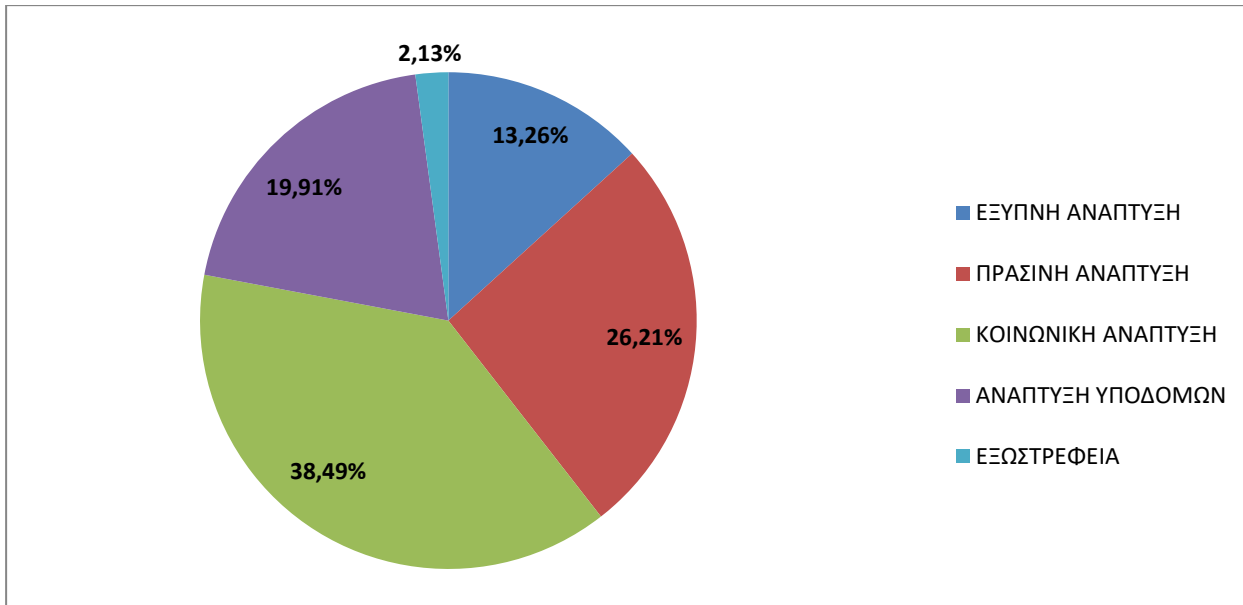
Σύμφωνα με τα αναλυτικά στοιχεία παρακολούθησης της πορείας υλοποίησης των συγχρηματοδοτούμενων έργων του ΕΣΠΑ 2014-2020 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σε σχέση με τους αναπτυξιακούς στόχους και τομείς παρέμβασης του ΕΠΑ, αποτυπώνονται υλοποιούμενα και σε εξέλιξη έργα συνολικού εγκεκριμένου προϋπολογισμού **772.774.335,20 €**. Στο σύνολο αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται διοικητικά κόστη και έργα τεχνικής υποστήριξης.

Πίνακας 11: Συνολική δημόσια δαπάνη ενταγμένων έργων ανά πεδίο παρέμβασης

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑ	ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ / ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΟΣΟ
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	9.339.242,13 €
	ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΝΣΩΜΑΤΣΗ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΜΜΕ	5.408.768,93 €
	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ	87.699.579,86 €
ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΜΕ	27.477.799,17 €
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ	115.208.736,53 €
	ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	21.766.244,75 €
	ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ	38.102.765,66 €
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	11.515.755,60 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΥΓΕΙΑΣ	17.670.570,45 €
	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	48.604.186,80 €
	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ	85.126.458,48 €
	ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ	134.514.820,88 €
ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ και ΑΣΦΑΛΕΙΑ	134.565.008,63 €
	ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ	8.596.047,92 €
	ΛΙΜΕΝΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	10.732.750,63 €
ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ, ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ	16.445.598,78 €
	ΣΥΝΟΛΟ	772.774.335,20 €

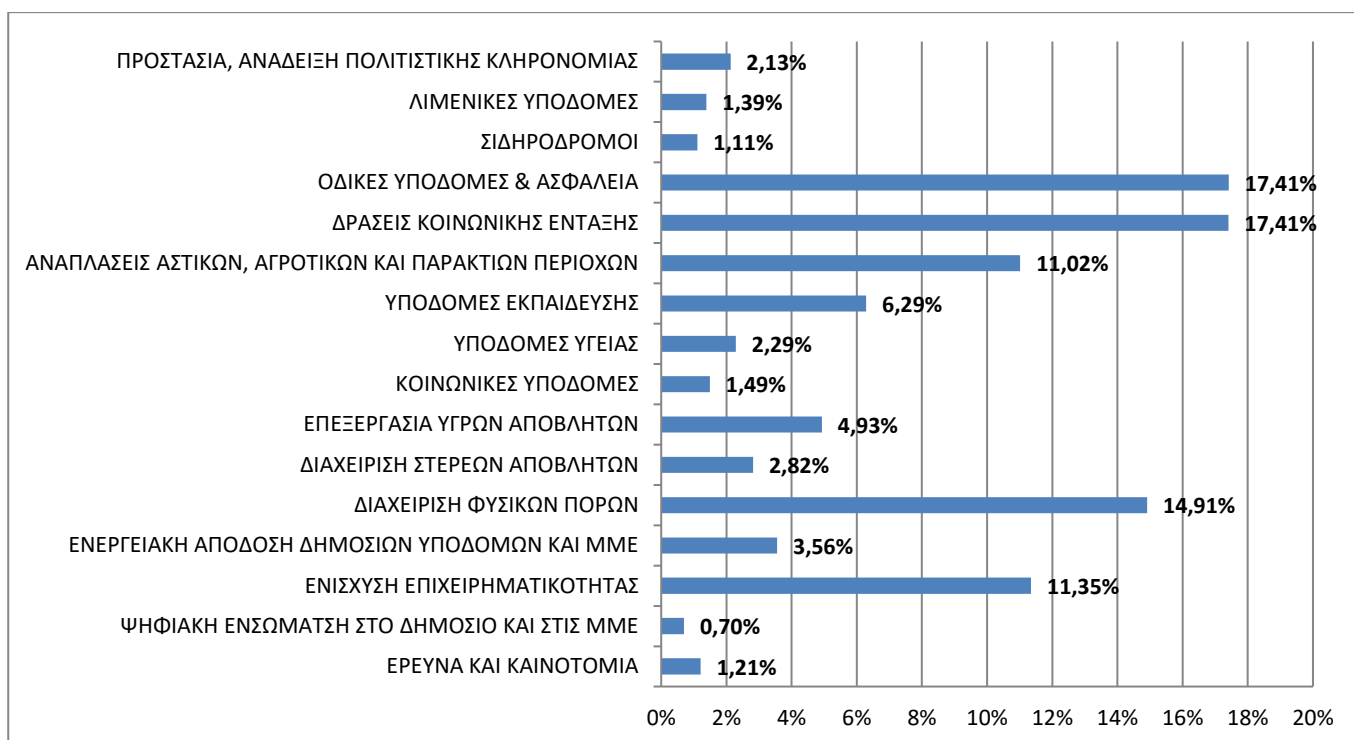
Σε αντιστοιχία με τους πέντε αναπτυξιακούς στόχους που θέτει το ΕΠΑ, το μεγαλύτερο μέρος των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας κατανέμεται στον στόχο για την «κοινωνική ανάπτυξη» με κόστος 267.431.792,21 € ή ποσοστό 38,49%. Ακολουθούν τα έργα που αφορούν στην «πράσινη ανάπτυξη» με κόστος 202.555.546,11 € ή ποσοστό 26,21 %, τα έργα «ανάπτυξης υποδομών» με κόστος 153.893.807,18 € ή ποσοστό 19,91 %, τα έργα «έξυπνης ανάπτυξης» με κόστος 102.447.590,92 € ή ποσοστό 13,26 % και τέλος τα έργα και δράσεις που αφορούν την ενίσχυση της «εξωστρέφειας» με κόστος 16.445.598,78 € και ποσοστό 2,13 %.

Σχήμα 13: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά αναπτυξιακό στόχο του ΕΠΑ

Από τη συσχέτιση των ενταγμένων έργων με τους τομείς παρέμβασης – προτεραιότητες του ΕΠΑ προκύπτει ότι το μεγαλύτερο μέρος των έργων και κατά συνέπεια το μεγαλύτερο κόστος αφορά στα έργα οδικών υποδομών και οδικής ασφάλειας, τα οποία ανέρχονται σε 134.565.008,63 €, ποσοστό δηλαδή 17,41 %. Ακολουθούν με κόστος 134.514.820,88€ και ποσοστό επίσης 17,41 % οι δράσεις κοινωνικής ένταξης και καταπολέμησης της φτώχειας, τα έργα διαχείρισης των φυσικών πόρων όπως οι υποδομές για την παροχή πόσιμου νερού με κόστος 115.208.736,53 € ή ποσοστό 14,91 %, τα έργα ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας με κόστος 87.699.579,86 € ή ποσοστό 11,35 %, τα έργα αναπλάσεων αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών με κόστος 85.126.458,48 € ή ποσοστό 11,02 % και τα έργα βελτίωσης των υποδομών εκπαίδευσης με 4 κόστος 8.604.186,80 € ή ποσοστό 6,29 %.

Σχήμα 14: Ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων συγχρηματοδοτούμενων έργων ανά τομέα παρέμβασης / προτεραιότητα του ΕΠΑ

Στον πίνακα που ακολουθεί αποτυπώνονται τα σημαντικότερα από πλευράς προϋπολογισμού έργα και δράσεις από συγχρηματοδοτούμενους πόρους του Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014 – 2020. Ξεχωρίζουν τα μεγάλα έργα **οδικών υποδομών** όπως η «κατασκευή - αναβάθμιση οδικής σύνδεσης πόλης Λευκάδας με τον Οδικό Άξονα «Άκτιο - Δυτικός Άξονας» με π/υ ύψους 43.149.600,00 €, η «Αναβάθμιση τμήματος της οδού Αργίνιο - Άγιος Βλάσης της εθνικής οδού Αργινίου – Καρπενησίου» με π/υ ύψους 22.150.803,98 €, η «κατασκευή οδού Λαστείκα - Παράκαμψη Αγίου Ιωάννη – Κατάκολο» με π/υ ύψους 12.094.000,00 και η «Διάνοιξη και κατασκευή νέας συνδετήριας οδού από τον Κόμβο Κ7 της Ευρείας Παράκαμψης Πατρών (Ε.Π.Π.) έως την Ε.Ο. Πατρών – Τριπόλεως» με π/υ ύψους 6.725.000,00 €. Σημαντικό μέρος των πόρων αφορά στα έργα **διαχείρισης των λυμάτων** όπως η «Ολοκληρωμένη Διαχείριση λυμάτων Δήμου Πατρέων» με π/υ ύψους 24.912.088,50 € και τα «Βασικά έργα αποχέτευσης λυμάτων παραλιακών υποζωνών α6 και α7 πόλεως Πατρών» με π/υ ύψους 8.217.622,88 €. Σημαντικό έργο **αστικής ανάπτυξης** θεωρείται η «Ολοκληρωμένη Αστική Ανάπτυξη Ιστορικού Κέντρου Πάτρας» με συνολικό π/υ 21.999.900,78 €. Στον τομέα της **υγείας** ξεχωρίζουν οι δράσεις για την «Λειτουργία των Τοπικών Μονάδων Υγείας (ΤΟΜΥ) 6ης ΥΠΕ» με π/υ ύψους 16.525.167,70 € και τα έργα αναβάθμισης του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου με π/υ ύψους 6.433.234,00 €. Στον τομέα της **κοινωνικής ένταξης και προώθησης των ίσων ευκαιριών** οι δράσεις της «Εναρμόνισης Επαγγελματικής και Οικογενειακής Ζωής» για το σχολικά έτη από 2015 έως το 2020 ανήλθαν συνολικά σε 38.915.831,00 €. Τέλος, ως προς την **ενίσχυση της επιχειρηματικότητας** έχει υλοποιηθεί η δράση «Ενίσχυση της Ίδρυσης και Λειτουργίας Νέων Τουριστικών Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων» με π/υ ύψους 16.265.598,31 € καθώς και η δράση της συμβολής του Π.Ε.Π. στο ΤΕΠΙΧ II με κόστος 10.000.000,00 €.

Πίνακας 12: Σημαντικότερα συγχρηματοδοτούμενα έργα

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΝΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ (ΚΩΔ.ΑΠΟΦ:6330,ΑΑ.ΠΡΟΣΚ:2633)	16.265.598,31 €
«ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΠΟ ΚΑΤΑΚΟΛΟ (ΔΙΑΣΤΑΥΡΩΣΗ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΑ) ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΙΣΟΔΟ ΠΥΡΓΟΥ (ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ)»	5.490.000,00 €
ΑΓΟΡΑ ΕΔΑΦΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ - ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΜΒΟ Κ7 ΤΗΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ (Ε.Π.Π.) ΕΩΣ ΤΗΝ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ (Ε.Ο. 33) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΙΚΑ	5.265.020,08 €
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΔΟΥ ΛΑΣΤΕΙΚΑ - ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ - ΚΑΤΑΚΟΛΟ (2012ΕΠ00180011)	12.094.000,00 €
ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΝΕΑΣ ΣΥΝΔΕΤΗΡΙΑΣ ΟΔΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΜΒΟ Κ7 ΤΗΣ ΕΥΡΕΙΑΣ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗΣ ΠΑΤΡΩΝ (Ε.Π.Π.) ΕΩΣ ΤΗΝ Ε.Ο. ΠΑΤΡΩΝ - ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ (Ε.Ο. 33) ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΑΜΠΡΑΙΚΑ	6.725.000,00 €
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΧΕΡΣΑΙΑΣ ΖΩΝΗΣ ΛΙΜΕΝΑ ΚΑΤΑΚΟΛΟΥ	9.726.239,42 €
ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	6.997.000,00 €
ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ - ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΟΔΙΚΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΠΟΛΗΣ ΛΕΥΚΑΔΑΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΔΙΚΟ ΑΞΟΝΑ «ΑΚΤΙΟ - ΔΥΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ»(2017ΣΕ07100012)	43.149.600,00 €
ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟ - ΑΓΙΟΣ ΒΛΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΔΟΥ ΑΓΡΙΝΙΟΥ - ΚΑΡΠΕΝΗΣΙΟΥ (2012ΣΕ07180005)	22.150.803,98 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2019-2020	8.223.652,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2018-2019	8.525.000,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2017-2018	8.297.376,00 €
ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2016-2017	7.525.330,00 €
ΔΡΑΣΗ 9.1.1.1-Α ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2015-2016	6.344.473,00 €
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ (ΤΟΜΥ) 6ΗΣ ΥΠΕ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	16.525.167,70 €
ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ Α,Β,Γ ΚΑΙ Μ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ	6.433.234,00 €
ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΣΤΟ ΤΕΠΙΧ ΙΙ	10.000.000,00 €
ΒΑΣΙΚΑ ΕΡΓΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΛΥΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΛΙΑΚΩΝ ΥΠΟΖΩΝΩΝ Α6 και Α7 ΠΟΛΕΩΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	8.217.622,88 €
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΥΜΑΤΩΝ ΔΗΜΟΥ ΠΑΤΡΕΩΝ	24.912.088,50 €
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΑΤΡΑΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΗ 2 (ΚΑΤΩ ΠΟΛΗ) ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΗ 3 (ΔΙΚΤΥΟ ΠΟΔΗΛΑΤΟΔΡΟΜΩΝ)	11.912.360,00 €

1.4.3 Συμπληρωματικότητα των έργων του εθνικού και συγχρηματοδοτούμενου σκέλους του ΠΔΕ ανά τομέα παρέμβασης

Από την ανάλυση της χρηματοδοτικής βαρύτητας των υλοποιούμενων και σε εξέλιξη έργων του εθνικού ΠΔΕ και αυτών του ΕΣΠΑ της περιόδου 2014 – 2020, προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για κάθε αναπτυξιακό στόχο και τομέα παρέμβασης του ΕΠΑ. Συγκεκριμένα:

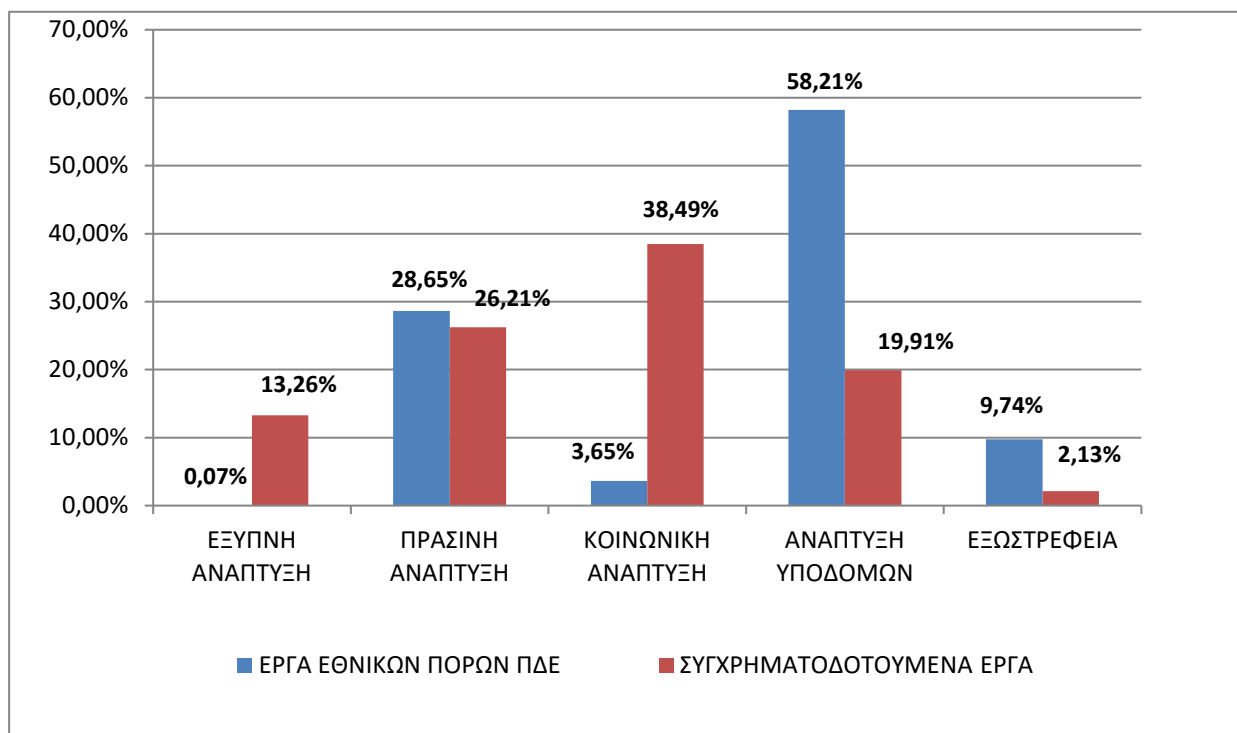
- Όσον αφορά στον στόχο για την έξυπνη ανάπτυξη παρουσιάζεται σημαντική διαφορά στη χρηματοδοτική βαρύτητα με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό μόλις 0,07%, ενώ ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 13,26%. Ουσιαστικά, δεν υπάρχει καμία συνεισφορά των πόρων του εθνικού ΠΔΕ στους τομείς παρέμβασης του εν λόγω στόχου σε αντίθεση με τους πόρους των συγχρηματοδοτούμενων έργων που συμβάλουν κυρίως στον τομέα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, στην έρευνα και την καινοτομία.
- Όσον αφορά στον στόχο για την πράσινη ανάπτυξη παρουσιάζεται παρόμοια χρηματοδοτική βαρύτητα με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό 28,65%, και ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 26,21%. Σε σχέση με τους αντίστοιχους τομείς παρέμβασης παρουσιάζεται μεγάλος βαθμός συνάφειας σε έργα που αφορούν στη διαχείριση των φυσικών πόρων, όπως οι υποδομές ύδρευσης και άρδευσης. Σχετική συμπληρωματικότητα εμφανίζεται επίσης σε έργα που αφορούν στη διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων. Διαφορά ως προς τη χρηματοδοτική βαρύτητα εμφανίζεται κυρίως για τα αντιπλημμυρικά έργα όπου συμβάλουν περισσότερο οι πόροι του εθνικού ΠΔΕ, καθώς και για τις δράσεις βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης δημοσίων κτιρίων αλλά και των ΜΜΕ όπου συμβάλουν κατά κύριο λόγο μόνο οι πόροι του ΕΣΠΑ 2014 – 2020.
- Αξιοσημείωτη διαφορά παρουσιάζεται και στη χρηματοδοτική βαρύτητα σε σχέση με τον στόχο για την κοινωνική ανάπτυξη με τον προϋπολογισμό των έργων του εθνικού ΠΔΕ να αντιστοιχεί σε ποσοστό μόλις 3,65%, ενώ ο προϋπολογισμός των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε ποσοστό 38,49%. Πρόκειται για τον στόχο όπου υπάρχει η μεγαλύτερη κατανομή των συγχρηματοδοτούμενων πόρων με τις δράσεις που αφορούν στην κοινωνική ένταξη και την καταπολέμηση της φτώχειας να αποτελούν αντίστοιχα το 17,41% των συγχρηματοδοτούμενων έργων. Συμπληρωματικότητα εμφανίζεται, κυρίως, στους τομείς για την ανάπτυξη υποδομών αθλητισμού, εκπαίδευσης και υγείας αλλά με μεγάλη διαφορά στη χρηματοδοτική συμβολή.
- Για τον στόχο που αφορά την ανάπτυξη υποδομών παρουσιάζεται σημαντική διαφορά. Πρόκειται για τον στόχο όπου κατανέμεται ο μεγαλύτερος προϋπολογισμός των έργων του εθνικού ΠΔΕ με ποσοστό 58,21%, με τον προϋπολογισμό των συγχρηματοδοτούμενων έργων να αντιστοιχεί σε ποσοστό 19,91%. Η διαφορά αυτή στη χρηματοδοτική βαρύτητα εκφράζεται κυρίως σε σχέση με τους υπόλοιπους στόχους, καθώς το 19,91% των συγχρηματοδοτούμενων έργων αντιστοιχεί σε ένα αρκετά μεγάλο ποσό δημοσίας δαπάνης του ΕΣΠΑ 2014 – 2020 για έργα υποδομών. Στον εν λόγω στόχο παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα ως προς τον τομέα των οδικών υποδομών και αυτών για την οδική ασφάλεια όπου απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού τόσο των εθνικών

όσο και των συγχρηματοδοτούμενων πόρων. Διαφοροποίηση υπάρχει όσον αφορά στους τομείς των λιμενικών υποδομών και των σιδηροδρόμων με τα έργα που υλοποιήθηκαν ή εκτελούνται να εξυπηρετούνται μόνο από το συγχρηματοδοτούμενους πόρους.

- Τέλος, όσον αφορά στον στόχο για την ενίσχυση της εξωστρέφειας παρατηρείται μεγαλύτερη χρηματοδοτική βαρύτητα από τα έργα του εθνικού ΠΔΕ, με το ποσοστό του προϋπολογισμού των έργων να αποτελούν το 9,74% των πόρων, σε σχέση με τα συγχρηματοδοτούμενα έργα που αποτελούν το 2,13% των πόρων του ΕΣΠΑ 2014-2014. Για τον στόχο αυτό παρουσιάζεται μεγάλος βαθμός συνάφειας ως προς τα έργα και τις υποδομές για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Περιφέρειας.

Σχήμα 15: Σύγκριση χρηματοδοτικής βαρύτητας των έργων του εθνικού ΠΔΕ και των συγχρηματοδοτούμενων έργων σε σχέση με τους Αναπτυξιακούς Στόχους του ΕΠΑ

2 Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2021 – 2025

Η αντιμετώπιση των μεγάλων προκλήσεων και η πληρέστερη αξιοποίηση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων απαιτούν την αποτελεσματικότερη δυνατή κινητοποίηση όλων των διαθέσιμων πόρων, ιδιωτικών και δημόσιων, από εγχώριες πηγές και από το εξωτερικό. Για τη μέγιστη δυνατή κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων, απαιτείται η συνέχιση της προσπάθειας δομικής αναδιάρθρωσης του παραγωγικού υποδείγματος της χώρας. Ταυτόχρονα, πολύ σημαντικό αναπτυξιακό μοχλό αποτελεί η αποτελεσματική κινητοποίηση των εθνικών δημόσιων πόρων για την υλοποίηση επενδύσεων.

Η υλοποίηση των δημόσιων επενδύσεων καταγράφεται άμεσα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) και στο απόθεμα του παραγωγικού κεφαλαίου της χώρας, αλλά υπό τις κατάλληλες συνθήκες μπορεί να έχει και καταλυτικό ρόλο στην πραγματοποίηση ιδιωτικών επενδύσεων και τη στήριξη της ευρύτερης οικονομικής δραστηριότητας. Δημόσιες επενδύσεις που δεν στρεβλώνουν τα κίνητρα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, αλλά εντάσσονται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα που θέτει στρατηγικούς στόχους, ιεραρχεί τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, παρακολουθεί, ελέγχει και αξιολογεί τις επενδυτικές παρεμβάσεις έναντι μετρήσιμων στόχων, δημιουργούν τη δομή πάνω στην οποία αναπτύσσεται ο παραγωγικός ιστός της οικονομίας.

Σχήμα 16: Αναπτυξιακές ανάγκες, δυνατότητες και στόχοι

Σε αυτό το πλαίσιο, περιγράφονται στη συνέχεια το όραμα και η στρατηγική της ΠΔΕ, ανά τομέα παρέμβασης καθώς και οι ειδικοί αναπτυξιακοί στόχοι για να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τις υφιστάμενες και μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με τη διάρθρωση της στρατηγικής σε άξονες προτεραιότητας.

2.1 ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΡΩΝΟΪΟΥ COVID - 19 ΚΑΙ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Από τον Φεβρουάριο του 2020 η Ελλάδα και ο κόσμος βιώνουν μια νέα πραγματικότητα, αυτή της εξελισσόμενης πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, με τις επιπτώσεις της στην εθνική και στις περιφερειακές οικονομίες, στο σύνολο του πληθυσμού και κυρίως στις πλέον ευάλωτες ομάδες να είναι δύσκολο να προσδιοριστούν με ακριβή τρόπο. Ιδιαίτερα οι κλάδοι του τουρισμού, των μεταφορών, της εστίασης και της αναψυχής είναι άμεσα πληττόμενοι από την πανδημία και αντιπροσωπεύουν πολύ μεγάλο ποσοστό της οικονομικής δραστηριότητας σε ορισμένες περιφέρειες της χώρας.

Αυτή η εξέλιξη μπορεί να υποδηλώνει πως η ύφεση στην ελληνική οικονομία θα εξελιχθεί περισσότερο αργά από ό,τι σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες που στηρίζονται σχετικά περισσότερο στις εξαγωγές προϊόντων στην παγκόσμια αγορά, ενώ η δική μας οικονομία διασυνδέεται στενότερα με την παγκόσμια κυρίως μέσω τουρισμού και μεταφορών. Κατά την τελευταία διετία και με τη λήξη του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής, η ελληνική οικονομία κινήθηκε σταδιακά προς ισχυρότερη μεγέθυνση, υψηλότερη για εκείνο το διάστημα από αυτή πολλών άλλων οικονομιών της Ευρωζώνης. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 ανέτρεψε βίαια αυτή τη δυναμική, οδηγώντας σε ύφεση αυτήν, όπως εξάλλου και το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας. Παρά την αυξημένη δυσκολία που εμφανίζεται, πλέον, στις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών, όπως και στις επενδύσεις από το εξωτερικό, αποτελεί κυρίαρχη ανάγκη να αντιστραφεί η ύφεση το συντομότερο και να δρομολογηθεί ισχυρή ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα. Θετικό στοιχείο αποτελεί η συνεχιζόμενη πρόσβαση της οικονομίας, μέσα στην κρίση, στις διεθνείς αγορές με σχετικά χαμηλό κόστος χρηματοδότησης. Όμως, τα δημοσιονομικά ελλείμματα δεν μπορούν να είναι υψηλά μεσοπρόθεσμα, δεδομένου του υψηλού δημόσιου χρέους και του Ευρωπαϊκού πλαισίου που έχει συμφωνηθεί.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στις 20 Μαρτίου 2020, εξέδωσε ανακοίνωση για την ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Η ρήτρα, όπως ορίζεται στην παρ. 1 του άρθρου 5, στην παρ. 3 του άρθρου 6, στην παρ. 1 του άρθρου 9 και στην παρ. 3 του άρθρου 10 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1466/97 του Συμβουλίου της 7ης Ιουλίου 1997 (L 209) καθώς και στην παρ. 5 του άρθρου 3 και στην παρ. 2 του άρθρου 5 του Κανονισμού (ΕΚ) αρ. 1467/97 της 7ης Ιουλίου 1997 (L 209) διευκολύνει τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών σε περιόδους σοβαρής οικονομικής επιβράδυνσης. Στην ανακοίνωσή της, η Επιτροπή αναγνώρισε την άποψη του Συμβουλίου ότι, δεδομένης της αναμενόμενης σοβαρής οικονομικής επιβράδυνσης που προκύπτει από την έξαρση της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, οι τρέχουσες συνθήκες επιτρέπουν την ενεργοποίηση της ρήτρας. Στις 23 Μαρτίου 2020, οι υπουργοί Οικονομικών των κρατών-μελών συμφώνησαν με την εκτίμηση της Επιτροπής. Η ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής επιτρέπει την προσωρινή απόκλιση από την πορεία προσαρμογής για την επίτευξη του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού στόχου, εφόσον δεν τίθεται σε κίνδυνο η βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών μεσοπρόθεσμα. Όσον αφορά στο διορθωτικό σκέλος, το Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίσει, κατόπιν σύστασης της Επιτροπής, να εγκρίνει αναθεωρημένη δημοσιονομική πορεία. Η γενική ρήτρα διαφυγής δεν

αναστέλλει τις διαδικασίες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Προσφέρει στα κράτη μέλη τη δυνατότητα να αποκλίνουν από τις δημοσιονομικές υποχρεώσεις που θα ίσχυαν κανονικά, ενώ παρέχει παράλληλα στην Επιτροπή και στο Συμβούλιο τη δυνατότητα να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τον συντονισμό των πολιτικών στο πλαίσιο του Συμφώνου.

Η κρίση λόγω της νόσου του κορωνοϊού COVID-19 ανέδειξε την ευελιξία που παρέχει η ενιαία αγορά για την προσαρμογή σε έκτακτες καταστάσεις. Ωστόσο, για να εξασφαλιστεί η ταχεία και ομαλή μετάβαση στη φάση ανάκαμψης και η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και εργαζομένων, τα έκτακτα μέτρα που εμποδίζουν την ομαλή λειτουργία της ενιαίας αγοράς πρέπει να καταργηθούν, μόλις παύσουν να είναι πλέον απαραίτητα. Η τρέχουσα κρίση επισήμανε την ανάγκη για σχέδια ετοιμότητας για την διαχείριση κρίσεων στον τομέα της υγείας, τα οποία εμπεριέχουν ιδίως βελτιωμένες στρατηγικές προμηθειών, διαφοροποιημένες αλυσίδες εφοδιασμού και στρατηγικά αποθέματα βασικών προμηθειών. Πρόκειται για καθοριστικά στοιχεία όσον αφορά την ανάπτυξη ευρύτερων σχεδίων ετοιμότητας για την διαχείριση κρίσεων.

Ενδέχεται οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας να είναι άνισα κατανεμημένες στις ελληνικές περιφέρειες λόγω διαφορών στην εξειδίκευση, ιδίως σε περιοχές που εξαρτώνται σημαντικά από τον τουρισμό και, γενικότερα, από επιχειρηματικές δραστηριότητες με διά ζώσης επαφή με τους καταναλωτές. Αυτό το ενδεχόμενο ενέχει σοβαρό κίνδυνο διεύρυνσης των περιφερειακών και εδαφικών ανισοτήτων στο εσωτερικό της Ελλάδας, δηλαδή επιδείνωση της ήδη παρατηρούμενης τάσης διεύρυνσης των ανισοτήτων μεταξύ της πρωτεύουσας και ιδίως των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, οι οποίες εντάθηκαν περαιτέρω κατά τα έτη της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Σε συνδυασμό με τον κίνδυνο προσωρινής υπονόμευσης της διαδικασίας σύγκλισης μεταξύ κρατών μελών, η τρέχουσα κατάσταση επιβάλλει στοχευμένες απαντήσεις πολιτικής.

Η Ελλάδα, στις 30 Απριλίου 2020, υπέβαλε το Εθνικό της Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων του 2020 και το οικείο Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020, η κυβέρνηση αναμένει ότι το ονομαστικό ισοζύγιο θα επιδεινωθεί από πλεόνασμα 1,5 % του ΑΕΠ το 2019 σε έλλειμμα 4,7 % του ΑΕΠ το 2020. Το έλλειμμα προβλέπεται να μειωθεί σε 0,2 % του ΑΕΠ το 2021. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ, μετά τη μείωσή του στο 176,6 % του ΑΕΠ το 2019, αναμένεται να αυξηθεί στο 188,8 % το 2020 σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Υπάρχουν ειδικοί ανά χώρα κίνδυνοι στους οποίους βασίζονται οι δημοσιονομικές προβλέψεις, συγκεκριμένα οι εκκρεμείς δικαστικές υποθέσεις και οι υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας. Η μεγάλη αβεβαιότητα που οφείλεται στην πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 επηρεάζει τις μακροοικονομικές και δημοσιονομικές προοπτικές.

Στο πλαίσιο συντονισμένης ενωσιακής προσέγγισης και ως απάντηση στην πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, η Ελλάδα έχει λάβει δημοσιονομικά μέτρα για την αύξηση της ικανότητας του συστήματος υγείας της, την αναχαίτιση της πανδημίας και την ανακούφιση των ατόμων και των τομέων που έχουν πληγεί ιδιαίτερα. Τα εν λόγω δημοσιονομικά μέτρα ανήλθαν στο 5,4 % του ΑΕΠ, σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σταθερότητας του 2020. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνεται προσωρινή οικονομική στήριξη για τους μισθωτούς, τους αυτοαπασχολούμενους, τις ατομικές επιχειρήσεις και ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα που πλήττονται από την πανδημία, καταβολή επιστρεπτέων προκαταβολών σε εταιρείες με μειωμένο κύκλο εργασιών, καταβολή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης για εργαζομένους των οποίων οι συμβάσεις εργασίας έχουν ανασταλεί, αναβολή της καταβολής φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων πληρωμής φόρων με δόσεις, για τουλάχιστον τρεις μήνες για όλες τις εταιρείες, τους αυτοαπασχολούμενους και τους μισθωτούς που πλήττονται από την πανδημία του

κορωνοϊού, επιδότηση τόκων για δάνεια σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και αύξηση των δαπανών για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα ανακοίνωσε μέτρα τα οποία, χωρίς να έχουν άμεση δημοσιονομική επίπτωση, θα συντείνουν στη στήριξη της ρευστότητας για τις επιχειρήσεις. Στα μέτρα αυτά περιλαμβάνονται η παροχή εξασφαλίσεων σε μετρητά για τη στήριξη της τραπεζικής δανειοδότησης, τα οποία διανέμονται μέσω της Ελληνικής Αναπτυξιακής Τράπεζας. Ωστόσο, στις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής του 2020, όλες οι αναβολές καταβολής φόρων θεωρούνται μέτρα ρευστότητας χωρίς αρνητική δημοσιονομική επίπτωση το 2020. Συνολικά, τα μέτρα που έλαβε η Ελλάδα συνάδουν με τις κατευθυντήριες γραμμές που ορίζονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη συντονισμένη οικονομική απάντηση στην έξαρση της νόσου του κορωνοϊού COVID-19. Η πλήρης εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, και στη συνέχεια η επανεστίαση των δημοσιονομικών πολιτικών προς την επίτευξη συνετών μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών θέσεων, όταν το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες, αναμένεται να συμβάλουν στη διατήρηση της δημοσιονομικής βιωσιμότητας μεσοπρόθεσμα.

Για να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19, είναι κοινά αποδεκτό, ότι πρέπει να βελτιωθεί η ικανότητα, η προσβασιμότητα και η ανθεκτικότητα του συστήματος ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Οι άμεσες πληρωμές για ιδιωτικές υπηρεσίες υγείας και οι άτυπες πληρωμές, στενά συνδεδεμένες με τη μη αποδοτική διαχείριση νοσοκομείων, παραμένουν υψηλές. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε ανισότητες. Η πρόσβαση παραμένει ως πρόβλημα, ενώ οι ανάγκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης που δεν καλύπτονται σύμφωνα με δήλωση των ίδιων των ατόμων είναι από τις υψηλότερες στην ΕΕ, με μεγάλες διαφορές ανά ομάδα εισοδήματος και καθεστώσ απασχόλησης. Η συμμετοχή των ασθενών στις πληρωμές δεν είναι επαρκώς βασισμένη σε εισοδηματικά κριτήρια, ώστε να προστατεύονται οι ευπαθείς ομάδες.

Ενδεχόμενο αποτελεί η εκ νέου επιδείνωση της κοινωνικής κατάστασης μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού και η αύξηση της εισοδηματικής ανισότητας. Πριν από την έξαρση της πανδημίας, το ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού που αντιμετώπιζε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού εξακολουθούσε να είναι από τα υψηλότερα στην ΕΕ, ενώ τα παιδιά και τα άτομα σε ηλικία εργασίας αντιμετώπιζαν μεγαλύτερο κίνδυνο από ό,τι οι ηλικιωμένοι. Επιπλέον, η φτώχεια των εργαζομένων, η πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση και η ενεργειακή φτώχεια αποτελούσαν σημαντικές πηγές ανησυχίας. Για να μετριαστούν οι επιπτώσεις της κρίσης, κρίσιμης σημασίας είναι η παροχή επαρκούς αναπλήρωσης εισοδήματος σε όλους τους πληττόμενους εργαζομένους και στους αυτοαπασχολούμενους, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αντιμετωπίζουν κενά όσον αφορά την πρόσβαση σε κοινωνική προστασία. Κρίνεται σημαντικό να στηρίζονται περαιτέρω τα πλέον ευπαθή άτομα, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικά μη ενεργών και των αδήλων εργαζομένων, ενισχύοντας τα δίκτυα κοινωνικής ασφάλειας. Κομβικής σημασίας παρίσταται επομένως η χορηγηθείσα παράταση καταβολής του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος και του Επιδόματος Στέγασης, καθώς περισσότερα άτομα καταφεύγουν στα βασικά δίκτυα ασφαλείας. Η συνολική πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες είναι απαραίτητη για τις πλέον άπορες και ευπαθείς ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία, των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στη σύσταση της πρωτοβουλίας Coronavirus Response Investment Initiative (CRII) για την στοχευμένη και άμεση κινητοποίηση υφιστάμενων, αλλά και νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, υπό το πρίσμα της έκτακτης ανάγκης αντιμετώπισης των αρνητικών κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πρόσφατης εμφάνισης της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19. Στο πλαίσιο αυτής της πρωτοβουλίας συγκροτήθηκε σε κάθε κράτος-

μέλος μία CRII Task Force, με την συμμετοχή στην Ελλάδα της Γενικής Γραμματείας Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών, της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων και του Οικονομικού Γραφείου της Γενικής Γραμματείας του Πρωθυπουργού, με σκοπό την ταχεία διερεύνηση ζητημάτων κρατικών ενισχύσεων, επιλεξιμοτήτων, κλπ., προκειμένου να παρέχονται οι απαραίτητες διευκρινήσεις και να λαμβάνονται οι αναγκαίες αποφάσεις.

Το προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης δημοσιεύτηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με στόχο να υποβοηθηθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19, σύμφωνα με το οποίο, το κράτος-μέλος μετά από κοινοποίηση και άμεση έγκριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή δύναται να υλοποιήσει μέτρα κρατικών ενισχύσεων ειδικά σχεδιασμένα για το σκοπό αυτό.

Η επί της αρχής απαγόρευση χορήγησης κρατικών ενισχύσεων από κράτη μέλη σε επιχειρήσεις είναι μια εκ των βασικότερων και αυστηρότερων αρχών της πολιτικής ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 107 Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ε.Ε.). Ειδικότερα, στην παρ. 2 του άρθρου 107 της Συνθήκης προβλέπεται ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα, ενώ και στην παρ. 3β του ίδιου άρθρου προβλέπεται η ύπαρξη παρέκκλισης από τον κανόνα για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους. Ακόμα και η υποπερ. ε) του ίδιου άρθρου προβλέπει και μια γενικότερη πρόβλεψη εξαίρεσης σε άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από το Συμβούλιο, κατόπιν πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μια εξ αυτών, χρησιμοποιήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία ενέκρινε προσωρινό πλαίσιο (19.3.2020 C(2020) 1863 final), ώστε τα κράτη μέλη να μπορούν να κάνουν χρήση της πλήρους ευελιξίας που προβλέπουν οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις με στόχο τη στήριξη της οικονομίας στο πλαίσιο της έξαρσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19.

Αναλυτικότερα, στις 19 Μαρτίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση για το «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19» («προσωρινό πλαίσιο»). Στις 3 Απριλίου 2020 η Επιτροπή εξέδωσε μια πρώτη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης ώστε να επιταχυνθούν η έρευνα, οι δοκιμές και η παραγωγή προϊόντων σχετικών με τον κορωνοϊό COVID-19, να προστατευτούν οι θέσεις εργασίας και να στηριχθεί περαιτέρω η οικονομία κατά την τρέχουσα κρίση. Στις 8 Μαΐου 2020 εξέδωσε δεύτερη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για να διευκολυνθεί περαιτέρω η πρόσβαση σε κεφάλαια και ρευστότητα για τις επιχειρήσεις που πλήττονται από την κρίση. Στις 29 Ιουνίου 2020, ενέκρινε τρίτη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για την περαιτέρω στήριξη των πολύ μικρών, μικρών και νεοφυών επιχειρήσεων και την παροχή κινήτρων για ιδιωτικές επενδύσεις. Στις 13 Οκτωβρίου 2020, ενέκρινε τέταρτη τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου με σκοπό την παράταση του προσωρινού πλαισίου και για να καταστεί δυνατή η χορήγηση ενισχύσεων για την κάλυψη μέρους των μη καλυπτόμενων πάγιων δαπανών των επιχειρήσεων που πλήττονται από την κρίση.

Το προσωρινό πλαίσιο επιδιώκει να εξασφαλίσει κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των θετικών επιπτώσεων των μέτρων ενίσχυσης που καλύπτονται για την παροχή βοήθειας στις επιχειρήσεις και των ενδεχόμενων αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές στην εσωτερική αγορά. Με στοχευμένα και αναλογικά εφαρμογή του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την ΕΕ διασφαλίζεται ότι τα εθνικά μέτρα στήριξης βοηθούν αποτελεσματικά τις πληγείσες επιχειρήσεις κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19,

ενώ παράλληλα περιορίζονται οι αδικαιολόγητες στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά της ΕΕ, διατηρείται η ακεραιότητά της και εξασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού. Τούτο θα συμβάλει στη συνέχιση της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της έξαρσης της νόσου COVID-19 και θα προσφέρει στην οικονομία ένα ισχυρό εφαλτήριο ανάκαμψης από την κρίση, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας που ενέχει η επίτευξη τόσο της πράσινης όσο και της ψηφιακής μετάβασης, σύμφωνα με δίκαιο της ΕΕ τους στόχους της Ένωσης.

Σε ότι αφορά στη χώρα, στις 3 Απριλίου 2020, η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου, ένα ελληνικό καθεστώς ενισχύσεων για τη στήριξη της ελληνικής οικονομίας, υπό τις σημερινές συνθήκες της πανδημίας του κορωνοϊού. Η στήριξη εκφράζεται με τη μορφή εγγυήσεων δανείων και εφαρμόζεται μέσω της έκδοσης εγγυήσεων από την Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα (ΕΑΤ) σε ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Εγγυάται, εν μέρει, επιλέξιμα δάνεια για κεφάλαια κίνησης που χορηγούν ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, ώστε να βοηθηθούν οι επιχειρήσεις να καλύψουν τις άμεσες ανάγκες τους σε κεφάλαια κίνησης. Το καθεστώς απευθύνεται σε όλες τις ελληνικές επιχειρήσεις, με εξαίρεση ενδιάμεσους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, όπως τράπεζες, επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην υδατοκαλλιέργεια, στη γεωργία, καθώς και σε τομείς μη επιλέξιμους από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Εν συνεχεία, στις 7 Απριλίου 2020, η Επιτροπή ενέκρινε, βάσει του προσωρινού πλαισίου, ένα ελληνικό καθεστώς ενισχύσεων για τη στήριξη των επιχειρήσεων που πλήττονται από την πανδημία του κορωνοϊού COVID - 19. Το εν λόγω καθεστώς αφορά σε ένα καθεστώς επιστρεπτέων προκαταβολών το οποίο απευθύνεται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε όλους τους τομείς και εφαρμόζεται σε ολόκληρη την επικράτεια της Ελλάδας και σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν προσωρινές οικονομικές δυσχέρειες λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, όπως αποδεικνύεται από τη σημαντική μείωση της δραστηριότητάς τους. Το καθεστώς συνεισφέρει στην εξασφάλιση διαθέσιμης ρευστότητας στην αγορά, για να αντιμετωπιστεί η ζημία που προκλήθηκε από την πανδημία και για να διατηρηθεί η συνέχεια της οικονομικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της πανδημίας και μετά από αυτή. Από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) εκταμιεύονται οι επιστρεπτέες προκαταβολές απευθείας στις επιχειρήσεις, χωρίς τη διαμεσολάβηση των τραπεζών. Η στήριξη στο πλαίσιο αυτού του καθεστώτος παρέχεται έως τις 31 Ιουνίου 2020.

Στις 28.1.2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την 5η τροποποίηση του προσωρινού πλαισίου για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό τη στήριξη της οικονομίας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η παράταση των μέτρων που προβλέπονται στο προσωρινό πλαίσιο έως τις 31 Δεκεμβρίου 2021. Η προσαρμογή των ανώτατων ορίων ορισμένων μέτρων ενίσχυσης προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι παρατεταμένες οικονομικές επιπτώσεις της συνεχιζόμενης κρίσης και η αποσαφήνιση και η τροποποίηση των προϋποθέσεων για ορισμένα προσωρινά μέτρα κρατικής ενίσχυσης τα οποία η Επιτροπή θεωρεί συμβατά με το άρθρο 107 παρ. 3 στοιχείο β) της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («ΣΛΕΕ») υπό το πρίσμα της έξαρσης της νόσου του κορωνοϊού COVID-19. Η παρούσα ανακοίνωση αποσκοπεί επίσης στην τροποποίηση του καταλόγου των χωρών με εμπορεύσιμους κινδύνους στο παράρτημα της ανακοίνωσης της Επιτροπής προς τα κράτη μέλη για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη βραχυπρόθεσμη ασφάλιση εξαγωγικών πιστώσεων («STEC»).

Με βάση τα ανωτέρω, τα κράτη μέλη μπορούν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να τροποποιήσουν υφιστάμενα μέτρα ενίσχυσης που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή βάσει του προσωρινού πλαισίου, προκειμένου να παρατείνουν την περίοδο εφαρμογής τους έως τις 31 Δεκεμβρίου

2021. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να εξετάσουν το ενδεχόμενο αύξησης του προϋπολογισμού των υφιστάμενων μέτρων ή εισαγωγής άλλων τροποποιήσεων για την ευθυγράμμιση των μέτρων αυτών με το προσωρινό πλαίσιο, όπως τροποποιείται με την παρούσα ανακοίνωση.

Στο ίδιο πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προώθησε τη δημιουργία ενός προγράμματος αλληλεγγύης ύψους 100 δις. ευρώ για να βοηθήσει τους εργαζόμενους να διατηρήσουν τα εισοδήματά τους και να υποστηρίξουν τις επιχειρήσεις να παραμείνουν στη ζωή. Το νέο μέσο προσωρινής στήριξης για τον μετριασμό των κινδύνων ανεργίας σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης (SURE) στοχεύει στην προστασία των θέσεων εργασίας και των εργαζομένων που πλήττονται από την πανδημία του κορωνοϊού. Θα προσφέρει χρηματοδοτική συνδρομή, ύψους έως 100 δις. ευρώ συνολικά, υπό μορφή δανείων χορηγούμενων με ευνοϊκούς όρους από την ΕΕ προς τα κράτη μέλη. Τα δάνεια αυτά θα υποστηρίξουν τα κράτη μέλη να ανταπεξέλθουν σε τυχόν αιφνίδια αύξηση των δημόσιων δαπανών για τη διατήρηση της απασχόλησης. Συγκεκριμένα, τα δάνεια αυτά θα παρέχουν βοήθεια στα κράτη μέλη, ώστε να καλύψουν τις δαπάνες που συνδέονται άμεσα με τη δημιουργία ή την επέκταση εθνικών συστημάτων μειωμένου ωραρίου και άλλων παρόμοιων μέτρων που έχουν θεσπίσει για τους αυτοαπασχολούμενους ως απάντηση στην τρέχουσα πανδημία του κορωνοϊού.

Η αντίδραση της οικονομικής πολιτικής και, κυρίως, οι εξελίξεις στην αγορά εργασίας θα καθορίσουν τη βραχυμεσοπρόθεσμη προοπτική της οικονομίας και την πιθανότητα να βρεθεί σε μια νέα παρατεταμένη περίοδο ύφεσης και στασιμότητας. Η οικονομική κρίση και η κρίση χρέους, στις οποίες βυθίστηκε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια, αλλά και η ανησυχία για την επανεκκίνηση της οικονομίας μετά το σοκ της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19, υπογραμμίζουν τα όρια και τις χρόνιες αδυναμίες του μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας μας. Οι δομικοί περιορισμοί του μοντέλου αυτού είναι σύνθετοι και πολλαπλοί. Μεταξύ άλλων έχουν επισημανθεί η τεχνολογικά και κλαδικά ανεπαρκής διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, η χαμηλή παραγωγικότητα και η διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα, η μεγάλη εξάρτηση της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές σε συνδυασμό με τον περιορισμένο εξαγωγικό προσανατολισμό της ελληνικής οικονομίας και η χαμηλή και κλαδικά περιορισμένη εξωστρέφειά της (βλ. π.χ. Αργείτης Θ., Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ, 2020).

Κρίσιμο θα είναι το επόμενο χρονικό διάστημα δηλαδή την επαύριο της πανδημίας αναφορικά με τον άξονα του μετασχηματισμού: η παραγωγική και τεχνολογική αναβάθμιση της οικονομίας, με βασικά χαρακτηριστικά τη μετατόπιση της οικονομικής δραστηριότητας σε κλάδους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών υψηλής τεχνολογίας και έντασης γνώσεων, και ο περιορισμός της εξάρτησης της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές για την ενδυνάμωση της αυτάρκειας της οικονομίας. Αλλά και σημαντικότερα η ενίσχυση του αναπτυξιακού προσανατολισμού της δημοσιονομικής πολιτικής για την αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας, την επέκταση των παραγωγικών δυνατοτήτων και την ενίσχυση του ρυθμού αύξησης του δυνητικού προϊόντος. Η πανδημία του κορωνοϊού COVID-19 ανέδειξε ότι το μέλλον της παγκόσμιας πολιτικής οικονομίας είναι η ποσοτική και ποιοτική αναβάθμιση της εγχώριας αλυσίδας προστιθέμενης αξίας.

2.2 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

2.2.1 Το όραμα για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, για την περίοδο 2021-2025, αποτελεί η **ανασύνταξη της τοπικής οικονομίας και η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης και μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων**. Στην κατεύθυνση αυτή, βασικές στρατηγικές προτεραιότητες αποτελούν η εξασφάλιση της πρόσβασης του συνόλου του πληθυσμού της Περιφέρειας και των παραγωγικών τομέων της οικονομίας σε βασικές υποδομές και δίκτυα, η ενδυνάμωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας, η αξιοποίηση της έρευνας και η υιοθέτηση των καινοτομιών, καθώς και η ανάπτυξη της εξωστρέφειας και η στήριξη της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων. Σημαντική θεωρείται η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοίκησης και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες, παράλληλα με τη διασφάλιση της κοινωνικής ισορροπίας και συνοχής.

Για την εξυπηρέτηση του οράματος και των βασικών προτεραιοτήτων που τίθενται, κρίνεται ιδιαίτερα κομβικός ο προσεκτικός σχεδιασμός των επόμενων κινήσεων, έτσι ώστε το σύνολο των πιστώσεων του Προγράμματος να απορροφηθεί σε δράσεις υψηλής προστιθέμενης αξίας.

Οι **κατευθυντήριες αρχές** που αποσκοπούν στην επίτευξη του οράματος για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είναι :

- Η αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας
- Η άρση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων
- Η διευκόλυνση της απρόσκοπτης κινητικότητας του πληθυσμού
- Η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων και κλάδων της Περιφέρειας
- Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού πλούτου
- Η επένδυση στο ανθρώπινο δυναμικό των οργανισμών της Περιφέρειας
- Η στήριξη και η συνεργασία με τα ερευνητικά ιδρύματα και Πανεπιστήμια
- Η χρηστή διακυβέρνηση
- Η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, κοινωνική μέριμνα και η αντιμετώπιση της φτώχειας.
- Η προώθηση της απασχόλησης
- Η βελτίωση της απασχόλησης με δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Η ενίσχυση της εξωστρέφειας της Περιφέρειας

2.2.2 Ανάλυση στρατηγικής ανά αναπτυξιακό στόχο

Η στρατηγική της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025 περιλαμβάνει τους ακόλουθους επιμέρους ειδικούς στόχους ανά αναπτυξιακό στόχο:

► Έξυπνη ανάπτυξη

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας διαθέτει σημαντικούς ερευνητικούς πόλους, συγκεντρώνοντας ικανοποιητικό αριθμό ερευνητών σε ποσοστό 5,6% επί του συνόλου της χώρας. Όσον αφορά στους δείκτες για την έρευνα και ανάπτυξη υπερβαίνουν τον εθνικό μέσο όρο, υστερούν ωστόσο σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, γεγονός που καθιστά αναγκαία τη στήριξη των φορέων της έρευνας και της καινοτομίας. Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας που ενσωματώνει την καινοτομία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της παραγωγικής ανασυγκρότησης της περιφέρειας

καθώς είναι σε θέση να μοχλεύσει επενδύσεις και να οδηγήσει στον αναγκαίο τεχνολογικό σχηματισμό της παραγωγικής διαδικασίας. Σε αυτή τη κατεύθυνση η ενίσχυση διασύνδεσης της έρευνας με την παραγωγή αποτελεί αναγκαία συνθήκη υπό τον όρο της διασύνδεσης.

Όσον αφορά στις Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), εμφανίζονται οι αυξανόμενες ανάγκες αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών και ψηφιακών υπηρεσιών, τόσο ως προς τη βελτίωση της δημόσιας διοίκησης, όσο και την αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και συνδιαλλαγών με τους πολίτες και επιχειρήσεις. Η πρόσφατη κρίση λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού COVID – 19 φανέρωσε τη δυνατότητα άμεσης προσαρμογής και μετάβασης στη χρήση ψηφιακών εφαρμογών στον δημόσιο τομέα. Η δημιουργία ψηφιακών εργαλείων και διαύλων επικοινωνίας, συναλλαγής και διαβούλευσης των πολιτών, των φορέων και των επιχειρήσεων με τη δημόσια διοίκηση αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την απλούστευση των διαδικασιών, την μείωση του χρόνου απόκρισης αιτημάτων και συναλλαγών καθώς και για τον περιορισμό των μετακινήσεων. Επιπλέον, εισάγονται κανόνες διαφάνειας και ιεράρχησης.

Ο βαθμός αξιοποίησης των ΤΠΕ από επιχειρήσεις έχει ακόμα μεγάλες δυνατότητες επέκτασης, ενώ παράλληλα αναδεικνύεται η ανάγκη ενίσχυσης των ψηφιακών ικανοτήτων των απασχολούμενων. Σε συνδυασμό με την προώθηση της καινοτομίας, η επένδυση στην έρευνα και τις τεχνολογίες αναμένεται να συμβάλουν ουσιαστικά στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, των φορέων, των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και συνολικότερα στην οικονομία της Περιφέρειας.

Η μεταστροφή επίσης σε ένα μοντέλο Έξυπνων Πόλεων (Smart Cities) με νέες τεχνολογίες σε δικτυωμένες πόλεις, πρόκειται να δημιουργήσει ένα νέο επίπεδο στη λειτουργία των πόλεων, στην βελτίωση της καθημερινότητας των πολιτών ιδίως σε επίπεδο επικοινωνίας, μετακινήσεων, εργασίας και ψυχαγωγίας.

Οι επενδύσεις σε λύσεις ΤΠΕ αποσκοπούν στη βελτίωση της παραγωγής, της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων. Ο ψηφιακός μετασχηματισμός της Περιφέρειας εντάσσεται στη συνολική εθνική στρατηγική για την προώθηση της ευρυζωνικότητας, θα ενισχύσει την έξυπνη ανάπτυξη της οικονομίας, θα βελτιώσει τη θέση της Περιφέρειας αλλά και της χώρας στην διεθνή κατάταξη και θα αποφέρει όφελος στα νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την Έξυπνη Ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

1.1 Έξυπνη διακυβέρνηση

1.2 Καινοτομία και επιχειρηματικότητα

1.3 Έρευνα και τεχνολογίες

1.4 Έξυπνες πόλεις

1.5 Ψηφιακός μετασχηματισμός

► **Πράσινη ανάπτυξη:**

Στόχος είναι η σταδιακή μετατροπή της Δυτικής Ελλάδος σε ενεργειακό κόμβο και η επίτευξη απόλυτης παραγωγικής εξυπηρέτησης των ενεργειακών απαιτήσεων της ευρύτερης περιοχής, τόσο σε επίπεδο οικιακής όσο και επιχειρηματικής κατανάλωσης, με έμφαση στην προστασία

του περιβάλλοντος και την αξιοποίηση της στρατηγικής θέσης της Περιφέρειας και των δυνατοτήτων των σύγχρονων τεχνολογιών.

Η συνεχής εξάπλωση παραγωγικών δραστηριοτήτων ΑΠΕ αναδεικνύει την ανάγκη για την περαιτέρω ενίσχυση των εναλλακτικών μορφών ενέργειας. Από τους βασικότερους στόχους της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας μέσα από τα έργα υποδομών του Προγράμματος είναι προστασία και διασφάλιση του φυσικού περιβάλλοντος. Ενδεικτικά είναι τα έργα που αφορούν σε αντιπλημμυρικά, σε εγγειοβελτιώσεις και αρδευτικά δίκτυα. Σημαντικός θεωρείται επίσης, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση δράσεων αστικών αναπλάσεων, αναβάθμισης των χώρων πρασίνου, ενεργειακές παρεμβάσεις σε κτίρια κ.α. οι οποίες θα συμβάλλουν άμεσα στην επίτευξη συγκεκριμένων δεικτών για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Το Περιφερειακό Σχέδιο για την Κλιματική Αλλαγή που καθορίζει της αναγκαίες παρεμβάσεις πολιτικής προστασίας για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής καθώς και η οικονομική δραστηριότητα σε τομείς όπως ο πρωτογενής τομέας, επηρεάζονται σημαντικά τόσο από το κλίμα, όσο και από φυσικές καταστροφές (όπως πυρκαγιές και σεισμοί). Στο πλαίσιο της νέας περιόδου είναι αναγκαία η συνέχεια της χρηματοδότησης παρεμβάσεων σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και προστασίας ακτών, καθώς και προστασίας απέναντι σε φυσικές καταστροφές.

Επίσης, υψηλής προτεραιότητας παραμένει η ανάγκη ενίσχυσης της ανακύκλωσης και η εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει, επίσης, να δοθεί στον τομέα διαχείρισης των απορριμμάτων όπου παρατηρούνται σοβαρές αδυναμίες διαχείρισης, καθώς δε λειτουργεί ακόμη καμία μονάδα επεξεργασίας Αστικών Στερεών Αποβλήτων, όπως προβλέπεται από το ισχύον ΠΕΣΔΑ. Τέλος, θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στην προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς με στόχο την ορθολογική διαχείριση και διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας που διαθέτει η Περιφέρεια.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την πράσινη ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής ειδικούς στόχους:

2.1 Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος

2.2 Διαχείριση αποβλήτων

2.3 Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

2.4 Κυκλική οικονομία

► Κοινωνική ανάπτυξη

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταγράφει σημαντική υστέρηση, τόσο σε σχέση τους εθνικούς, όσο και τους ευρωπαϊκούς δείκτες απασχόλησης με ταυτόχρονη διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα, στο πλαίσιο της υστέρησης της χώρας έναντι των εταίρων της στη ζώνη του ευρώ σε διάφορους δείκτες διακυβέρνησης και διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας. Εντοπίζονται μια σειρά αναγκών σχετικές με την προσαρμοστικότητα των επιχειρήσεων, των εργαζομένων και των εργοδοτών στις σύγχρονες συνθήκες, χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού, την αδυναμία συγκράτησης του δυναμικού που φοιτά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Η ενίσχυση πολιτικών απασχόλησης αποτελεί προεξάρχοντα στόχο στη κατεύθυνση στήριξης της κοινωνίας. Ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης και πρωτοβουλίες κατάρτισης σε

προηγμένες ψηφιακές δεξιότητες (REBRAIN) φιλοδοξούμε να κινηθούν παράλληλα με την ενίσχυση της παιδείας και το άνοιγμα των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη κοινωνία.

Με την αύξηση της ανεργίας και μείωση των οικογενειακών εισοδημάτων να βρίσκεται προ των πυλών λόγω της πρόσφατης πανδημίας, θεωρούνται αναγκαίες οι παρεμβάσεις για την ενίσχυση της απασχόλησης και κατάρτισης των εργαζομένων. Συνεπώς, η αξιοποίηση των νέων ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, αλλά και των πόρων του ΠΠΑ, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας και την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, βρίσκεται σε πρώτη προτεραιότητα. Η γενικότερη κοινωνικοοικονομική κατάσταση στη Δυτική Ελλάδα, όπου το ποσοστό των ατόμων που βρίσκονται σε κατάσταση φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανήλθε το έτος 2018 στο 44,6% όντας το μεγαλύτερο ποσοστό που καταγράφηκε συγκριτικά με τις άλλες περιφέρειες της χώρας, καθιστά απολύτως αναγκαίες τις παρεμβάσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας. Η βελτίωση της πρόσβασης σε κοινωνικές υπηρεσίες από μειονεκτούντα άτομα και ευάλωτες κοινωνικές ομάδες αποτελεί βασική προτεραιότητα του Προγράμματος παράλληλα και σε συνέργεια με τις δράσεις από συγχρηματοδοτούμενους πόρους. Στο πλαίσιο αυτό, είναι επιτακτική η ανάγκη υλοποίησης δράσεων για την υγεία και τη διαρκή μέριμνα του πληθυσμού. Είναι χαρακτηριστική άμεση προσαρμογή στις νέες συνθήκες για την αντιμετώπιση της πανδημίας μέσα από την υλοποίηση στοχευμένων δράσεων ενίσχυσης του συστήματος υγείας όπως η προώθηση της τηλεφροντίδας και άλλων ψηφιακών εφαρμογών στην υγεία και πρόνοια. Η ενίσχυση των υποδομών υγείας αποτελεί επίκαιρο και διαχρονικό αίτημα στο οποίο η περιφέρεια ανταποκρίθηκε άμεσα στην σημερινή συγκυρία της πανδημίας με εντάξεις στο Εθνικό σκέλος του ΠΔΕ.

Τέλος, ιδιαίτερης κρισιμότητας θεωρείται ο γενικότερος σχεδιασμός για την αύξηση συνολικά του πληθυσμού που εξυπηρετείται από εκπαιδευτικές και αθλητικές υποδομές με στόχο τη διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής σε στοχευμένες ομάδες (όπως άτομα με αναπηρία, υποστηρικτικοί μηχανισμοί και ΡΟΜΑ)

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για κοινωνική ανάπτυξη εξειδικεύεται στους εξής ειδικούς στόχους:

3.1 Υγεία και πρόνοια

3.2 Μέριμνα και κοινωνική συνοχή

3.3 Αθλητισμός

3.4 Παιδεία

3.5 Προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας

► **Ανάπτυξη υποδομών**

Πρωταρχικός στόχος της στρατηγικής του Προγράμματος στον τομέα αυτό είναι η δημιουργία συνθηκών ισόρροπης ανάπτυξης, η εξασφάλιση πρόσβασης όλου του πληθυσμού της Περιφέρειας σε βασικές υποδομές και η ενίσχυση των παραγωγικών τομέων της οικονομίας μέσω της δημιουργίας νέων υποδομών και δικτύων και του εκσυγχρονισμού των υφισταμένων. Σύγχρονοι και ασφαλείς δρόμοι, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, «έξυπνη» διαχείριση κυκλοφορίας και συγκοινωνιών, ταχύτατα αναπτυσσόμενα λιμάνια με εμπορική και επιβατική κίνηση, περιφερειακό αεροδρόμιο, σιδηρόδρομος, ολοκληρωμένα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης. Αρχικά θεωρούνται αναγκαία τα έργα επέκτασης των υποδομών ΤΠΕ με στόχο την κάλυψη των ευρυζωνικών δικτύων τόσο στην ύπαιθρο όσο και στις αστικές περιοχές. Βασική προτεραιότητα αποτελεί επίσης η υλοποίηση παρεμβάσεων για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης η

οποία θα συμβάλει στην ανάκαμψη του παραγωγικού τομέα αλλά και στη λειτουργία των φορέων και δημοσίων οργανισμών της Περιφέρειας.

Λαμβάνοντας υπόψη τη γεωγραφική θέση της Περιφέρειας και τις πυκνές ροές οχημάτων και ατόμων που δέχεται, κρίνεται αναγκαία η αναβάθμιση του οδικού δικτύου και η ενίσχυση της οδικής ασφάλειας, η βελτίωση της προσβασιμότητας προς τα λιμάνια, η διεύρυνση των χώρων στάθμευσης σε κομβικά σημεία καθώς και η ενίσχυση της καθημερινότητας των κατοίκων και των επισκεπτών της Περιφέρειας στο αστικό περιβάλλον.

Όσον αφορά στις εμπορικές ροές και τις μεταφορές, δύναται, σε συμπληρωματικότητα με συγχρηματοδοτούμενους πόρους άλλων ταμείων ή και με ιδιωτικές επενδύσεις, να προωθηθούν παρεμβάσεις για τη βελτίωση και τον εκσυγχρονισμό των λιμενικών υποδομών, των υποδομών των αερομεταφορών, καθώς και αυτών της εφοδιαστικής αλυσίδας. Επίσης, η επιλογή της δημιουργίας υδατοδρομίων αποτελεί μια αξιόλογη επιλογή για την περαιτέρω προώθηση της πολυτροπικής κινητικότητας και την καλύτερη διασύνδεση της Δυτικής Ελλάδας με την υπόλοιπη χώρα.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο Αναπτυξιακός Στόχος για την Ανάπτυξη Υποδομών εξειδικεύεται στους εξής Ειδικούς στόχους:

4.1 Υποδομές ενίσχυσης του παραγωγικού τομέα

4.2 Ανάπτυξη συγκοινωνιακών υποδομών

4.3 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών

► **Ενίσχυση εξωστρέφειας**

Η ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της εξωστρέφειας της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας βασίζεται κατά κύριο λόγο στον αγροδιατροφικό τομέα και τη μεταποίηση, τον πολιτισμό και τον τουρισμό. Η κατάσταση των επιχειρήσεων ακολουθεί τις αντίστοιχες τάσεις της Περιφέρειας όσο αφορά στην εξέλιξη των μεγεθών του μακροοικονομικού περιβάλλοντος. Η αύξηση της προστιθέμενης αξίας του αγροδιατροφικού κλάδου και το άνοιγμα της τοπικής μεταποίησης στην εσωτερική και εξωτερική αγορά απαιτούν συνέργειες και επενδύσεις σε καινοτομία, στήριξη σε ανθρώπινο δυναμικό και εξοπλισμό, συμπράξεις και εξωστρέφεια. Η ύπαρξη σημαντικού πολιτιστικού αποθέματος προεξάρχοντος της Αρχαίας Ολυμπίας, αποτελεί έναν από τους βασικούς άξονες ανάπτυξης και προβολής της Περιφέρειας. Η ενίσχυση της δημιουργικής βιομηχανίας στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού, αλλά και η ανάδειξη του πολιτιστικού πλούτου μέσω της διαφοροποίησης και εκσυγχρονισμού του τουριστικού προϊόντος με τη χρήση νέων τεχνολογιών, είναι κομβικής σημασίας. Επίσης βασική προτεραιότητα αποτελούν η επενδύσεις για την προστασία και εξωστρέφεια των μνημείων και των αρχαιολογικών χώρων. Όσον αφορά στην γενικότερη ενίσχυση του τουριστικού κλάδου είναι σημαντική η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου των πολιτιστικών πόρων, των αρχαιολογικών χώρων και μουσείων της Περιφέρειας με στόχο τη συνολική και αποτελεσματική προβολή της Περιφέρειας σε διεθνές επίπεδο. Εξίσου σημαντική είναι παράλληλα η εμπλοκή και τουρισμού πολιτισμού με την αγροδιατροφή και την προώθηση των ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό. Η Δυτική Ελλάδα έχει πολλές δυνατότητες ανάπτυξης και προώθησης εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Η εκτεταμένη ακτογραμμή και ποικιλόμορφη ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα απαιτούν στοχευμένες επενδύσεις για τη δημιουργία των κατάλληλων υποδομών οι οποίες θα καταστήσουν την Περιφέρεια ως σημαντικό προορισμό εσωτερικού τουρισμού (citybreak προορισμό, ολιγόημερο προορισμό, κ.α.) καθώς και εξωτερικού. Για την προώθηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Περιφέρειας απαιτούνται παράλληλα δράσεις για προωθητικές ενέργειες και δικτύωσης σε διεθνές επίπεδο.

Σε συνέχεια της παραπάνω προσέγγισης, ο αναπτυξιακός στόχος για την ενίσχυση εξωστρέφειας εξειδικεύεται στους εξής ειδικούς στόχους:

5.1 Στήριξη αγροδιατροφικού και μεταποιητικού τομέα

5.2 Πολιτισμός και τουρισμός

Σημειώνεται, ότι το χρηματοδοτικό πλαίσιο του ΠΠΑ και τα πλεονεκτήματα που το συνοδεύουν, σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό και με την προσαύξηση της δυνατότητας της Περιφέρειας να υλοποιήσει μια σειρά από απαραίτητες, αλλά και εξειδικευμένες μελέτες οι οποίες θα λειτουργήσουν προπαρασκευαστικά για την υλοποίηση έργων και δράσεων και από άλλες χρηματοδοτικές πηγές, στην κατεύθυνση της συνέργειας και συμπληρωματικότητας των περιφερειακών πρωτοβουλιών, καλύπτοντας με αυτή την προσέγγιση το σύνολο των καταγεγραμμένων αναγκών και προκλήσεων. Ιδιαίτερα μέριμνα λαμβάνεται στην προώθηση έργων και δράσεων συμπληρωματικά και χωρίς επικαλύψεις, με παράλληλα χρηματοδοτικά πλαίσια, όπως το ΠΕΠ και τα Τομεακά προγράμματα του ΕΣΠΑ, το Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης», το Ταμείο Ανάκαμψης. Επιπρόσθετα, αναφέρεται ότι στην Στρατηγική του ΠΠΑ της Δυτικής Ελλάδας προστίθεται έκτος άξονας προτεραιότητας, που αφορά στην υλοποίηση έργων Τεχνικής βοήθειας..

2.2.3 Ειδικό στόχοι του ΠΠΑ

Βάσει της πρότερης ανάλυσης στο πλαίσιο παρουσίασης της Στρατηγικής του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας ανά αναπτυξιακό στόχο, προκύπτουν οι παρακάτω ειδικοί στόχοι, οι οποίοι παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 13: Αναπτυξιακοί και ειδικοί στόχοι της Στρατηγικής ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας

Αναπτυξιακοί στόχοι	Ειδικοί στόχοι
1. Έξυπνη ανάπτυξη	1.1 Έξυπνη Διακυβέρνηση
	1.2 Καινοτομία και επιχειρηματικότητα
	1.3 Έρευνα και τεχνολογίες
	1.4 Έξυπνες πόλεις
	1.5 Ψηφιακός μετασχηματισμός
2. Πράσινη ανάπτυξη	2.1 Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
	2.2 Διαχείριση αποβλήτων
	2.3 Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής
	2.4 Κυκλική οικονομία
3. Κοινωνική ανάπτυξη	3.1 Υγεία και πρόνοια
	3.2 Μέριμνα και κοινωνική συνοχή
	3.3 Αθλητισμός
	3.4 Παιδεία
	3.5 Προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας
4. Ανάπτυξη υποδομών	4.1 Υποδομές ενίσχυσης του παραγωγικού τομέα
	4.2 Ανάπτυξη συγκοινωνιακών υποδομών

Αναπτυξιακοί στόχοι	Ειδικόί στόχοι
	4.3 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών
5. Ενίσχυση εξωστρέφειας	5.1 Στήριξη αγροδιατροφικού και μεταποιητικού τομέα
	5.2 Πολιτισμός και Τουρισμός

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

2.3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΠΑ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΕΠΑ

Η διάρθρωση της στρατηγικής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025 ανά αναπτυξιακό στόχο του ΠΠΑ αντιστοιχίζεται με τις προτεραιότητες του ΕΠΑ ως ακολούθως.

► Έξυπνη ανάπτυξη :

Οι Προτεραιότητες για τον στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
- ✓ 1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
- ✓ 1.4 Συστάδες ανάπτυξης
- ✓ 1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα
- ✓ 1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση
- ✓ 1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
- ✓ 1.10 Έξυπνες πόλεις
- ✓ 1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη

► Πράσινη ανάπτυξη:

Οι Προτεραιότητες για τον Στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδα αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 2.1 Ενεργειακή απόδοση
- ✓ 2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
- ✓ 2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
- ✓ 2.6 Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
- ✓ 2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
- ✓ 2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (όπως μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση – αποχέτευση και αντιπλημμυρικά)
- ✓ 2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς

► Κοινωνική ανάπτυξη

Οι Προτεραιότητες για τον στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός
- ✓ 3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης
- ✓ 3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία
- ✓ 3.5 Κοινωνικές επενδύσεις
- ✓ 3.8 Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
- ✓ 3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
- ✓ 3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών

► Ανάπτυξη υποδομών

Οι Προτεραιότητες για τον στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ:

- ✓ 4.1 Υποδομές ΤΠΕ
- ✓ 4.3 Λιμενικές υποδομές
- ✓ 4.5 Οδικές υποδομές
- ✓ 4.8 Οδική ασφάλεια

► Ενίσχυση εξωστρέφειας

Οι Προτεραιότητες για τον στόχο αυτό της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αντιστοιχίζονται με τις ακόλουθες προτεραιότητες του ΕΠΑ :

- ✓ 5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
- ✓ 5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού
- ✓ 5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
- ✓ 5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ 5.5 Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα
- ✓ 5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
- ✓ 5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
- ✓ 5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
- ✓ 5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ
- ✓ 5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό

Πίνακας 14: Πίνακας διάρθρωσης της Στρατηγικής του ΠΠΑ

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικό Στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ
1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)	1.1 Έξυπνη διακυβέρνηση 1.2 Καινοτομία και επιχειρηματικότητα 1.3 Έρευνα και τεχνολογίες 1.4 Έξυπνες πόλεις 1.5 Ψηφιακός μετασχηματισμός	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
		Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
		Συστάδες ανάπτυξης
		Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloud computing)
		Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (όπως ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη και ηλεκτρονική μάθηση)
		Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
		Έξυπνες πόλεις
		Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη
2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ)	2.1 Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος 2.2 Διαχείριση αποβλήτων 2.3 Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής 2.4 Κυκλική οικονομία	Ενεργειακή απόδοση
		Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
		Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
		Παροχή πόσιμου νερού διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
		Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ
		<p>Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (όπως μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση – αποχέτευση και αντιπλημμυρικά)</p> <p>Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (όπως βιοποικιλότητα και περιοχές Natura)</p>
<p>3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΥΓΕΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ)</p>	<p>3.1 Υγεία και πρόνοια</p> <p>3.2 Μέρηνα και κοινωνική συνοχή</p> <p>3.3 Αθλητισμός</p> <p>3.4 Παιδεία</p> <p>3.5 Προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας</p>	<p>Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός</p> <p>Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (όπως προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης και μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων)</p> <p>Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία</p> <p>Κοινωνικές επενδύσεις (όπως στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)</p> <p>Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (όπως μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών και επιμόρφωση εκπαιδευτικών)</p> <p>Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού</p> <p>Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών</p>
<p>4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ (ΔΙΚΤΥΑ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ)</p>	<p>4.1 Υποδομές ενίσχυσης του παραγωγικού τομέα</p> <p>4.2 Ανάπτυξη συγκοινωνιακών υποδομών</p> <p>4.3 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών</p>	<p>Υποδομές ΤΠΕ</p> <p>Λιμενικές υποδομές</p> <p>Οδικές υποδομές</p> <p>Οδική ασφάλεια</p>
<p>5.</p>	<p>5.1 Στήριξη αγροδιατροφικού και</p>	<p>Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές</p>

Αναπτυξιακοί Στόχοι	Ειδικοί Στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ
ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ(ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)	μεταποιητικού τομέα 5.2 Πολιτισμός και τουρισμός 5.3 Ενίσχυση της εξωστρέφειας	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (όπως τουρισμός υγείας και ευεξίας (health and wellness), τουρισμός πόλεων (citybreak), αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός και θαλάσσιος τουρισμός)
		Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
		Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
		Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα
		Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
		Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
		Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
		Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)
		Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (όπως συμμετοχή σε εκθέσεις και εμπορικές αποστολές)

2.3.1 Κατηγορίες έργων και δράσεων

► ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΕΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον αναπτυξιακό στόχο της έξυπνης ανάπτυξης. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του στόχου ανά προτεραιότητα.

Πίνακας 15: Πίνακας κατηγοριών έργων και δράσεων για την έξυπνη ανάπτυξη

A/A	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Έξυπνη ανάπτυξη
1.1	1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
1.1.1	Προμήθεια εξοπλισμού ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής
1.1.2	Δράσεις δημιουργίας επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων
1.3	1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.3.1	Δράσεις προώθησης αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.3.2	Μελέτες για δράσεις προώθησης αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις
1.4	1.4 Συστάδες ανάπτυξης
1.4.1	Συστάδες ανάπτυξης
1.5	1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα
1.5.1	Δράσεις βιομηχανικής μετάβασης
1.5.2	Δράσεις ενίσχυσης επιχειρηματικότητας
1.5.3	Μελέτες βιομηχανικής μετάβασης και επιχειρηματικότητας
1.6	1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση
1.6.1	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση
1.8	1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης

1.8.1	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης
1.10	1.10 Έξυπνες πόλεις
1.10.1	Έξυπνες πόλεις
1.11	1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη
1.11.1	Δράσεις απόκτησης και ενίσχυσης ψηφιακών δεξιοτήτων και ψηφιακή ένταξη

► **ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ)**

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον αναπτυξιακό στόχο της πράσινης ανάπτυξης. Οι περιγραφόμενες δράσεις αφορούν τόσο έργα υπό εκτέλεση όσο και νέα έργα. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του στόχου ανά προτεραιότητα.

Πίνακας 16: Πίνακας κατηγοριών έργων και δράσεων για την πράσινη ανάπτυξη

A/A	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ
2	Πράσινη ανάπτυξη
2.1	2.1 Ενεργειακή απόδοση
2.1.1	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτηρίων και χώρων
2.1.2	Μελέτες ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτηρίων και χώρων
2.3	2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
2.3.1	Έργα αναβάθμισης - επέκτασης - προμήθειας εξοπλισμού ΧΥΤΑ
2.3.2	Έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων
2.3.3	Προγράμματα περισυλλογής, διαχείρισης ή / και αποτέφρωσης κάθε είδους νεκρών ζώων και λήψη δειγμάτων εγκεφαλικού ιστού από νεκρά βοοειδή και αιγοπρόβατα Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
2.3.4	Αντιρρύπανση και παράκτια προστασία από τα απόβλητα των αποστραγγιστικών τάφρων και των χειμάρρων
2.3.5	Μελέτες για έργα αναβάθμισης – επέκτασης – προμήθειας εξοπλισμού ΒΙΟ.ΚΑ.
2.3.6	Μελέτες για έργα αναβάθμισης – επέκτασης – προμήθειας εξοπλισμού ΧΥΤΑ
2.4	2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων

2.4.1	Έργα αποκατάστασης ζημιών σε υποδομές μετά από έντονα καιρικά φαινόμενα
2.4.2	Επείγουσες εργασίες κατασκευής αντιδιαβρωτικών / αντιπλημμυρικών έργων για την άμεση αντιμετώπιση των συνεπειών των πυρκαγιών
2.4.3	Αποκατάσταση κατολισθητικών φαινομένων και προστασία πρηνών
2.4.4	Ολοκληρωμένη διαχείριση και καταπολέμηση πληθυσμού κωνωπιδίων
2.4.5	Ενίσχυση του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων
2.4.6	Αποκατάσταση αναχωμάτων και συρματοκιβωτίων ποταμών και παραποτάμων
2.4.7	Προστασία διαβρωμένων ακτών
2.6	2.6 Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
2.6.1	Έργα παροχής πόσιμου νερού
2.6.2	Δίκτυα αποχέτευσης και ομβρίων
2.6.3	Μελέτες παροχής πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων
2.8	2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
2.8.1	Αγροτική οδοποιία (υπό εκτέλεση)
2.8.2	Αναδασμοί
2.8.3	Μελέτες φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων
2.9	2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)
2.9.1	Αντιπλημμυρικά έργα
2.9.2	Κατασκευές – συντηρήσεις αρδευτικών δικτύων
2.9.3	Αναπλάσεις – διαμορφώσεις παραλιών
2.9.4	Μελέτες ανάπτυξης υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση-αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)
2.10	2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς

2.10.1	Δράσεις ανάδειξης, προστασίας και αξιοποίησης της φυσικής κληρονομιάς
2.10.2	Μελέτες για δράσεις ανάδειξης, προστασίας και αξιοποίησης της φυσικής κληρονομιάς

► **ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΥΓΕΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ)**

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον αναπτυξιακό στόχο της κοινωνικής ανάπτυξης. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του στόχου ανά προτεραιότητα.

Πίνακας 17: Πίνακας κατηγοριών έργων και δράσεων για την κοινωνική ανάπτυξη

A/A	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ
3	Κοινωνική ανάπτυξη
3.1	3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός
3.1.1	Προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού και υγειονομικού υλικού
3.1.2	Κατασκευή, επισκευή, συντήρηση και εκσυγχρονισμός κτιριακών υποδομών μονάδων υγείας
3.1.3	Προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού και υγειονομικού υλικού
3.2	3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης
3.2.1	Δράσεις τόνωσης των πολιτικών απασχόλησης (Προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)
3.4	3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία
3.4.1	Έργα ενίσχυσης υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία
3.5	3.5 Κοινωνικές επενδύσεις
3.5.1	Κοινωνικές επενδύσεις (π.χ. στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)
3.8	3.8 Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
3.8.1	Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης

3.8.2	Μελέτες ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης
3.13	3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
3.13.1	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού
3.14	3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών
3.14.1	Μελέτες ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ
3.14.2	Αναπλάσεις
3.14.3	Μελέτες ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών

► **ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ (ΔΙΚΤΥΑ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ)**

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον αναπτυξιακό στόχο ανάπτυξης υποδομών. Οι περιγραφόμενες δράσεις αφορούν τόσο έργα υπό εκτέλεση όσο και νέα έργα. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του στόχου ανά προτεραιότητα.

Πίνακας 18: Πίνακας κατηγοριών έργων και δράσεων για την ανάπτυξη υποδομών

A/A	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ
4	Ανάπτυξη υποδομών
4.1	4.1 Υποδομές ΤΠΕ
4.1.1	Υποδομές ΤΠΕ
4.1.2	Μελέτες για υποδομές ΤΠΕ
4.3	4.3 Λιμενικές υποδομές
4.3.1	Κατασκευή, επέκταση, εκσυγχρονισμός λιμενικών εγκαταστάσεων
4.3.2	Αλιευτικά καταφύγια
4.3.3	Μελέτες λιμενικών υποδομών
4.5	4.5 Οδικές υποδομές
4.5.1	Οδικές υποδομές
4.5.2	Μελέτες για οδικές υποδομές

4.8	4.8 Οδική ασφάλεια
4.8.1	Συντήρηση οδικού δικτύου
4.8.2	Βελτίωση οδικού δικτύου
4.8.3	Αποκατάσταση ζημιών οδικού δικτύου
4.8.4	Συντήρηση – συμπλήρωση οδικού ηλεκτροφωτισμού και φωτεινής σηματοδότησης
4.8.5	Μελέτες έργων οδικής ασφάλειας

► **ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ (ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)**

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις και τα έργα στον αναπτυξιακό στόχο της εξωστρέφειας. Το σύνολο των περιγραφόμενων δράσεων αποτελούν τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων του στόχου ανά προτεραιότητα.

Πίνακας 19: Πίνακας κατηγοριών έργων και δράσεων για την εξωστρέφεια

A/A	ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ
5	Ενίσχυση εξωστρέφειας
5.1	5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
5.1.1	Δράσεις για προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές
5.2	5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού
5.2.1	Αναβάθμιση εγκαταστάσεων χιονοδρομικών κέντρων
5.2.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών τουρισμού κατηγορίας υγείας και ευεξίας (healthκαιwellness)
5.2.3	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών τουρισμού κατηγορίας citybreak και συνεδρίων
5.2.4	Συντήρηση-αναβάθμιση τουριστικών εγκαταστάσεων
5.2.5	Ανάπτυξη – ανάδειξη δασικής αναψυχής
5.2.6	Μελέτες έργων και δράσεων για την προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού

5.3	5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
5.3.1	Προστασία και ανάδειξη αρχαιολογικών χώρων και μνημείων
5.3.2	Συντήρηση-αποκατάσταση προσκυνηματικών χώρων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας
5.3.3	Μελέτες για την προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος
5.4	5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς
5.4.1	Δράσεις προστασίας, ανάπτυξης, ανάδειξης και προβολής της πολιτιστικής κληρονομιάς στα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας
5.5	5.5 Μουσεία και πολιτιστικά κέντρα
5.5.1	Μουσεία (Κατασκευή –συντήρηση–εξοπλισμός – εμπλουτισμός)
5.5.2	Πολιτιστικά Κέντρα (Κατασκευή - συντήρηση–εξοπλισμός – ανάδειξη)
5.5.3	Μελέτες για μουσεία–πολιτιστικά κέντρα
5.6	5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
5.6.1	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
5.7	5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες
5.7.1	Δράσεις ανάπτυξης και ενίσχυσης πολιτισμικών και δημιουργικών βιομηχανιών
5.8	5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
5.8.1	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές
5.9	5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ
5.9.1	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ
5.11	5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό
5.11.1	Συμμετοχή σε διεθνείς εκθέσεις
5.11.2	Δράσεις προώθησης προϊόντων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας στο εξωτερικό

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

2.3.2 Τεκμηρίωση της ανάγκης χρηματοδότησης από το ΕΠΑ

Ο σχεδιασμός της στρατηγικής του ΠΠΑ της Δυτικής Ελλάδας και η πρόταση για επιμέρους δέσμες δράσεων, λαμβάνει υπόψη το σύνολο των έργων που είτε υλοποιούνται, είτε έχουν εγκριθεί, ή βρίσκονται στο διαχρονικό σχεδιασμό της Περιφέρειας, εξετάζοντας και λαμβάνοντας υπόψη τις συνέργειες και τις συμπληρωματικότητες για την κάλυψη των αποτυπωμένων αναγκών, με τις δράσεις που προωθούνται στο πλαίσιο του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας 2014-2020, όπως και με αυτές που χρηματοδοτούνται από ίδιους πόρους της περιφερειακής αρχής.

Επίσης, ο σχεδιασμός λαμβάνει υπόψη τις οδηγίες της 2^{ης} Εγκυκλίου του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων (αρ.πρωτ. 125192 - 25-11-2020) για την προετοιμασία της νέας Προγραμματικής Περιόδου (Π.Π.) 2021-2027, και κυρίως τις κατευθύνσεις για τις κατηγορίες δράσεων που εξαιρούνται από τη χρηματοδότηση των Ταμείων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+). Το ΕΤΠΑ (σύμφωνα με το άρθρο 6 του σχεδίου του Κανονισμού ΕΤΠΑ/ ΤΑ) δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει μια σειρά από υποδομές όπως την κατασκευή αεροδρομίων, τη δημιουργία ΧΥΤΥ/ΧΥΤΑ και τις επενδύσεις για αύξηση της δυναμικότητας των εγκαταστάσεων εναπομεινάντων αποβλήτων, τις επενδύσεις για την παραγωγή φυσικού αερίου. Επιπλέον, το Ταμείο Συνοχής δεν στηρίζει τις επενδύσεις στη στέγαση, εκτός εάν σχετίζονται με την προώθηση της ενεργειακής απόδοσης ή τη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Το ΕΚΤ+ σύμφωνα με το άρθρο 14 του σχεδίου του Κανονισμού για το ΕΚΤ δεν μπορεί να χρηματοδοτήσει:

- Την αγορά γης, ακινήτων και η υλοποίηση υποδομών.
- Την αγορά επίπλωσης, εξοπλισμού και οχημάτων, εκτός αν είναι απαραίτητη για την επίτευξη του στόχου της πράξης, ή αν αυτά τα είδη αποσβήνονται πλήρως, ή η αγορά τους συνιστά την πιο οικονομική επιλογή.

Στο πλαίσιο αυτό, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω συνέργειες και εξαιρέσεις από άλλες πηγές χρηματοδότησης, παρακάτω παρατίθενται οι επιμέρους πτυχές τεκμηρίωσης της χρηματοδότησης των προτεινόμενων δράσεων από το ΠΠΑ σε σύνδεση με τις ανάγκες και ελλείψεις που έχουν διαπιστωθεί ανά άξονα προτεραιότητας.

► Έξυπνη ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον αναπτυξιακό στόχο «Έξυπνη Ανάπτυξη», προκύπτει από τις ανάγκες και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την αδυναμία διασύνδεσης της έρευνας, της μεταφοράς και της τελικής εφαρμογής των αποτελεσμάτων στις επιχειρήσεις και τις παρεχόμενες υπηρεσίες, το χαμηλό ποσοστό ψηφιακού μετασχηματισμού σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, την αδυναμία προσέλκυσης επενδυτικών κεφαλαίων αλλά και με την ύπαρξη σημαντικού αριθμού νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων στην ΠΔΕ, τη λειτουργία του καινοτόμου μηχανισμού στήριξης επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας και τέλος από τα προβλήματα και τις προκλήσεις αυτών που προκύπτουν από τις επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

► Πράσινη ανάπτυξη:

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον αναπτυξιακό στόχο «Πράσινη ανάπτυξη», προκύπτει από τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προκλήσεις που προκύπτουν και αφορούν στα αρχαιωμένα και ασυντήρητα αρδευτικά δίκτυα, τις εκτεταμένες ανάγκες σε αντιπλημμυρικά έργα, τις αδυναμίες στη διαχείριση αποβλήτων, καθώς και στα μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης των ΑΠΕ και τη δυνατότητα αξιοποίησης της θέσης της Περιφέρειας ως προς τα ενεργειακά δίκτυα.

► Κοινωνική ανάπτυξη

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον άξονα προτεραιότητας «Κοινωνική ανάπτυξη», προκύπτει από τα προβλήματα και τις προκλήσεις που εντοπίζονται και αφορούν τις ενδοπεριφερειακές ανισότητες σε βασικές κοινωνικές δομές και υπηρεσίες, στην ανάγκη στήριξης ευάλωτων ομάδων και οικογενειών που βρίσκονται στο φάσμα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, τα χαμηλά ποσοστά επιμόρφωσης ανθρώπινου δυναμικού αλλά και την ανάπτυξη καινοτόμων πολιτικών και την ενίσχυση της απασχόλησης, την προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Επίσης, πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη τα προβλήματα και οι προκλήσεις που δημιουργούνται και διαταράσσουν την κοινωνική συνοχή από τις επιπτώσεις της επιδημίας του κορωνοϊού COVID-19.

► Ανάπτυξη υποδομών

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον αναπτυξιακό στόχο «Ανάπτυξη υποδομών», προκύπτει από τις ανάγκες, ελλείψεις και προκλήσεις που έχουν εντοπιστεί και σχετίζονται με την απουσία ολοκληρωμένων δικτύων μεταφορών και συγκοινωνιών, το προβληματικό οδικό επαρχιακό δίκτυο, τα ανεπαρκή ευρυζωνικά δίκτυα, τις ελλείψεις στον τομέα των logistics, καθώς και με την ολοκλήρωση των μεγάλων έργων όπως η Ολυμπία Οδός, το σιδηροδρομικό δίκτυο, οι ψηφιακές υπηρεσίες διασύνδεσης και η εν γένει ανάδειξη της πολυτροπικής κινητικότητας στην Περιφέρεια.

► Ενίσχυση εξωστρέφειας

Η ανάγκη αξιοποίησης της χρηματοδότησης του ΠΠΑ για τον αναπτυξιακό στόχο «Ενίσχυση εξωστρέφειας», προκύπτει από τις ανάγκες και τις προκλήσεις που εντοπίζονται και αφορούν στην έλλειψη καινοτομικής κουλτούρας στις επιχειρήσεις, την έλλειψη υποδομών μεταποίησης, τη μικρή διάχυση σημαντικών πολιτιστικών υποδομών (με εξαίρεση την Αρχαία Ολυμπία) στο κοινό, την εποχικότητα του τουρισμού στην Περιφέρεια, την χαμηλή προστιθέμενη αξία πρωτογενούς τομέα κ.α. Επίσης εντοπίζονται ευκαιρίες, όπως ενδεικτικά και πολύ αντιπροσωπευτικά οι επενδύσεις στη ΒΙΠΕ Πάτρας και δημιουργία νέων ΒΙΠΕ σε Αργίνιο και Ηλεία, η προώθηση, προβολή και αξιοποίηση της ταυτότητας της Αρχαίας Ολυμπίας με τεκμηριωμένο place marketing ως ένα από τα πιο ισχυρά brand name παγκόσμιας εμβέλειας, η ολοκληρωμένη και αποτελεσματική ενίσχυση του τουριστικού κλάδου με ταυτόχρονη τήρηση των ειδικών πρωτοκόλλων υγειονομικού περιεχομένου από τις τουριστικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της λήψης μέτρων έναντι του κορωνοϊού COVID-19.

2.3.3 Καθεστώς ενίσχυσης

Η παρ. Β΄ του άρθρου πρώτου του ν. 4152/2013 (Α΄ 107) εφαρμόζεται στην κατάρτιση και υλοποίηση δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων. Η έκδοση των προκηρύξεων και των προσκλήσεων που αφορούν σε δράσεις και πράξεις κρατικών ενισχύσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΠΑ πραγματοποιείται από τον αρμόδιο Υπουργό ή Περιφερειάρχη, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ, η οποία αφορά στην εναρμόνιση με τις προδιαγραφές του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (ΠΣΚΕ) του άρθρου 57 του ν. 4314/2014 (Α΄265), εφόσον η χρήση του προβλέπεται από την απόφαση της παρ. Γ΄ του άρθρου 129 του ν. 4635/2019 (Α΄ 167). Στις προκηρύξεις και στις προσκλήσεις ορίζονται οι δικαιούχοι των ενισχύσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες, οι προϋποθέσεις και τα κριτήρια υπαγωγής, οι προθεσμίες και κάθε άλλο σχετικό θέμα.

Προβλέπεται η δυνατότητα να πιστοποιούνται οι δαπάνες των επί μέρους δράσεων και πράξεων κρατικών ενισχύσεων από ορκωτούς λογιστές, οι οποίοι υποβάλλουν σχετική βεβαίωση για τη νομιμότητα και την κανονικότητα διενέργειας των δαπανών, την ορθή λογιστική καταχώριση και την εξόφλησή τους, καθώς και για το γεγονός ότι οι δαπάνες πραγματοποιήθηκαν εντός της επιλέξιμης περιόδου, αφορούν στο εγκεκριμένο έργο, τηρήθηκαν οι όροι της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης και υπάρχουν επαρκή δικαιολογητικά. Ο ορκωτός λογιστής επιλέγεται από τον δικαιούχο και η δαπάνη για την αμοιβή του είναι επιλέξιμη στο οικείο πρόγραμμα και μέχρι τρεις (3) μήνες μετά από τη λήξη του έργου.

Οι προκηρύξεις των κρατικών ενισχύσεων αναρτώνται στο Πρόγραμμα «Διαύγεια» σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 3861/2010 (Α΄ 112), καθώς και σε διαδικτυακό χώρο του ΕΠΑ, ενώ παράλληλα αξιοποιούνται όλες οι διαθέσιμες μορφές δημοσιοποίησης που κρίνονται απαραίτητες για τη διασφάλιση της ενημέρωσης των δυνητικών δικαιούχων και της διαφάνειας.

Οι φορείς που χορηγούν κρατικές ενισχύσεις ήσσονος σημασίας χρησιμοποιούν υποχρεωτικά το Πληροφοριακό Σύστημα Σώρευσης Κρατικών Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας (ΠΣΣΚΕΗΣ) σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 57 Α του ν. 4314/2014 (Α΄ 265).

Με απόφαση του αρμόδιου Περιφερειάρχη μπορεί να ανατίθενται στην αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία με την επωνυμία «Ενδιάμεσος Φορέας Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας» (δ.τ.ΕΦΕΠΑΕ) καθήκοντα διαχείρισης δράσεων κρατικών ενισχύσεων χρηματοδοτούμενων από το ΕΠΑ.

Για τις ανάγκες αξιολόγησης των προτάσεων δράσεων κρατικών ενισχύσεων: α) συστήνεται από κάθε αρμόδιο φορέα Μητρώο Αξιολογητών, με απόφαση Περιφερειάρχη, η οποία καθορίζει, μεταξύ άλλων, τη διαδικασία σύστασης και τήρησης του Μητρώου, τις ειδικότητες, τα ειδικά προσόντα, τα δικαιολογητικά και τη διαδικασία επιλογής των αξιολογητών και εγγραφής τους στο Μητρώο, καθώς και τις ανατιθέμενες σε αυτούς αρμοδιότητες και τους όρους συμμετοχής τους στα προβλεπόμενα στάδια της αξιολόγησης ή β) χρησιμοποιείται το Μητρώο Αξιολογητών του Ενδιάμεσου Φορέα Επιχειρησιακών Προγραμμάτων Ανταγωνιστικότητας και Επιχειρηματικότητας (ΕΦΕΠΑΕ) ή γ) χρησιμοποιείται άλλο

υφιστάμενο Μητρώο. Το ύψος της καταβαλλόμενης στους αξιολογητές αποζημίωσης καθορίζεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Ανάπτυξης και Επενδύσεων και Οικονομικών και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα όρια των παρ. 1, 2 και 3 του άρθρου 21 του ν. 4354/2015.

2.3.4 Δείκτες εκροών

Για τη μέτρηση και παρακολούθηση της συμβολής των έργων και των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας παρουσιάζονται συγκεκριμένοι δείκτες εκροών που δύνανται να αξιοποιηθούν ανάλογα με τα χαρακτηριστικά των έργων. Οι δείκτες που επιλέγονται αντλούνται από τον πυρήνα των δεικτών του ΕΣΠΑ 2021-2027. Για την επόμενη προγραμματική περίοδο η Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη προέβησαν στην κατάρτιση ενός προτύπου κοινών δεικτών για την απλούστευση των διαδικασιών και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της μέτρησης των στόχων. Η επιλογή αυτή των δεικτών και η εναρμόνιση της μέτρησης των δεικτών με το αντίστοιχο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Δυτικής Ελλάδας θα έχει ως αποτέλεσμα την καλύτερη πληροφόρηση σε σχέση με τις επιδόσεις των Προγραμμάτων, την μεγαλύτερη αξιοπιστία των δεικτών καθώς και τη δυνατότητα ενιαίας αντιμετώπισης των κρίσιμων ζητημάτων για την Περιφέρεια και τον καλύτερο σχεδιασμό των απαιτούμενων παρεμβάσεων και πολιτικών.

Για όλους τους δείκτες εκροών θα υπάρχουν αντίστοιχα Δελτία Ταυτότητας Δείκτη (ΔΤΔ), όπου θα προσδιορίζονται τα χαρακτηριστικά των δεικτών συμπεριλαμβανομένου του τρόπου μέτρησής τους.

Οι υπηρεσίες θα έχουν τη δυνατότητα περαιτέρω εξειδίκευσης και ορισμού της μεθοδολογίας μέτρησης κάθε δείκτη, όπου αυτό κρίνεται απαραίτητο. Επίσης, για τις περιπτώσεις όπου υλοποιούνται δράσεις για τις οποίες δεν καλύπτονται από αντίστοιχους δείκτες, θα χρησιμοποιούνται πρόσθετοι δείκτες εκροών ανάλογα με τη φύση των έργων.

Στον επόμενο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκροών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον αναπτυξιακό στόχο «Έξυπνη ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 20: Δείκτες εκροών για τον αναπτυξιακό στόχο «Έξυπνη ανάπτυξη»

Δείκτες εκροών ανά αναπτυξιακό στόχο και προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ
ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	1.1.	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	Ερευνητικές υποδομές που ενισχύονται	
			Εργαστηριακές υποδομές που ενισχύονται	
			Αριθμός ερευνητικών υποδομών που ενισχύονται	

		1.3.	Πρωώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις	Συνεργασίες φορέων-επιχειρήσεων-ερευνητικών ιδρυμάτων Δομές στήριξης επιχειρήσεων για παραγωγή καινοτομίας Επιχειρήσεις που συνεργάζονται με ερευνητικά ιδρύματα
		1.4.	Συστάδες ανάπτυξης	Αριθμός συνεργατικών σχημάτων (clusters) και δικτύων που δημιουργούνται
		1.5.	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	Περιοχές ενδιαφέροντος όπου ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα
		1.6.	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	Αριθμός έργων που αφορούν σε δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο
		1.8.	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών για την παροχή υπηρεσιών νέφους
		1.10	Έξυπνες πόλεις	Ευφυή συστήματα μεταφορών
		1.11.	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	Πρόσθετα νοικοκυριά με πρόσβαση σε ευζωνικά δίκτυα με ταχύτητα τουλάχιστον 30 MBPS

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκρών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον αναπτυξιακό στόχο «Πράσινη ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 21: Δείκτες εκρών για τον αναπτυξιακό στόχο «Πράσινη ανάπτυξη»

Δείκτες εκρών ανά αναπτυξιακό στόχο και προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ
2	ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	2.1.	Ενεργειακή απόδοση	Πλήθος δημόσιων κτιρίων που υποστηρίζονται για την ενεργειακή αναβάθμισή τους
				Εξοικονόμηση ενέργειας σε κοινόχρηστους χώρους
		2.3.	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	Στερεά απόβλητα: Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων

				Επεξεργασία λυμάτων: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων
				Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων
				Κατασκευή-βελτίωση-αναβάθμιση δικτύου ύδρευσης
				Ποσότητα Αστικών Στερεών Αποβλήτων που οδηγείται σε ασφαλή διάθεση
				Μήκος αποχετευτικού δικτύου
		2.4.	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	Αριθμός έργων για την προστασία και αποκατάσταση της θαλάσσιας βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων
				Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα
				Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων: Πληθυσμός που ωφελείται από μέτρα δασικής πυροπροστασίας
				Έργα προστασίας ακτών
				Πληθυσμός που ωφελείται από αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και κινδύνων
				Αριθμός Σχεδίων Δράσης που εκπονούνται / εφαρμόζονται
		2.6.	Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων	Ύδρευση: Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένες υπηρεσίες ύδρευσης
				Ενημερωμένες ταυτότητες παραλιών
				Παρεμβάσεις εφαρμογής Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής
		2.8.	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων	Αριθμός έργων για την αντικατάσταση ή τον εκσυγχρονισμό των κινητήρων
		2.9.	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος	Φύση και βιοποικιλότητα: Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης
				Αριθμός δημόσιων κτιρίων που

				βελτιώνουν την ενεργειακή απόδοση και χρήση ΑΠΕ
				Προγράμματα Παρακολούθησης ορθής λειτουργίας ΕΕΛ
		2.10.	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	Επιφάνεια τόπων Natura 2000 που καλύπτονται από μέτρα προστασίας και αποκατάστασης σύμφωνα με το πλαίσιο δράσης προτεραιότητας
				Αριθμός αστικών τοποσήμων
				Ενέργειες προβολής των φυσικών και πολιτιστικών πόρων

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες εκρών που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον άξονα προτεραιότητας «Κοινωνική ανάπτυξη» του ΠΠΑ.

Πίνακας 22: Δείκτες εκρών για τον αναπτυξιακό στόχο «Κοινωνική ανάπτυξη»

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ
3	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	3.1.	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	Υγεία: Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας
				Μονάδες υγείας που βελτιώνονται
				Κόστος μέσων ατομικής προστασίας για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού COVID-19
				Κόστος ιατρικού εξοπλισμού για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού COVID-19
				Αριθμός υποστηριζόμενων δομών
		3.2.	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης	Αγορά εργασίας και κατάρτιση: Αριθμός συμμετεχόντων σε κοινές τοπικές πρωτοβουλίες απασχόλησης και κοινή κατάρτιση
				Μακροχρόνια άνεργοι που ωφελήθηκαν από εγγυημένη απασχόληση
				Αύξηση της απασχόλησης σε επιχειρήσεις που ενισχύονται
		3.4.	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής	Αριθμός δράσεων υποστήριξης

			ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	ΑΜΕΑ
		3.5.	Κοινωνικές επενδύσεις	Παιδική μέριμνα και εκπαίδευση: Δυναμικότητα ενισχυόμενων υποδομών παιδικής μέριμνας ή εκπαίδευσης Αριθμός δομών παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και προστασίας
		3.8.	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	Αριθμός Σχολικών Μονάδων που εξοπλίζονται
		3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	Αριθμός Δημοτικών Αθλητικών Εγκαταστάσεων που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται
		3.14	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών	Πληθυσμός που καλύπτεται από τις στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης Πληθυσμός που καλύπτεται από τις στρατηγικές ολοκληρωμένης ανάπτυξης της υπαίθρου Συνολική έκταση αναπλάσεων σε οικισμούς

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Στον ακόλουθο Πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες που επιλέγονται και θα εξυπηρετήσουν τον αναπτυξιακό στόχο «Ανάπτυξη υποδομών» του ΠΠΑ.

Πίνακας 23: Δείκτες εκρών για τον αναπτυξιακό στόχο «Ανάπτυξη υποδομών»

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ
4	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	4.1.	Υποδομές ΤΠΕ	Διαφορετικοί χρήστες στους οποίους παρέχεται ευρυζωνική πρόσβαση
		4.3.	Λιμενικές υποδομές	Αριθμός λιμένων των οποίων αναπτύσσονται υποδομές
				Παρεμβάσεις για τη βελτίωση υποδομών υποδοχής σκαφών αναψυχής
		4.5.	Οδικές υποδομές	Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος νέων οδών
				Οδικό δίκτυο: Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή

				αναβαθμισμένων οδών
		4.8.	Οδική ασφάλεια	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών
				Παρεμβάσεις για την οδική ασφάλεια πεζών
				Ενέργειες οδικής ασφάλειας

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Για την επίτευξη του περιεχομένου του αναπτυξιακού στόχου «Ενίσχυση εξωστρέφειας», στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι προτεινόμενοι δείκτες που επιλέγονται.

Πίνακας 24: Δείκτες εκροών για τον Αναπτυξιακό Στόχο 'Ενίσχυση Εξωστρέφειας'

Δείκτες Εκροών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΟΩΝ
5	ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	5.1.	Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ)
				Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις
		5.2.	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	Αειφόρος Τουρισμός: Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών
		5.3.	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	Μνημεία και αρχαιολογικοί χώροι που αναδεικνύονται και αναβαθμίζονται
				Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς
5.4.	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	Δράσεις αξιοποίησης και ανάδειξης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς		
		Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς		
5.5.	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται		

		5.6.	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	Αριθμός πολιτιστικών και καλλιτεχνικών θεσμών που ενισχύονται
		5.7.	Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες	Δράσεις ενίσχυσης της βιομηχανίας της τουριστικής εμπειρίας
		5.8.	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές	Εργαλεία προώθησης της εξωστρέφειας ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών στους 9 στρατηγικούς τομείς της χώρας
		5.9.	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις
				Προβολή σε Εθνικά και Διεθνή ΜΜΕ (αριθμός ΜΜΕ)
		5.11.	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)	Συμμετοχή σε Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

Σε ότι αφορά στον άξονα της τεχνικής βοήθειας, ως δείκτες εκροής για την πορεία υλοποίησης του άξονα προτείνονται οι παρακάτω:

Πίνακας 25: Δείκτες εκρών δράσεων «Τεχνικής Βοήθεια»

Δείκτες Εκρών ανά Αναπτυξιακό Στόχο και Προτεραιότητα του ΠΠΑ 2021-2025				
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΕΠΑ		ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ		ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΡΩΝ
6	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	6.1.	Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση της διαχείρισης που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται	Ενέργειες Πληροφόρησης και Δημοσιότητας
				Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση της διαχείρισης που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται
		6.2.	ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	Μελέτες - εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις.
				Τελικοί δικαιούχοι που υποστηρίζονται

Πηγή: ίδια Επεξεργασία

2.3.5 Δυνητικοί δικαιούχοι

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι δυνητικοί δικαιούχοι σύμφωνα με τις προτεινόμενες δέσμες δράσεων που προτείνονται στο παρόν ΠΠΑ για την Δυτική Ελλάδα, βάσει της στόχευσης των αξόνων προτεραιότητας.

Πίνακας 26: Πίνακας δυνητικών δικαιούχων

Αναπτυξιακός στόχος	Δυνητικοί δικαιούχοι
Έξυπνη ανάπτυξη	<i>Επιχειρήσεις</i>
	<i>Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα</i>
	<i>Απασχολούμενοι</i>
	<i>Φυσικά πρόσωπα/ αυτοαπασχολούμενοι/ ερευνητές</i>
	<i>Μονάδες δημόσιας διοίκησης</i>
	<i>Περιφέρεια/ Δήμοι</i>
Πράσινη ανάπτυξη	<i>Περιφέρεια/ Δήμοι</i>
	<i>Δημόσια και ιδιωτικά κτίρια</i>
	<i>Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος</i>
	<i>Επιχειρήσεις</i>
	<i>Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα</i>
	<i>Φυσικά πρόσωπα/ απασχολούμενοι/ ερευνητές</i>
Κοινωνική ανάπτυξη	<i>Μονάδες Υγείας</i>
	<i>Άνεργοι</i>
	<i>Απασχολούμενοι</i>
	<i>Άτομα με αναπηρία</i>
	<i>Επιχειρήσεις</i>
	<i>Μονάδες εκπαίδευσης</i>
	<i>Συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες κατά περίπτωση</i>
	<i>Περιφέρεια/ Δήμοι</i>
	<i>Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα</i>
	<i>Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος</i>
Ανάπτυξη υποδομών	<i>Επιχειρήσεις</i>
	<i>Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα</i>
	<i>Περιφέρεια/ Δήμοι</i>
	<i>Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος</i>
	<i>Μονάδες Υγείας και Εκπαίδευσης</i>
Ενίσχυση εξωστρέφειας	<i>Επιχειρήσεις</i>
	<i>Ακαδημαϊκά/ ερευνητικά ιδρύματα και ινστιτούτα</i>
	<i>Απασχολούμενοι</i>
	<i>Φυσικά πρόσωπα/ αυτοαπασχολούμενοι/ ερευνητές</i>
	<i>Μονάδες δημόσιας διοίκησης</i>
	<i>Δημόσιοι φορείς ή/και Οργανισμοί εξυπηρέτησης δημοσίου συμφέροντος</i>
	<i>Περιφέρεια/ Δήμοι</i>

2.4 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΑΞΟΝΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ ΤΟΥ ΕΠΑ

Στην ενότητα αυτή, μέσω του παρακάτω συνδυαστικού πίνακα, αποτυπώνεται η συμβολή των επιλεγμένων Δεικτών επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας, όπως αντλήθηκαν από το πλέγμα των Δεικτών του ΕΠΑ 2021-2025, δείχνοντας σε ποιους δείκτες του εθνικού προγράμματος συμβάλλουν οι αναπτυξιακοί και οι ειδικοί στόχοι του περιφερειακού προγράμματος.

Πίνακας 27: Συμβολή των προτεραιοτήτων και ειδικών στόχων του ΠΠΑ στους δείκτες του ΕΠΑ

Αναπτυξιακοί στόχοι	Ειδικοί στόχοι	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ(ΕΡΕΥΝΑ καιΑΝΑΠΤΥΞΗ,ΨΗΦΙΑΚ ΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ και ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ)	1.1 Έξυπνη διακυβέρνηση 1.2 Καινοτομία και επιχειρηματικότητα 1.3 Έρευνα και τεχνολογίες 1.4 Έξυπνες πόλεις 1.5 Ψηφιακός μετασχηματισμός	Χρήστες του διαδικτύου (% των ατόμων)
		Χρήστες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (% των ατόμων)
		Κάλυψη ευρυζωνικών επικοινωνιών υπερυψηλής ταχύτητας 1 Gbps (% των σχολείων, μεταφορικών κόμβων, δημόσιων υπηρεσιών)
		Βασικές ψηφιακές δεξιότητες (% των ατόμων)
		Ψηφιακές δημόσιες υπηρεσίες - Υποδείκτης DESI ¹
		Απασχόληση στη βιομηχανία υψηλής, μέσης-υψηλής τεχνολογίας και σε υπηρεσίες έντασης γνώσης (% της συνολικής απασχόλησης)
		Αριθμός αιτήσεων για πατέντα - Συγκριτική Κατάταξη με μ.ό. ΕΕ στον Ευρωπαϊκό Δείκτη Καινοτομίας
		Υπολογιστικό νέφος Cloud (% των επιχειρήσεων)
		Διεθνής Κατάταξη Ανάπτυξης Clusters–World Economic Forum
		Ποσοστό (%) ατόμων με σοβαρή και μέτρια αναπηρία 16 ετών και άνω που έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο όποτε το χρειάζονται
2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ)	2.1 Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος 2.2 Διαχείριση αποβλήτων 2.3 Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής 2.4 Κυκλική οικονομία	Ενεργειακή ανακαίνιση του συνολικού εμβαδού της θερμικής ζώνης των κτιρίων της κεντρικής δημόσιας διοίκησης
		Ανακαίνιση και αντικατάσταση κτιρίων κατοικίας με νέα σχεδόν μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης
		Μείωση της ενεργειακής ένδειας
		Ποσοστό κυκλικής χρήσης των υλικών
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ	3.1 Υγεία και πρόνοια	Σύνολο νοσοκομειακών κλινών, ανά 1000 κατοίκους

Αναπτυξιακοί στόχοι	Ειδικοί στόχοι	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΥΓΕΙΑ, ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ, ΠΑΙΔΕΙΑ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ)	3.2 Μέριμνα και κοινωνική συνοχή	Αριθμός μονάδων Μαγνητικής Τομογραφίας (MRI), εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων
	3.3 Αθλητισμός	Αριθμός σαρωτών Αξονικής Τομογραφίας (CT) εντός και εκτός νοσοκομείων, ανά εκατομμύριο κατοίκων
	3.4 Παιδεία	Συμμετοχή στην προσχολική εκπαίδευση και άλλες υπηρεσίες για παιδιά κάτω των 3 ετών, ως ποσοστό του πληθυσμού της αντίστοιχης ηλικιακής ομάδας
	3.5 Προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	Συμμετοχή στην επίσημη παιδική μέριμνα ή εκπαίδευση παιδιών κάτω των 3 ετών που διαβιούν σε συνθήκες κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (AROPΕ)
		Ποσοστό απασχόλησης ατόμων 25-34 ετών, με ανώτερη δευτεροβάθμια ή μεταδευτεροβάθμια μη τριτοβάθμια εκπαίδευση
	Ποσοστό απασχόλησης πρόσφατων αποφοίτων, % του πληθυσμού ηλικίας 20-34	
	Ποσοστό σχολείων με γρήγορη σύνδεση σε ίντερνετ υψηλής ταχύτητας (1GB)	
	Ποσοστό ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία, ηλικίας 30-34 ετών, που έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας	
	Ποσοστό πρόωρης σχολικής εγκατάλειψης στον πληθυσμό των ατόμων με (και χωρίς) περιορισμό δραστηριότητας/αναπηρία ηλικίας 18-29 ετών κατά φύλο και σοβαρότητα αναπηρίας	
4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ (ΔΙΚΤΥΑ, ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, ΕΦΟΔΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΥΣΙΔΑ)	4.1 Υποδομές ενίσχυσης του παραγωγικού τομέα	Κάλυψη σε οπτικές ίνες
	4.2 Ανάπτυξη συγκοινωνιακών υποδομών	Ετοιμότητα δικτύου 5G
	4.3 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	Χιλιόμετρα αυτοκινητόδρομων ανά εκατ. κατοίκους
		Δείκτης ποιότητας λιμενικών υποδομών
5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ(ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ, ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ)	5.1 Στήριξη αγροδιατροφικού και μεταποιητικού τομέα 5.2 Πολιτισμός και τουρισμός 5.3 Ενίσχυση της εξωστρέφειας	Εξαγωγές, συνολική αξία ως % του ΑΕΠ
		Αρχαιολογικοί χώροι που λειτουργούν με διευρυμένο ωράριο, ως % του συνόλου
		% του συνόλου των μουσείων με δυνατότητες ψηφιακής ξενάγησης
		% του συνόλου των μουσείων και αρχαιολογικών χώρων με εφαρμογή του ηλεκτρονικού εισιτηρίου
		Αύξηση αφίξεων από ΗΠΑ, Καναδά, Κίνα, Μέση Ανατολή σε σχέση με το 2019

Αναπτυξιακοί στόχοι	Ειδικοί στόχοι	Επιλεγμένοι Δείκτες στο ΠΠΑ
		Αύξηση εξαγωγών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ σε σχέση με το 2019
		Αύξηση του αριθμού των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων με διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση σε σχέση με το 2019
		Προστιθέμενη αξία που παράγεται από τον τομέα της Βιομηχανίας ως % του ΑΕΠ
		Σύνολο Εταιρικών Επενδύσεων, ως % του ΑΕΠ

Πηγή: Ιδία επεξεργασία

2.5 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΈΡΓΩΝ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το Πρόγραμμα Περιφερειακής Ανάπτυξης της Δυτικής Ελλάδας αποτελείται κατά κύριο λόγο από έργα ανάπτυξης υποδομών. Τα έργα υποδομών και ιδίως αυτά που χαρακτηρίζονται ως μεγάλα έργα, αποτελούν ουσιαστικά τομή για τη χωρική ενότητα που υλοποιούνται, επιφέροντας σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Είναι σαφές ότι η ανάπτυξη μεγάλων έργων υποδομής προκαλεί άμεσες και έμμεσες οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις σε σχέση με το αντίστοιχο πεδίο εφαρμογής τους. Οι επιπτώσεις σχετίζονται με την παραγωγική διαδικασία, τη χωρική κατανομή και εγκατάσταση των επιχειρήσεων, τη βελτίωση της απασχόλησης, την προσέλκυση επενδύσεων, την ανάπτυξη του τουρισμού κ.α.

Η ενισχυμένη γεωγραφική θέση που κατέχει η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, όπως προαναφέρθηκε, την καθιστά σημαντικό κόμβο δικτύων μεταφορών, επικοινωνίας κι ενέργειας, καθώς διασχίζεται από εθνικά δίκτυα μεταφορών (ΠΑΘΕ, Ιόνια Οδός, Λιμάνι Πάτρας κ.α.), διαθέτει σημαντικά αεροδρόμια και σύνδεση με το δίκτυο φυσικού αερίου.

Όπως και στις προηγούμενες περιόδους όπου κατασκευάστηκαν σημαντικά έργα υποδομών, έτσι και κατά τον τρέχοντα αναπτυξιακό σχεδιασμό περιλαμβάνεται μεγάλος αριθμός έργων και κυρίως μεγάλων, τα οποία αφορούν στη βελτίωση Εθνικών, Περιφερειακών και Τοπικών οδών, την ενεργειακή αναβάθμιση βασικών υποδομών, την επέκταση λιμανιών, τη βελτίωση των αεροδρομίων κ.α.

Ως προς την παραγωγική δραστηριότητα:

Ο βαθμός αλληλεπίδρασης των παραγωγικών δραστηριοτήτων τόσο στην περιοχή διέλευσής τους όσο και στο σύνολο των περιφερειών, ακόμα και σε εθνικό επίπεδο, καθορίζεται από τα μεγάλα έργα που αφορούν σε μεταφορικές υποδομές. Η πρόσβαση στις αγορές ενισχύεται από τη βελτίωση της προσβασιμότητας των τοπικών κοινοτήτων, πόλεων και περιφερειών. Η δυνατότητα αυτή υποβοηθά σημαντικά τη διάθεση των τοπικών προϊόντων και υλών σε περισσότερα σημεία, αυξάνοντας την παραγωγική διαδικασία. Ασφαλώς, οι αναπτυξιακές δυνατότητες που διαμορφώνονται από τη βελτίωση συγκεκριμένα των μεταφορικών υποδομών,

εξαρτάται από την ύπαρξη ανάλογης περιφερειακής στρατηγικής αλλά και τη βούληση της επιχειρηματικής κοινότητας και των τοπικών κοινωνιών για να εξελιχθούν.

Επιπρόσθετα, ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας κυρίως μέσα από την παραγωγή και μεταποίηση προϊόντων αλλά και ο τριτογενής τομέας κυρίως μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού και των υπηρεσιών είναι οι παραγωγικοί τομείς που αναμένεται να ευνοηθούν μακροπρόθεσμα από την υλοποίηση ανάλογων μεγάλων έργων υποδομών ικανοποιώντας με τον τρόπο αυτό τα διαχρονικά αιτήματα των τοπικών κοινωνιών.

Ως προς την προσέλκυση επενδύσεων:

Αναμένονται να συμβάλουν στην προσέλκυση νέων επενδύσεων η ολοκλήρωση των παλαιών και η δημιουργία νέων έργων υποδομών. Μεγάλα έργα όπως η ολοκλήρωση των οδικών αξόνων, η βελτίωση και επέκταση των λιμανιών κ.α. είναι δυνατό να αποτελέσουν κίνητρο για την εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων κυρίως στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας τόσο στις περιοχές από τις οποίες διέρχεται ο Π.Α.Θ.Ε και η Ιονία Οδός όσο και από αυτές που μπορούν να εξυπηρετήσουν θαλάσσιες μεταφορές. Επιπλέον, η εφαρμογή νέων παραγωγικών μοντέλων και καινοτόμων μεθόδων επεξεργασίας, ανάπτυξης και προώθησης των προϊόντων μπορεί να ενισχυθεί από τη δυνατότητα της γρήγορης πρόσβασης των τοπικών επιχειρήσεων απευθείας στις ευρωπαϊκές αγορές.

Ως προς την προσέλκυση απασχόλησης:

Νέες αναπτυξιακές δυνατότητες στην Περιφέρεια με παράλληλη θετική επίπτωση και στην απασχόληση προσφέρονται με τη δημιουργία έργων υποδομών και άλλων μεγάλων έργων. Η κατασκευή αυτών των έργων απαιτεί σημαντικό αριθμό εργαζομένων με αποτέλεσμα τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και νέων ευκαιριών απασχόλησης για τους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής, όπου υλοποιείται κάθε έργο, συμβάλλοντας καθοριστικά στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας. Επιπλέον, αναμένεται η βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για επιμέρους παραγωγικούς κλάδους από την πιθανή προσέλκυση επενδύσεων και εγκατάσταση νέων επιχειρήσεων μετά την ολοκλήρωση των έργων.

Ως προς την τουριστική ανάπτυξη:

Η συμβολή των μεγάλων έργων υποδομών, αναφορικά με την ανάπτυξη του τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή της Περιφέρειας, ήταν και παραμένει πολύ μεγάλη. Σημειώθηκε σημαντική αύξηση της τουριστικής κίνησης στη Δυτική Ελλάδα, ήδη τα τελευταία χρόνια με την ανάπτυξη νέων αξόνων και δικτύων. Η ολοκλήρωση του Δυτικού Άξονα της Ιονίας Οδού, η ολοκλήρωση της Ολυμπίας Οδού καθώς και η αναβάθμιση των λιμένων της Περιφέρειας εκτιμάται ότι συντελούν ουσιαστικά στην προσέλκυση επισκεπτών και τουριστών, κυρίως του εσωτερικού με συνέπεια την ενίσχυση του τουριστικού κλάδου και του περιφερειακού εισοδήματος.

2.6 ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΠΑ ΜΕ ΕΣΠΑ 2021-2027

Στο πλαίσιο της προγραμματικής περιόδου 2021-2027 της νέας Πολιτικής Συνοχής, όπως έχει ήδη περιγραφεί, έμφαση δίνεται στους παρακάτω πέντε στόχους πολιτικής:

- 1) Μια εξυπνότερη Ευρώπη — καινοτόμος και έξυπνος οικονομικός μετασχηματισμός.
- 2) Μια πιο «πράσινη» Ευρώπη με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.
- 3) Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη — κινητικότητα και περιφερειακές διασυνδέσεις ΤΠΕ.
- 4) Μια πιο κοινωνική Ευρώπη — υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
- 5) Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της — βιώσιμη και ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών χάρη σε τοπικές πρωτοβουλίες.

Στον παρακάτω πίνακα επιτελείται μια αποτύπωση της συνέργειας των Προτεραιοτήτων που έχουν επιλεγεί στο ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας με τους Στόχους Πολιτικής της ΠΠ 2021-2027 και τους Ειδικούς Στόχους που τους εξειδικεύουν, βάσει και της 1^{ης} Εγκυκλίου σχεδιασμού του ΕΣΠΑ 2021-2027 του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.

Πίνακας 28: Αποτύπωση συνέργειας μεταξύ Προτεραιοτήτων ΠΠΑ με ΕΣΠΑ 2021-2027

Αναπτυξιακοί στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής	ΣΠ.1	(i) ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών
	Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις		
	Συστάδες ανάπτυξης	ΣΠ.1	(iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων

Αναπτυξιακοί στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
	Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (αυτοματοποίηση της παραγωγής, αξιοποίηση της συνδεσιμότητας και των μεγάλων όγκων δεδομένων, διαδίκτυο των πραγμάτων, cloudcomputing κλπ)	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις (iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων (iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα
	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση, κλπ)	ΣΠ.1	ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις
	Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης		
	Έξυπνες πόλεις	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις
		ΣΠ.2	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
		ΣΠ.3	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας
	Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	ΣΠ.1	(iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα
2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Ενεργειακή απόδοση	ΣΠ.2	i. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης
	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	ΣΠ.2	vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	ΣΠ.2	iv. Προαγωγή της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης των κινδύνων και της ανθεκτικότητας στις καταστροφές
	Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων	ΣΠ.2	v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων	ΣΠ.2	ii. Προαγωγή των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας iii. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία

Αναπτυξιακοί στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)	ΣΠ.2	v. Προαγωγή της βιώσιμης διαχείρισης του νερού vi. Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
	Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς (βιοποικιλότητα, περιοχές Naturaκλπ)	ΣΠ.2	vii. Ενίσχυση της βιοποικιλότητας, των πράσινων υποδομών στο αστικό περιβάλλον και τη μείωση της ρύπανσης
		ΣΠ.5	ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	iv. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη με την ανάπτυξη υποδομών, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης
	Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης (προγράμματα επιχειρηματικής κατάρτισης, μικροπιστώσεις για επιχειρηματικά σχέδια ανέργων κλπ.)	ΣΠ.4 (ΕΚΤ+)	i. βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων που αναζητούν εργασία, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, προώθηση της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένταξης ατόμων με αναπηρία	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	iii. Ακόμη μεγαλύτερη κοινωνικοοικονομική ένταξη περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μεταναστών και των μειονεκτουσών ομάδων, με την εφαρμογή ολοκληρωμένων μέτρων που αφορούν μεταξύ άλλων τη στέγαση και τις κοινωνικές υπηρεσίες
		ΣΠ.4 (ΕΚΤ+)	vii. προώθηση της ενεργού ένταξης, με σκοπό την προώθηση της ισότητας των ευκαιριών και της ενεργού συμμετοχής, και βελτίωση της απασχολησιμότητας

Αναπτυξιακοί στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
	Κοινωνικές επενδύσεις (πχ στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	ΣΠ.4 (ΕΚΤ+)	<p>iii. Προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, βελτίωση της ισορροπίας της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής, περιλαμβανομένης της πρόσβασης στην παιδική φροντίδα, προώθηση ενός υγιούς και κατάλληλα προσαρμοσμένου εργασιακού περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση κινδύνων για την υγεία, προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή και ενεργός και υγιής γήρανση</p> <p>v. προώθηση της ίσης πρόσβασης και της ολοκλήρωσης ποιοτικής και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης και κατάρτισης, ιδίως για μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, μέσω της γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και την εκπαίδευση και τη μάθηση ενηλίκων, περιλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους</p>
	Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης (μετάβαση σε αποκεντρωμένο σύστημα μεγαλύτερων και λιγότερων μονάδων, ενίσχυση ψηφιακών και λοιπών υποδομών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών κλπ.)	ΣΠ.4 (ΕΤΠΑ)	ii. Βελτίωση της πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης υποδομών
	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	ΣΠ.5	<p>i. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές</p> <p>ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων</p>
	Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών -στήριξη τοπικών πρωτοβουλιών		
4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	Υποδομές ΤΠΕ	ΣΠ.1	(ii) εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις
		ΣΠ.3	i. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας
	Λιμενικές υποδομές	ΣΠ.3	iii. Ανάπτυξη βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης, ασφαλούς και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη

Αναπτυξιακοί στόχοι	Προτεραιότητες του ΠΠΑ	Στόχοι Πολιτικής ΕΣΠΑ 2021-2027	Ειδικό Στόχοι ΕΣΠΑ 2021-2027
	Οδικές υποδομές		πρόσβαση σε ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα· ii. Ανάπτυξη βιώσιμου, ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς και διατροφικού ΔΕΔ-Μ
	Οδική ασφάλεια	ΣΠ.3	iv. Προαγωγή της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας
5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	Πρώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές	ΣΠ.5	i. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές ii. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένων των αγροτικών και των παράκτιων περιοχών μέσω της τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων
	Πρώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (υγείας και ευεξίας-health και wellness, τουρισμός πόλεων - citybreak, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ.)		
	Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος		
	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς		
	Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα		
	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	ΣΠ.1	(iii) ενίσχυση της αειφόρου ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων (iv) ανάπτυξη δεξιοτήτων για την έξυπνη εξειδίκευση, τη βιομηχανική μετάβαση και την επιχειρηματικότητα
	Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες		
	Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές		
	Ανάπτυξη και πρώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)		
	Πρώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό (συμμετοχή σε εκθέσεις, εμπορικές αποστολές κλπ.)		

3 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο πλαίσιο του ΕΠΑ η τεχνική βοήθεια αφορά στην υλοποίηση ενεργειών κυρίως αναφορικά με τον προγραμματισμό, τον σχεδιασμό, την προετοιμασία, τη διαχείριση, την παρακολούθηση, την αξιολόγηση, τη δημοσιότητα, την εφαρμογή και τον έλεγχο των προγραμμάτων, καθώς και τις δραστηριότητες για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας της Υπηρεσίας Συντονισμού, των Υπηρεσιών Διαχείρισης και των δικαιούχων για την υλοποίηση των προγραμμάτων.

Οι δράσεις τεχνικής βοήθειας έχουν σημαντική επίδραση στην 1^η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ, όπου η εξαρχής διαμόρφωση και εφαρμογή νέων ρυθμιστικών πλαισίων, διαδικασιών και συστημάτων διαχείρισης, προσδοκάται να εμφανίσει σε πρώτη φάση ανάγκες προσαρμογής και πιθανώς νέα αντικείμενα εργασιών για τις υπηρεσίες διαχείρισης του ΕΠΑ και των ΠΠΑ. Στο πλαίσιο αυτό είναι βάσιμο να προκύψουν σημαντικές απαιτήσεις, όπως κατάλληλης στελέχωσης, αναζήτησης εξειδικευμένης γνώσης, εξοπλισμού, ανάπτυξης εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης, δημοσιότητας, ενημέρωσης καθώς και εκπαίδευσης στελεχών, έτσι ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς να ανταποκριθούν στις νέες προκλήσεις. Στα παραπάνω προστίθεται και η ανάγκη στήριξης των δυνητικών δικαιούχων των δράσεων / έργων, με στόχο και αυτοί να βελτιώσουν την οργανωτική τους αποτελεσματικότητα, αναφορικά με την υλοποίηση των έργων.

Σημειώνεται ότι με την τροποποίηση του άρθρου 139 του ν. 4635/2019, με απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων εγκρίνεται πρόγραμμα ενεργειών Τεχνικής βοήθειας μεταβατικής περιόδου για την κατάρτιση του Ε.Π.Α. και των προγραμμάτων του και την υποστήριξη έργων του εθνικού σκέλους, με δικαιούχο τη Δι.Δι.Ε.Π. και με περίοδο επιλεξιμότητας δαπανών που αρχίζει από την έναρξη ισχύος του παρόντος και λήγει ένα (1) έτος μετά την έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου. Με την εν λόγω απόφαση καθορίζεται ο προϋπολογισμός του προγράμματος, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο έκτο εδάφιο της παρ. 3 του άρθρου 134 του ν. 4635/2019, και μπορεί να προσδιορίζονται και άλλοι δικαιούχοι των ενεργειών. Κατά την κατάρτιση και εφαρμογή του προγράμματος ενεργειών Τεχνικής βοήθειας μεταβατικής περιόδου, δύναται να λαμβάνεται μέριμνα για την ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Οι δράσεις του άξονα Τεχνικής βοήθειας αφορούν την τρέχουσα αναπτυξιακή περίοδο, δύνανται όμως να αφορούν και στην προπαρασκευή της επόμενης προγραμματικής περιόδου.

Οι Υπηρεσίες Διαχείρισης και δυνητικά η ΜΟΔ Α.Ε. αλλά και άλλοι φορείς και υπηρεσίες είναι οι δικαιούχοι στο πλαίσιο του άξονα προτεραιότητας για την Τεχνική βοήθεια, εφόσον προβλέπονται από την έγκριση των προγραμμάτων ή από την πρόσκληση/αίτηση χρηματοδότησης.

3.1 ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΘΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΘΟΥΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΠΠΑ

Στον παρακάτω πίνακα αποτυπώνονται οι δράσεις που δύναται να περιληφθούν στον έκτο Άξονα του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και αφορούν στην Τεχνική βοήθεια, ώστε να υποστηριχθεί τεχνικά και διοικητικά η υλοποίηση των ειδικών αναπτυξιακών στόχων του προγράμματος.

Πίνακας 29: Πίνακας δράσεων που θα χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας του ΠΠΑ

Άξονας Προτεραιότητας	Δράσεις στο πλαίσιο της Τεχνικής βοήθειας
Έξυπνη Ανάπτυξη	Μελέτες διάγνωσης των ερευνητικών και καινοτομικών αναγκών στην Περιφέρεια
	Μελέτες για την στήριξη του ερευνητικού οικοσυστήματος
	Μελέτες διάδοσης των ερευνητικών αποτελεσμάτων και σύνδεσης με την παραγωγική δραστηριότητα
	Μελέτες στήριξης της επιχειρηματικότητας
	Μελέτες προώθησης των ΤΠΕ στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα
	Μελέτης παρακολούθησης της υλοποίησης και αποτελεσματικότητας του Άξονα
	Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα
Πράσινη Ανάπτυξη	Μελέτες διάγνωσης αναγκών και ενεργειών για την ενεργειακή απόδοση
	Μελέτες διάγνωσης αναγκών και προώθησης εργαλείων για την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
	Μελέτες για την παροχή νερού και διαχείριση υδάτινων πόρων και υγρών αποβλήτων
	Μελέτες για την προώθηση της πράσινης επιχειρηματικότητας και των πράσινων πόλεων
	Μελέτες για την αποδοτική χρήση πόρων και την προστασία του περιβάλλοντος
	Μελέτες για την προστασία και ανάδειξη φυσικού και πολιτιστικού πλούτου
	Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα
Κοινωνική Ανάπτυξη	Μελέτες για την στήριξη της απασχόλησης
	Μελέτες για τη διάγνωση των κατάλληλων δράσεων στήριξης των κοινωνικών ομάδων
	Μελέτες Σ.Χ.Ο.Ο.Α.Π
	Μελέτες ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών

Άξονας Προτεραιότητας	Δράσεις στο πλαίσιο της Τεχνικής βοήθειας
	<i>Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα</i>
Ανάπτυξη Υποδομών	<i>Μελέτες για την επέκταση των υποδομών ΤΠΕ</i>
	<i>Μελέτες για τη διάγνωση αναγκών και σχεδίου δράσης για ανάπτυξη ενεργειακών, λιμενικών οδικών υποδομών και ασφάλειας μετακινήσεων</i>
	<i>Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα</i>
Ενίσχυση Εξωστρέφειας	<i>Μελέτες διάγνωσης αναγκών και κατάρτισης σχεδίου δράσης για την ενίσχυση της εξωστρέφειας</i>
	<i>Μελέτες για την οργάνωση και ανάδειξη των πολιτιστικών τόπων</i>
	<i>Μελέτες για την προώθηση της Περιφέρειας και των Δήμων ως προορισμούς τουριστικού ενδιαφέροντος</i>
	<i>Στήριξη των υπηρεσιών της Περιφέρειας για την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα</i>
Οριζόντιες κατηγορίες Δράσεων Τεχνικής βοήθειας	
Ανάπτυξη συστημάτων και εργαλείων οργάνωσης της διαχείρισης	<i>Ενδεικτικά: Διαμόρφωση ειδικών θεσμικών / μεθοδολογικών / διαχειριστικών εργαλείων, ανάπτυξη / επέκταση συστημάτων πληροφορικής / διεπαφών / βάσεων δεδομένων</i>
Υποστήριξη της υλοποίησης του ΠΠΑ	<i>Ενδεικτικά: προμήθεια υλικοτεχνικού εξοπλισμού, αγορά ή/ και ανάπτυξη λογισμικού, δαπάνες μετακινήσεων, δαπάνες εμπειρογνομόνων, εξασφάλιση εξωτερικών συμβουλευτικών υπηρεσιών και συμβούλων τεχνικής υποστήριξης κατά προτίμηση σε εξειδικευμένα θέματα, ανάπτυξη και διάχυση μεθόδων οργάνωσης, παραγωγή εκπαιδευτικών πακέτων, οργάνωση ή /και συμμετοχή σε συνέδρια, ημερίδες, συναντήσεις εργασίας, εκδηλώσεις, σεμινάρια, κλπ. Στις ενδεικτικές δράσεις υποστήριξης της υλοποίησης του ΠΠΑ του περιλαμβάνεται επίσης η στήριξη της επάρκειας των δυνητικών δικαιούχων</i>
Διενέργεια Επιθεωρήσεων – Πιστοποιήσεων	<i>Ενδεικτικά: Παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης για την πραγματοποίηση επιθεωρήσεων επαλήθευσης της υλοποίησης των δημοσίων έργων υποδομής (περιλαμβανομένης και της ποιότητας), που υλοποιούνται στο πλαίσιο των προγραμμάτων, διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων /πιστοποιήσεων.</i>
Πληροφόρηση και Δημοσιότητα	<i>Ενδεικτικά: παροχή πληροφόρησης και πρόσβασης για όλα τα Προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων πληροφοριών σχετικών με την εξέλιξη της υλοποίησης τους, ενημέρωση των δυνητικών δικαιούχων σχετικά με ευκαιρίες χρηματοδότησης στο πλαίσιο των Προγραμμάτων, τήρηση των υποχρεώσεων δημοσιότητας που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία (ενδεικτικά, δημοσίευση προσκλήσεων – προκηρύξεων).</i>

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

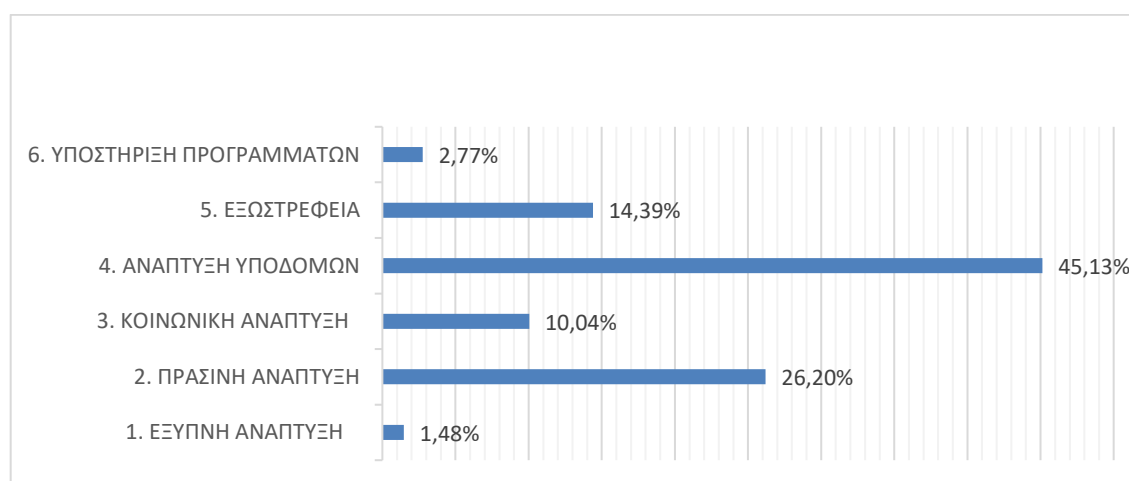
4 ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Ο προϋπολογισμός του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και η συνοπτική του κατανομή στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Στρατηγικής, όπως αντλούνται από το ΕΠΑ, αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 30: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (σε ευρώ)	Συμβολή (%) στο ΠΠΑ
1 ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	4.000.000,00	1,48%
2 ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	71.000.000,00	26,20%
3 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	27.200.000,00	10,04%
4 ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	122.300.000,00	45,13%
5 ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	39.000.000,00	14,39%
6 ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	7.500.000,00	2,77%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ	271.000.000,00	100,00%

Σχήμα 17: Ποσοστιαία κατανομή Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους

Η ανάλυση του προϋπολογισμού του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας και η κατανομή του στους Αναπτυξιακούς Στόχους της Στρατηγικής και επιμέρους προτεραιότητες, όπως αντλούνται από το ΕΠΑ, αποτυπώνεται στον ακόλουθο Πίνακα.

Πίνακας 31: Πίνακας Κατανομής Προϋπολογισμού του Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ		ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ (σε ευρώ)						
A/A	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ/ΔΡΑΣΕΙΣ	ΕΤΗ						
	ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ Α ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	2021	2022	2023	2024	2025	ΣΥΝΟΛΟ	
1	1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	487.500,00	1.400.000,00	1.312.500,00	400.000,00	400.000,00	4.000.000,00	
1.1	<i>1.1 Δημιουργία επιλεγμένων κεντρικών ερευνητικών κέντρων και προγραμμάτων σε τομείς αιχμής</i>	50.000,00	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00	
1.1.1	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΕ ΤΟΜΕΙΣ ΑΙΧΜΗΣ							
1.1.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ							
1.3	<i>1.3 Προώθηση αποτελεσμάτων έρευνας, καινοτομίας και τεχνολογίας στις επιχειρήσεις</i>	50.000,00	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00	
1.3.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ							
1.3.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ, ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ							
1.4	1.4 Συστάδες ανάπτυξης	70.000,00	245.000,00	245.000,00	70.000,00	70.000,00	700.000,00	

1.4.1	ΣΥΣΤΑΔΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ						
1.5	1.5 Βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα	65.000,00	227.500,00	227.500,00	65.000,00	65.000,00	650.000,00
1.5.1	ΔΡΑΣΕΙΣΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ						
1.5.2	ΔΡΑΣΕΙΣΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
1.5.3	ΜΕΛΕΤΕΣΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ						
1.6	1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση	122.500,00	122.500,00	35.000,00	35.000,00	35.000,00	350.000,00
1.6.1	ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ						
1.8	1.8 Ψηφιακή διασύνδεση μονάδων δημόσιας διοίκησης	30.000,00	105.000,00	105.000,00	30.000,00	30.000,00	300.000,00
1.8.1	ΨΗΦΙΑΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΟΝΑΔΩΝ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ						
1.10	1.10 Έξυπνες πόλεις	75.000,00	262.500,00	262.500,00	75.000,00	75.000,00	750.000,00
1.10.1	ΕΞΥΠΝΕΣ ΠΟΛΕΙΣ						
1.11	1.11 Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη	25.000,00	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
1.11.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΠΟΚΤΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΝΤΑΞΗ						
2	2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	69.820.000,00	270.000,00	145.000,00	382.500,00	382.500,00	71.000.000,00
2.1	2.1 Ενεργειακή απόδοση	40.000,00	40.000,00	40.000,00	140.000,00	140.000,00	400.000,00
2.1.1	ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ						
2.1.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΧΩΡΩΝ						
2.3	2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	10.300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.300.000,00
2.3.1	ΈΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΧΥΤΑ						
2.3.2	ΕΡΓΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ						

2.3.3	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΣΥΛΛΟΓΗΣ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ή / ΚΑΙ ΑΠΟΤΕΦΡΩΣΗΣ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ ΝΕΚΡΩΝ ΖΩΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΔΕΙΓΜΑΤΩΝ ΕΓΚΕΦΑΛΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΑΠΟ ΝΕΚΡΑ ΒΟΟΕΙΔΗ ΚΑΙ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ							
2.3.4	ΑΝΤΙΡΡΥΠΑΝΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΠΟ ΤΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΡΑΓΓΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΦΡΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΕΙΜΑΡΡΩΝ							
2.3.5	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΈΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΒΙΟ.ΚΑ.							
2.3.6	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΈΡΓΑ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗΣ - ΕΠΕΚΤΑΣΗΣ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΧΥΤΑ							
2.4	2.4 Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	1.550.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.550.000,00
2.4.1	ΕΡΓΑ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΖΗΜΙΩΝ ΣΕ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΝΤΟΝΑ ΚΑΙΡΙΚΑ ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ							
2.4.2	ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ / ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΠΕΙΩΝ ΤΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ							
2.4.3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΤΟΛΙΣΘΗΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΡΑΝΩΝ							
2.4.4	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΩΝΩΠΩΕΙΔΩΝ							
2.4.5	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΚΙΝΔΥΝΩΝ							
2.4.6	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΝΑΧΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΡΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΟΤΑΜΩΝ							

2.4.7	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΙΑΒΡΩΜΕΝΩΝ ΑΚΤΩΝ						
2.6	2.6 Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων και υγρών αποβλήτων	5.700.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.700.000,00
2.6.1	ΈΡΓΑ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ						
2.6.2	ΔΙΚΤΥΑ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΟΜΒΡΙΩΝ						
2.6.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΟΣΙΜΟΥ ΝΕΡΟΥ και ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΥΔΑΤΩΝ και ΥΓΡΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ						
2.8	2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής και αποδοτικής χρήσης πόρων	55.000,00	55.000,00	55.000,00	192.500,00	192.500,00	550.000,00
2.8.1	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΔΟΠΟΙΙΑ (υπό εκτέλεση)						
2.8.2	ΑΝΑΔΑΣΜΟΙ						
2.8.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΦΙΛΙΚΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΠΟΡΩΝ						
2.9	2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ)	52.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	52.000.000,00
2.9.1	ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΕΡΓΑ						
2.9.2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ- ΣΥΝΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΡΔΕΥΤΙΚΩΝ ΔΙΚΤΥΩΝ						
2.9.3	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ - ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΕΙΣ ΠΑΡΑΛΙΩΝ						
2.9.4	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ (ΜΙΚΡΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ, ΑΡΔΕΥΤΙΚΑ ΔΙΚΤΥΑ, ΥΔΡΕΥΣΗ - ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ, ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΑ ΚΛΠ)						
2.10	2.10 Ανάδειξη, προστασία και αξιοποίηση της φυσικής κληρονομιάς	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
2.10.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ						

2.10.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ, ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ						
3	3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	25.900.000,00	700.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	27.200.000,00
3.1	3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	2.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.500.000,00
3.1.1	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ						
3.1.2	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΕΠΙΣΚΕΥΗ, ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΤΙΡΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΥΓΕΙΑΣ						
3.1.3	ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ						
3.2	3.2 Τόνωση των πολιτικών απασχόλησης	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
3.2.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΝΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ (ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ, ΜΙΚΡΟΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΓΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΣΧΕΔΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΛΠ.)						
3.4	3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
3.4.1	ΕΡΓΑ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗΣ ΑΜΕΑ						
3.5	3.5 Κοινωνικές επενδύσεις	350.000,00	350.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	1.000.000,00
3.5.1	ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΠΧ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ)						
3.8	3.8 Ανάπτυξη και Εκσυγχρονισμός Υποδομών όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης	3.850.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.850.000,00
3.8.1	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ						

3.8.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΒΑΘΜΙΔΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ						
3.13	3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	9.550.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.550.000,00
3.13.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ						
3.14	3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	9.300.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.300.000,00
3.14.1	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ						
3.14.2	ΑΝΑΠΛΑΣΕΙΣ						
3.14.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ, ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΤΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ						
4	4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	121.895.000,00	157.500,00	157.500,00	45.000,00	45.000,00	122.300.000,00
4.1	4.1 Υποδομές ΤΠΕ	45.000,00	157.500,00	157.500,00	45.000,00	45.000,00	450.000,00
4.1.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΠΕ						
4.1.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΠΕ						
4.3	4.3 Λιμενικές υποδομές	2.850.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.850.000,00
4.3.1	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ, ΕΠΕΚΤΑΣΗ, ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ						
4.3.2	ΑΛΙΕΥΤΙΚΑ ΚΑΤΑΦΥΓΙΑ						
4.3.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ						
4.5	4.5 Οδικές υποδομές	40.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	40.000.000,00
4.5.1	ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ						
4.5.2	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΟΔΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ						
4.8	4.8 Οδική ασφάλεια	79.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	79.000.000,00
4.8.1	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						
4.8.2	ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						
4.8.3	ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΖΗΜΙΩΝ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ						

4.8.4	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΟΔΙΚΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ και ΦΩΤΕΙΝΗΣ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ						
4.8.5	ΜΕΛΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΟΔΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ						
5	5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	37.560.000,00	560.000,00	560.000,00	160.000,00	160.000,00	39.000.000,00
5.1	<i>5.1 Προώθηση τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές</i>	50.000,00	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00
5.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΙΣ ΑΝΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΜΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΕΣ ΑΓΟΡΕΣ						
5.2	<i>5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού</i>	7.500.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	7.500.000,00
5.2.1	ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΧΙΟΝΟΔΡΟΜΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ						
5.2.2	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ HEALTH και WELLNESS						
5.2.3	ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ CITY BREAK και ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ						
5.2.4	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ						
5.2.5	ΑΝΑΠΤΥΞΗ – ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΔΑΣΙΚΗΣ ΑΝΑΨΥΧΗΣ						
5.2.6	ΜΕΤΕΤΕΣ ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΓΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ						
5.3	<i>5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος</i>	4.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4.000.000,00
5.3.1	ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΜΝΗΜΕΙΩΝ						
5.3.2	ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ-ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ						

	ΕΛΛΑΔΑΣ							
5.3.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΜΝΗΜΕΙΩΝ, ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΤΟΠΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ							
5.4	<i>5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς</i>	5.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	5.000.000,00	
5.4.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ							
5.5	<i>5.5 Μουσεία και Πολιτιστικά Κέντρα</i>	10.000.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.000.000,00	
5.5.1	ΜΟΥΣΕΙΑ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ)							
5.5.2	ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ (ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ-ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ - ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΔΕΙΞΗ)							
5.5.3	ΜΕΛΕΤΕΣ ΓΙΑ ΜΟΥΣΕΙΑ - ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ							
5.6	<i>5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού</i>	250.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	250.000,00	
5.6.1	ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ							
5.7	<i>5.7 Πολιτιστικές και δημιουργικές βιομηχανίες</i>	10.650.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.650.000,00	
5.7.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ							
5.8	<i>5.8 Ενίσχυση των επιχειρήσεων για αύξηση της εξωστρέφειας στις εθνικές και διεθνείς αγορές</i>	35.000,00	122.500,00	122.500,00	35.000,00	35.000,00	350.000,00	
5.8.1	ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΟΡΕΣ							
5.9	<i>5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ και ΠΓΕ</i>	25.000,00	87.500,00	87.500,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00	
5.9.1	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ							

	ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΠΟΠ και ΠΓΕ							
5.11	5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	50.000,00	175.000,00	175.000,00	50.000,00	50.000,00	500.000,00	
5.11.1	ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ							
5.11.2	ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ							
6	6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	4.337.500,00	1.912.500,00	1.025.000,00	112.500,00	112.500,00	7.500.000,00	
6.1	6.1 ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ	3.831.000,00	1.435.000,00	935.000,00	47.500,00	47.500,00	6.296.000,00	
6.1.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ							
6.1.2	ΠΑΡΟΧΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΒΟΗΘΗΣΗ ΤΩΝ Δ/ΝΣΕΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ							
6.1.2	Πόρος Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης							
6.1.2	ΝΟΜΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΤΗΣ ΠΔΕ							
6.2	6.2 ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	506.500,00	477.500,00	90.000,00	65.000,00	65.000,00	1.204.000,00	
6.2.1	ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ							
6.2.2	ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ							
6.2.3	ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΠΑ							
6.2.4	ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΩΝ –ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΕΩΝ							
6.2.5	ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ							
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ Α							271.000.000,00	
ΣΥΝΟΛΟ ΠΠΑ							271.000.000,00	

* ΔΡΑΣΗ: αφορά ομοειδή έργα (συμπληρώνεται με κεφαλαία).

** Ονομασμένο έργο: αφορά μόνο ένα έργο (συμπληρώνεται με πεζά).

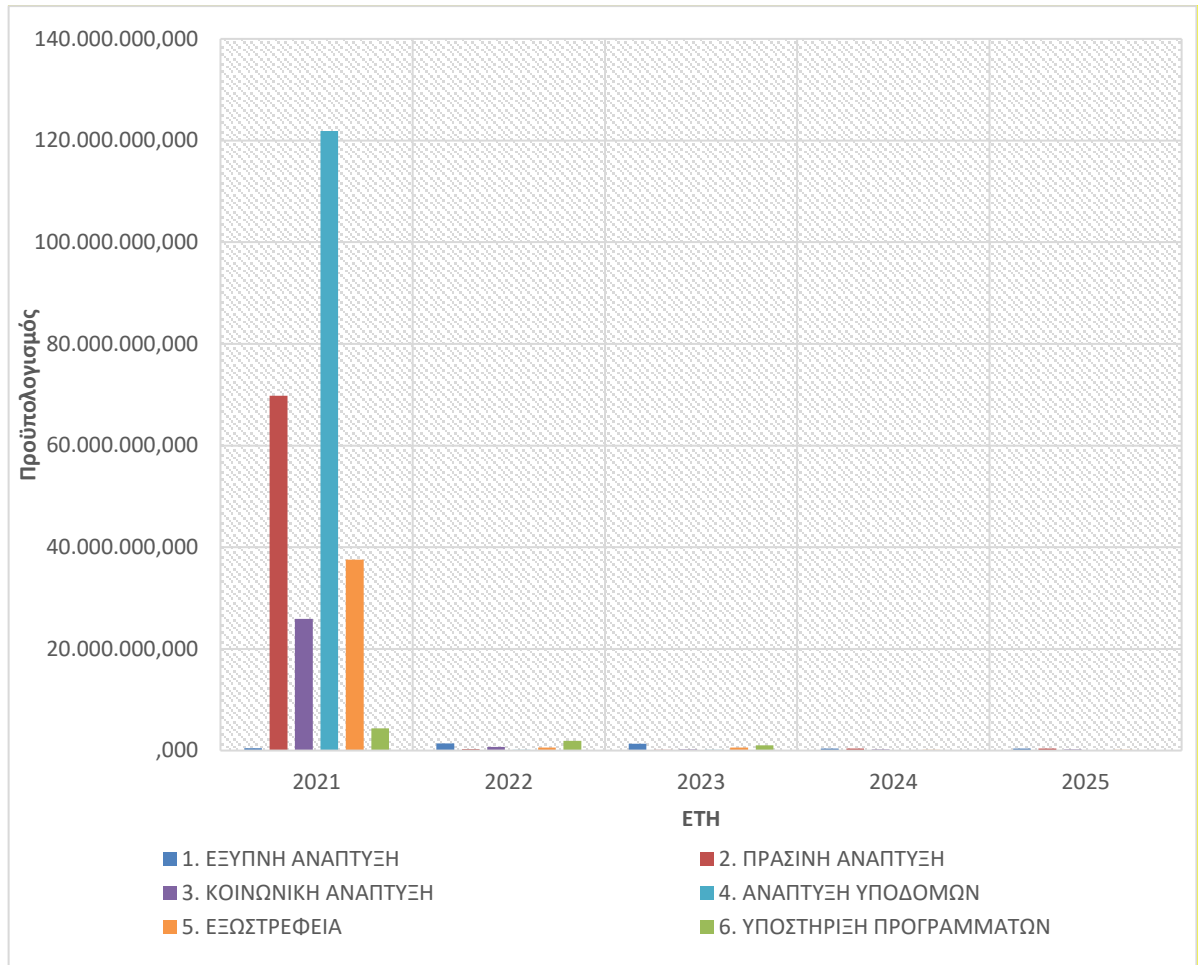
Οι πόροι του ΕΠΑ κατανέμονται σε τρεις βασικές διαστάσεις – κατά έτος, στο σύνολο των τομέων και των περιφερειών και μεταξύ των τομεακών και περιφερειακών προγραμμάτων. Ως προς την κατανομή κατά έτος, παρότι η εφαρμοσμένη πρακτική πολυετών προγραμμάτων (όπως το ΕΣΠΑ 2014-2020) επιτάσσει οι πόροι να κατανέμονται ισόποσα στα έτη, με πρόβλεψη για την επίδραση του πληθωρισμού, στο ΕΠΑ 2021-2025, με δεδομένη την ανάγκη αντιμετώπισης των οικονομικών επιπτώσεων της πρόσφατης κρίσης και των νέων προκλήσεων λόγω της πανδημίας, καθώς επίσης και την συνέχιση της χρηματοδότησης των υφιστάμενων έργων, επιθυμητή είναι η εμπροσθοβαρής εκτέλεση του προγράμματος, με αυξημένο προϋπολογισμό το πρώτο έτος.

Ειδικά στην 1η προγραμματική περίοδο του ΕΠΑ ο κάθε φορέας έχει τη δυνατότητα να ανακατανείμει χρονικά τον προϋπολογισμό που του αναλογεί βάσει των αναγκών του, καθώς αναγνωρίζεται η ιδιαιτερότητα αυτής της περιόδου που προκύπτει από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ.

Το ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας λαμβάνοντας υπόψη τις αυξημένες ανάγκες που προκύπτουν από την ύπαρξη των υφιστάμενων έργων – μελετών από την πρότερη κατάσταση του Εθνικού ΠΔΕ, συνυπολογίζοντας τις ανάγκες για την ένταξη των ώριμων προς ένταξη έργων και το γεγονός ότι η πλειοψηφία των έργων που αφορούν επαναλαμβανόμενες δράσεις θα ενταχθούν από το πρώτο έτος του προγράμματος με ορίζοντα ολοκλήρωσης το πέρας της προγραμματικής περιόδου κατανέμει το μεγαλύτερο ποσοστό του προϋπολογισμού του προγράμματος στο πρώτο έτος (95,94%) υλοποίησής του. Αναλυτικά για το έτος 2021 προβλέπεται ποσοστό 95,94%, για το 2022 ποσοστό 1,85%, για το 2023 ποσοστό 1,25%, για το 2024 ποσοστό 0,48% και για το 2025 ποσοστό 0,48%.

Η κατανομή του προϋπολογισμού ανά αναπτυξιακό στόχο στα πέντε έτη του προγράμματος αποτυπώνεται στο ακόλουθο σχήμα.

Σχήμα 18: Κατανομή Προϋπολογισμού του Προγράμματος σε Αναπτυξιακούς Στόχους και Έτη

Πηγή : ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 32: Χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ								
Α/Α	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΕΠΑ/ ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΠΠΑ	Προϋπολογισμός /Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	ΕΤΗ					ΣΥΝΟΛΟ
			2021	2022	2023	2024	2025	
1	1. ΕΞΥΠΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	487.500,00	1.400.000,00	1.312.500,00	400.000,00	400.000,00	4.000.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	12,19%	35,00%	32,81%	10,00%	10,00%	100,00%
2	2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	69.820.000,00	270.000,00	145.000,00	382.500,00	382.500,00	71.000.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	98,34%	0,38%	0,20%	0,54%	0,54%	100,00%
3	3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	Προϋπολογισμός	25.900.000,00	700.000,00	200.000,00	200.000,00	200.000,00	27.200.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	95,22%	2,57%	0,74%	0,74%	0,74%	100,00%
4	4. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	Προϋπολογισμός	121.895.000,00	157.500,00	157.500,00	45.000,00	45.000,00	122.300.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	99,67%	0,13%	0,13%	0,04%	0,04%	100,00%
5	5. ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ	Προϋπολογισμός	37.560.000,00	560.000,00	560.000,00	160.000,00	160.000,00	39.000.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	96,31%	1,44%	1,44%	0,41%	0,41%	100,00%
6	6. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ	Προϋπολογισμός	4.337.500,00	1.912.500,00	1.025.000,00	112.500,00	112.500,00	7.500.000,00
		Ετήσιο Ποσοστό Υλοποίησης	57,83%	25,50%	13,67%	1,50%	1,50%	100,00%

Τέλος, σημειώνεται ότι η εκκαθάριση του προγράμματος δημοσίων επενδύσεων αποτελεί προϋπόθεση ορθής παρακολούθησης και υλοποίησης αυτού. Επιπλέον, με την εκκαθάριση και τον εξορθολογισμό των ενταγμένων έργων, αυτοδεσμεύονται πόροι από ανενεργά έργα προς νέα έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Βασικά εργαλεία για τον εξορθολογισμό του προγράμματος είναι:

1. Η μείωση του ανεκτέλεστου Π/Υ του προγράμματος που επιτυγχάνεται με την επικαιροποίηση του Π/Υ των ενταγμένων έργων στο ΠΔΕ στο ύψος των υπογεγραμμένων συμβάσεων.

2. Η απένταξη ανενεργών έργων και έργων που δεν εμπίπτουν πλέον στις προτεραιότητες του Φορέα (με την προϋπόθεση ότι δεν απορρέουν από αυτά ανειλημμένες υποχρεώσεις).

3. Η ενημέρωση της ΔΔΕ για την ολοκλήρωση των έργων που είναι ενταγμένα στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων με επικαιροποίηση του Π/Υ των έργων αυτών σύμφωνα με τα τελικά οικονομικά στοιχεία .

Οι υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, προκειμένου να επιτευχθεί ο καλύτερος σχεδιασμός της νέας προγραμματικής περιόδου προχώρησαν σε μία εκ βάθρων διαδικασία εκκαθάρισης και εξορθολογισμού των ενταγμένων έργων στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων

Στο πλαίσιο του εξορθολογισμού του εθνικού σκέλους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για το έτος 2021, δε θα συμπεριληφθούν **74** έργα/μελέτες συνολικού προϋπολογισμού **63.137.784,45€**, σύμφωνα με τον παρακάτω πίνακα:

A/A	ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΕΡΓΩΝ ΕΤΟΥΣ 2020 / ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ
1	ΕΠ 001	66	59.583.326,19 €
2	ΕΠ 301	2	1.815.780,91€
3	ΜΠ 001	6	1.738.677,35€
	ΣΥΝΟΛΟ	74	63.137.784,45€

5 ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΑΡΧΕΣ

5.1 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Από το έτος 2019 η Ελλάδα, σταθερά προσηλωμένη στην επιτυχή εφαρμογή των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ), έχει ήδη ενεργοποιήσει τη διαδικασία εκπόνησης ενός Εθνικού Σχεδίου Εφαρμογής για τους ΣΒΑ, το οποίο θα αποτυπώνει, μεταξύ άλλων, το σύνολο των κεντρικών και μακροπρόθεσμων μέτρων πολιτικής που έχουν ή πρόκειται να υιοθετηθούν από τη χώρα μας, προκειμένου να εφαρμοστεί, με ισόρροπο και ολοκληρωμένο τρόπο, το σύνολο των ΣΒΑ.

Η αξιόπιστη ποσοτική παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων που επιφέρουν οι πολιτικές για τη βιώσιμη ανάπτυξη στο σύνολο της κοινωνίας, στο πλαίσιο αυτό, αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τη χώρα μας. Κινούμενο προς την κατεύθυνση αυτή το Γραφείο Συντονισμού, Θεσμικών, Διεθνών και Ευρωπαϊκών Θεμάτων της Γενικής Γραμματείας της Κυβέρνησης¹⁵, κατόπιν εκτεταμένης διαβούλευσης με τα αρμόδια Υπουργεία και την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) [συμπεριλαμβανομένης της 4^{ης} συνάντησης του διυπουργικού συντονιστικού δικτύου που διεξήχθη στις 13/3/2019], στην υιοθέτηση μιας δέσμης εθνικών δεικτών, με τους οποίους θα παρακολουθείται η πρόοδος εφαρμογής των ΣΒΑ κατά τα επόμενα έτη. Οι εν λόγω δείκτες έχουν επιλεγεί τόσο από το σύνολο των 232 υιοθετηθέντων από τον ΟΗΕ σχετικών δεικτών, όσο και από το αντίστοιχο πλαίσιο των 100 δεικτών της Eurostat και θα επικαιροποιούνται και θα προσαρμόζονται, κάθε φορά, ανάλογα με τις εξελίξεις σε επιμέρους πολιτικές προτεραιότητες και τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα.

Τα κριτήρια, σύμφωνα με τα οποία πραγματοποιήθηκε η επιλογή των δεικτών, αποτυπώνονται ως ακολούθως:

- Συμβατότητα με την ελληνική πραγματικότητα, υφιστάμενες συνθήκες και ανάγκες.
- Συνάφεια με τις 8 Εθνικές Προτεραιότητες για τους ΣΒΑ, τις οποίες υιοθέτησε η χώρα μας, σε υψηλό πολιτικό επίπεδο, το 2017, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις της κοινωνίας των πολιτών και των λοιπών ενδιαφερόμενων μερών, και οι οποίες καλύπτουν το σύνολο των 17 ΣΒΑ, και απηχούν, με ολοκληρωμένο τρόπο, και τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης (οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική), και
- Διαθεσιμότητα στατιστικών δεδομένων από την ΕΛΣΤΑΤ, τα Υπουργεία και το σύνολο των φορέων του Ελληνικού Στατιστικού Συστήματος.

Οι εθνικές προτεραιότητες για τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης

¹⁵https://gslegal.gov.gr/?page_id=5506

Η κυβέρνηση, κατόπιν της ολοκλήρωσης της χαρτογράφησης και προτεραιοποίησης των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) από τα υπουργεία, και με τη συνεισφορά προτάσεων από τους κοινωνικούς εταίρους και ενδιαφερόμενους φορείς, κατέληξε στην επιλογή του παρακάτω πλαισίου εθνικών προτεραιοτήτων, οι οποίες συνδέονται με αντίστοιχους ΣΒΑ, και για τις οποίες έχουν αναπτυχθεί ή πρόκειται να αναπτυχθούν οι κατάλληλες δράσεις, πολιτικές και νομοθετικές ρυθμίσεις:

A. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στα αποτελέσματα (outcome-oriented)

- Προώθηση μιας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης (ΣΒΑ 8, 9).
- Προαγωγή της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους (ΣΒΑ 8).
- Αντιμέτωπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας (ΣΒΑ 1, 2, 3).
- Μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους (ΣΒΑ 10, 5).
- Προώθηση μιας υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης (ΣΒΑ 4).
- Ενίσχυση της προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάση για κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλού άνθρακα (ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14, 15).

B. Εθνικές Προτεραιότητες προσανατολισμένες στις διαδικασίες (process-oriented)

- Οικοδόμηση αποδοτικών, αξιόπιστων και διάφανων θεσμών (ΣΒΑ 16,17).
- Ενίσχυση και προώθηση ανοιχτών, συμμετοχικών και δημοκρατικών διαδικασιών (ΣΒΑ 16,17).

Συμπερασματικά, σε σχέση και με τους στόχους που εξυπηρετούν οι Άξονες Προτεραιότητας του ΠΠΑ, συνεπάγεται με σαφήνεια ο υψηλός βαθμός της συμβολής του Προγράμματος στους στόχους για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη.

5.2 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Η ισότητα των ευκαιριών αποτελεί γενική αρχή, οι δύο ουσιαστικές πτυχές της οποίας είναι η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας και η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Η εν λόγω αρχή εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς, ιδίως, στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικογενειακό βίο.

Μια νέα διάταξη εισήχθη με τη συνθήκη του Άμστερνταμ¹⁶, προκειμένου να ενισχυθεί η αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων που συνδέεται άμεσα με την ισότητα των

¹⁶https://europa.eu/european-union/sites/europaeu/files/docs/body/treaty_of_amsterdam_el.pdf

ευκαιριών. Στο άρθρο αυτό προβλέπεται η δυνατότητα λήψης από το Συμβούλιο των αναγκαίων μέτρων για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων λόγω φύλου, φυλής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Εξάλλου, χάρη στο πρόγραμμα δράσης για την καταπολέμηση των διακρίσεων (2001-2006), η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει και συμπληρώνει τις ενέργειες των κρατών μελών για την καταπολέμηση κάθε μορφής διακρίσεων.

Τον Δεκέμβριο του 2000 εγκρίθηκε ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁷, ο οποίος εμπεριέχει κεφάλαιο με τίτλο «Ισότητα», στο οποίο προβλέπονται οι αρχές της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ισότητας ανδρών και γυναικών και της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής πολυμορφίας. Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρονται επίσης τα δικαιώματα του παιδιού, των ηλικιωμένων και των ατόμων με αναπηρία.

► Η Αρχή της ίσης μεταχείρισης

Η αρχή της ίσης μεταχείρισης έχει ως στόχο τη διασφάλιση ισότητας στη μεταχείριση των ατόμων ανεξαρτήτως εθνικότητας, φύλου, φυλής, ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού.

Η απαγόρευση κάθε διακριτικής μεταχείρισης λόγω ιθαγένειας προβλέπεται στο άρθρο 12 (πρώην άρθρο 6) της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. η συνθήκη του Άμστερνταμ περιέλαβε στη συνθήκη ΕΚ ένα νέο άρθρο 13, για να συμπληρώσει την εγγύηση της απαγόρευσης των διακρίσεων που προβλέπεται στις συνθήκες και να την επεκτείνει στις άλλες περιπτώσεις που προαναφέρονται.

Με τον ν. 4443/2016¹⁸ ενσωματώθηκαν εκ νέου στο εθνικό δίκαιο οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 2000 (L 180) περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής και 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000 (L 303), για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση.

► Η ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών

Η αρχή της ισότητας ανδρών και γυναικών καθιερώθηκε από το 1957 με τη συνθήκη της Ρώμης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας¹⁹. Στο άρθρο 141 ορίζεται ότι παρέχεται ίση αμοιβή στους άνδρες και στις γυναίκες για ίσης αξίας παρεχόμενη εργασία. Από το 1975, έχει εκδοθεί σειρά οδηγιών που επεκτείνουν την αρχή της ίσης μεταχείρισης στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική

¹⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I33501&from=EL>

¹⁸ <https://www.e-nomothesia.gr/kat-anthropina-dikaiomata/nomos-4443-2016-fek-232a-9-12-2016.html>

¹⁹<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/el/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/treaty-of-rome>

κατάρτιση, στην επαγγελματική προώθηση με στόχο την εξάλειψη κάθε μορφής διάκρισης στον χώρο εργασίας και, εν συνεχεία, στους τομείς της κοινωνικής ασφάλισης, των νομικών καθώς και των επαγγελματικών καθεστώτων.

Η Επιτροπή προσέθεσε στα πολυετή προγράμματα προώθησης της ίσης μεταχείρισης, τα οποία εισήχθησαν τη δεκαετία του 1980, μια κοινοτική στρατηγική (2001-2005), με στόχο τη θέσπιση πλαισίου δράσης, στο οποίο όλες οι κοινοτικές δράσεις να μπορούν να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου της εξάλειψης των ανισοτήτων και της προώθησης της ισότητας ανδρών και γυναικών.

Η συνθήκη του Άμστερνταμ έχει ως στόχο τη συμπλήρωση του περιορισμένου πεδίου εφαρμογής του άρθρου 141 (που αφορά μόνο την ισότητα της αμοιβής), ενσωματώνοντας την προώθηση της ισότητας ανδρών και γυναικών στο άρθρο 2 της συνθήκης ΕΚ, στο οποίο απαριθμούνται τα καθήκοντα της Κοινότητας. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που εγκρίθηκε τον Δεκέμβριο του 2000, ορίζει ότι: «Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, περιλαμβανομένων της απασχόλησης, της εργασίας και των αποδοχών».

► Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

Με την ευκαιρία της 50ής επετείου της οικουμενικής διακήρυξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τον Δεκέμβριο 1998, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας (3-4 Ιουνίου 1999) αποφάσισε να αναλάβει εργασίες με σκοπό την εκπόνηση ενός Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων. Ως στόχος τέθηκε η συγκέντρωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων που ισχύουν σε επίπεδο Ένωσης σε ένα μόνο κείμενο ώστε να καταστούν αυτά περισσότερο σαφή.

Ο Χάρτης των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ προκηρύχθηκε επίσημα κατά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, στις 7 Δεκεμβρίου 2000. Βασίζεται στις κοινοτικές Συνθήκες, στις διεθνείς συμβάσεις, μεταξύ των οποίων η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1950 και ο Ευρωπαϊκός Κοινωνικός Χάρτης του 1989, στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών καθώς και στις διάφορες δηλώσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Η εκπόνηση του σχεδίου του Χάρτη ανατέθηκε σε ειδικό όργανο -μια Συνέλευση- που απαρτίζεται από 62 μέλη, ιδίως αντιπροσώπους των ευρωπαϊκών οργάνων και των κυβερνήσεων των κρατών μελών.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα όσον αφορά την αξιοπρέπεια, την ελευθερία, την ισότητα, την αλληλεγγύη, την ιδιότητα του πολίτη και τη δικαιοσύνη καθορίζονται από τον Χάρτη, μέσω των 54 άρθρων του που συγκεντρώνονται σε επτά κεφάλαια.

Εμπεριέχει δικαιώματα που δεν διασφαλίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) που περιορίζεται στην προστασία των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων. Αφορά κυρίως στα κοινωνικά δικαιώματα των εργαζομένων, την προστασία των δεδομένων, τη βιοηθική ή το δικαίωμα ορθής διαχείρισης.

Στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας οι άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται, έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των ευκαιριών και κατάργησης των διακρίσεων.

5.3 ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών και αναγνωρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας για την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή. Από την περίοδο ένταξης της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ισότητα των φύλων αποτελεί πολιτικό και αναπτυξιακό στόχο, τόσο σε επίπεδο χάραξης και εφαρμογής εθνικής πολιτικής, όσο και σε επίπεδο έργων που η υλοποίησή τους χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αρχή των ίσων ευκαιριών για άνδρες και γυναίκες εμπεριέχεται ως στόχος στις ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις ήδη από το 1988.

Η ένταξη της διάστασης του φύλου σημαίνει ότι λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις όλων των γενικών μέτρων και παρεμβάσεων στην αντίστοιχη θέση των γυναικών και των ανδρών κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγησή τους.

Η έννοια αυτή καλύπτει επίσης τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση ειδικών συμπληρωματικών μέτρων και παρεμβάσεων με στόχο να προωθηθεί η ισότητα και να βρεθούν οι γυναίκες να συμμετέχουν και να ωφελούνται εξίσου με τους άνδρες. Στην Ελλάδα, μια σειρά από νομοθετικές ρυθμίσεις σε πολλά επίπεδα έχουν ήδη διαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο για την *de jure* τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων και της μη διάκρισης στη βάση του φύλου σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής των πολιτών.

Επιπλέον, μια σειρά από μελέτες και έργα έχουν εκπονηθεί μέχρι σήμερα για την καταγραφή της υπάρχουσας κατάστασης των ανισοτήτων ανάμεσα στα φύλα, σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής ζωής τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Είναι αξιοσημείωτο ότι οι επίσημες στατιστικές που τηρούνται από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ενσωματώνουν τη μεταβλητή του φύλου προκειμένου να είναι εφικτή η συγκριτική τους μελέτη.

Οι Άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την τήρηση της αρχής της ισότητας των φύλων.

5.4 Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

Με την κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες από την Ελληνική Βουλή με τον ν.4074/2012 (Α΄ 88) και τη θέσπιση με το Μέρος Δ΄ του ν.4488/2017 (Α΄ 137) των κατευθυντήριων οργανωτικών διατάξεων υλοποίησης της Σύμβασης, η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας οφείλει:

α) να διασφαλίζει την ισότιμη άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στο πεδίο των αρμοδιοτήτων ή δραστηριοτήτων της, λαμβάνοντας κάθε πρόσφορο μέτρο και απέχοντας από οποιαδήποτε ενέργεια ή πρακτική που ενδέχεται να θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Ιδίως υποχρεούται: i) να αφαιρεί υφιστάμενα εμπόδια κάθε είδους, ii) να τηρεί τις αρχές καθολικού σχεδιασμού σε κάθε τομέα της αρμοδιότητάς του ή της δραστηριοποίησής του, προκειμένου να διασφαλίζει για τα άτομα με αναπηρία την προσβασιμότητα των υποδομών, των υπηρεσιών ή των αγαθών που προσφέρει, iii) να παρέχει, όπου απαιτείται σε συγκεκριμένη περίπτωση, εύλογες προσαρμογές υπό τη μορφή εξατομικευμένων και κατάλληλων τροποποιήσεων, ρυθμίσεων και ενδεδειγμένων μέτρων, χωρίς την επιβολή δυσανάλογου ή αδικαιολόγητου βάρους, iv) να απέχει από πρακτικές, κριτήρια, συνθήκες και συμπεριφορές που συνεπάγονται διακρίσεις σε βάρος των ατόμων με αναπηρία, v) να προάγει με θετικά μέτρα την ισότιμη συμμετοχή και άσκηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία στον τομέα της αρμοδιότητας ή δραστηριότητάς του» (άρθρο 61 παρ. 1 του ν.4488/2017)

β) ως επιμέρους σημείο αναφοράς, να παρακολουθεί την εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία σε περιφερειακό επίπεδο (άρθρου 71 παρ. 3 του ν.4488/2017)

γ) να εντάσσει τη διάσταση της αναπηρίας σε κάθε δημόσια πολιτική, διοικητική διαδικασία, δράση, μέτρο και πρόγραμμα της αρμοδιότητάς της με στόχο την εξάλειψη, αποκατάσταση και αποτροπή ανισοτήτων μεταξύ ατόμων με και χωρίς αναπηρίες. Για τον σκοπό αυτό: i) υποβάλλει εκθέσεις στα οικεία επιμέρους σημεία αναφοράς του άρθρου 71 σχετικά με τις δράσεις, τα μέτρα και τα προγράμματα που υιοθετούν για την επίτευξη της ισότητας των ατόμων με αναπηρία, ii) υιοθετεί ποσοτικούς και ποιοτικούς δείκτες για τα θέματα αναπηρίας, όπως αυτοί καθορίζονται από αρμόδια διεθνή και ευρωπαϊκά όργανα, ώστε να καθίσταται δυνατή η μέτρηση και η αξιολόγηση της ένταξης της διάστασης της αναπηρίας, ii) συλλέγει και τηρεί επιμέρους στατιστικά στοιχεία για την αναπηρία ως προς τους τομείς ευθύνης τους» (άρθρο 62 παρ. 1 του ν.4488/2017).

Οι άξονες πολιτικής και οι δράσεις που επιλέγονται στο πλαίσιο του ΠΠΑ Δυτικής Ελλάδας έχουν υψηλή συμβολή και δεσμεύονται για την άρση της διάκρισης και την προώθηση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία»

5.5 ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Μέσω των πέντε (5) Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ), που διαχειρίζονται από κοινού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και οι χώρες της ΕΕ, διοχετεύονται περισσότεροι από τους μισούς χρηματοδοτικούς πόρους της ΕΕ. Η συμβολή στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη διασφάλιση βιώσιμων και υγιών συνθηκών τόσο στην ευρωπαϊκή οικονομία όσο και στο περιβάλλον αποτελούν το στόχο των Ταμείων αυτών.

Τα ΕΔΕΤ εστιάζουν κυρίως σε πέντε (5) τομείς:

- Έρευνα και καινοτομία
- Ψηφιακές τεχνολογίες

- Στήριξη της οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών
- Βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων
- Μικρές επιχειρήσεις

Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία:

- Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)**²⁰, το οποίο προωθεί την ισόρροπη ανάπτυξη των διαφόρων περιφερειών της ΕΕ. Ευρωπαϊκό Ταμείο
- Το **Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)**²¹, το οποίο στηρίζει έργα σχετικά με την απασχόληση σε ολόκληρη την Ευρώπη και επενδύει στο ανθρώπινο δυναμικό της Ευρώπης - τους εργαζομένους, τους νέους και όλους όσους αναζητούν εργασία.
- Το **Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)**²², το οποίο χρηματοδοτεί έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος σε χώρες στις οποίες το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα (ΑΕΕ) ανά κάτοικο είναι χαμηλότερο από το 90% του μέσου όρου της ΕΕ.
- Το **Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)**²³, το οποίο εστιάζει στην επίλυση των ιδιαίτερων προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές περιοχές της ΕΕ.
- Το **Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)**²⁴, το οποίο βοηθά τους αλιείς να υιοθετήσουν πρακτικές βιώσιμης αλιείας και τις παράκτιες κοινότητες να διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής κατά μήκος των ευρωπαϊκών ακτών.

Συμπληρωματικότητα με πολιτικές Ευρωπαϊκών Ταμείων

Όσον αφορά τη συμπληρωματικότητα του Προγράμματος με τις πολιτικές των ευρωπαϊκών ταμείων παρατηρούνται τα εξής:

Ως προς το **ΕΤΠΑ** εντοπίζεται έντονη συμπληρωματικότητα μεταξύ Περιφερειακών και Εθνικών Δράσεων για την ανάπτυξη της Έρευνας και Καινοτομίας που χρηματοδοτούνται από το ΕΤΠΑ. Στο ίδιο πλαίσιο θα αξιοποιηθούν οι αντίστοιχοι πόροι του ΕΠΑ, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ολοκληρωμένη κάλυψη των χρηματοδοτικών αναγκών των ΜΜΕ για την μετάβασή τους στο νέο μοντέλο ανάπτυξης, καθώς και η προώθηση επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια, με την ταυτόχρονη ενίσχυση των αναγκαίων υποδομών.

²⁰https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/

²¹<https://ec.europa.eu/esf/home.jsp?langId=en>

²²https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/cohesion-fund/

²³<https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/rural-development>

²⁴<https://ec.europa.eu/fisheries/cfp/emff/>

Παρουσιάζεται επίσης συμπληρωματικότητα για δράσεις προώθησης της χρήσης συστημάτων ΑΠΕ σε τελικούς τομείς ενεργειακής κατανάλωσης, την ανάπτυξη «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης σε τοπικό επίπεδο καθώς και τη βελτίωση της προστασίας, διατήρησης και αποκατάστασης των προστατευόμενων περιοχών, οικοτόπων και προστατευόμενων ειδών. Ομοίως και παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα με έργα υποδομών και δικτύων που διευκολύνουν τη μετάβαση μεταξύ των Ενοτήτων της Περιφέρειας αλλά και έξω από αυτή.

Ως **προς το ΕΚΤ** εντοπίζεται συμπληρωματικότητα μεταξύ Εθνικών δράσεων Ενεργητικής Απασχόλησης και δράσεων για ανέργους με δράσεις του ΕΠΑ για την εκπαίδευση ανέργων ώστε να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας καθώς και μεταξύ δράσεων που αποσκοπούν στην κοινωνική ένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων.

Τέλος, **ως προς το ΕΓΤΑΑ** παρουσιάζεται συμπληρωματικότητα σε δράσεις αναγκαίας στήριξης της αγροτικής παραγωγής με στόχο την αποφυγή επέκτασης της υποβάθμισης των εδαφών και της ερημοποίησης της υπαίθρου.

6 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

6.1 ΔΟΜΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΠΑ ΒΑΣΕΙ ΤΟΥ Ν. 4635/2019

Στην συνέχεια παρουσιάζεται, με βάση τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στον ν. 4635/2019²⁵, υπόδειγμα δομής μιας Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΠΑ, που θεωρητικά διαθέτει την απαραίτητη διοικητική ικανότητα. Ειδικότερα οι αρμοδιότητες κατανέμονται σε μονάδες /τμήματα/ στελέχη ως εξής:

A) Αρμοδιότητες που έχουν σχέση με την ενεργοποίηση του Προγράμματος και την ένταξη έργων:

A1. Σύνταξη, έκδοση, δημοσιοποίηση πρόσκλησης δράσης (όπου είναι απαραίτητο), καθορισμός κριτηρίων επιλογής των προς ένταξη έργων.

A2. Συγκέντρωση προτάσεων δικαιούχων, έλεγχος πληρότητας και αρτιότητας των προτάσεων για την ένταξη έργων στο Πρόγραμμα, αξιολόγηση των προτάσεων, έκδοση απόφασης ένταξης (εισήγηση για υπογραφή από αρμόδιο Υπουργό).

A3. Προετοιμασία και υποβολή προτάσεων για εγγραφή των έργων στο ΠΔΕ, σύμφωνα με την εγκύκλιο κατάρτισης ΠΔΕ.

A4. Εφαρμογή ενεργειών για την όσο το δυνατόν ευρύτερη πληροφόρηση των δυνητικών δικαιούχων σε σχέση με τις ευκαιρίες χρηματοδότησης, τους κανόνες επιλεξιμότητας, τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις τους και το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου.

A5. Μέριμνα για την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων, όπως e-ΠΔΕ και ΠΣ-ΕΠΑ, προκειμένου να παρακολουθείται η εξέλιξη του προγράμματος και κυρίως οι χρηματοροές του, συγκέντρωση των απαραίτητων δεδομένων για την αξιολόγηση του ΠΠΑ, όπου κρίνεται αναγκαία, καθώς και σύνταξη της πρότασης αναθεώρησής τους, όταν διαπιστώνεται σχετική ανάγκη.

A6. Σύνταξη ενδιάμεσης έκθεσης προόδου και έκθεσης ολοκλήρωσης του ΠΠΑ καθώς επίσης και των εκθέσεων που τυχόν θα ζητηθούν από την Δι.Δι.Ε.Π..

A7. Μέριμνα για τη δημοσιοποίηση και προβολή δράσεων και στόχων προγράμματος.

B) Αρμοδιότητες που έχουν σχέση με την παρακολούθηση έργων του ΠΠΑ (φυσικό και οικονομικό αντικείμενο)

---

²⁵http://www.mindev.gov.gr/wp-content/uploads/2019/11/%CE%9D.-4635_2019-%CE%95%CF%80%CE%B5%CE%BD%CE%B4%CF%8D%CF%89-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf

B1. Διενεργεί διοικητικές επαληθεύσεις και επιτόπιες επιθεωρήσεις, σύμφωνα με τις προβλεπόμενες στο ΣΔΕ διαδικασίες. Η παρακολούθηση του έργου αφορά τόσο στην παρακολούθηση της υλοποίησης του φυσικού αντικείμενου, όπως με επιτόπιες επιθεωρήσεις που προγραμματίζονται σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα, όσο και του οικονομικού αντικείμενου, με διοικητική επαλήθευση των οικονομικών στοιχείων που υποβάλλονται από τον δικαιούχο. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται για την τήρηση του όρου (18 μήνες) ανάληψης της νομικής δέσμευσης από την ένταξη του έργου. Η διοικητική επαλήθευση μπορεί να είναι δειγματοληπτική (για ορισμένες πληρωμές) ή πλήρης για όλες τις πληρωμές. Στην πρώτη πληρωμή προτείνεται να γίνεται διοικητικός έλεγχος σε όλα τα έργα, ενώ στην συνέχεια αναλόγως της προόδου της δήλωσης των δαπανών οι έλεγχοι μπορεί να είναι δειγματοληπτικοί. Η διενέργεια επιτόπιων επιθεωρήσεων θα γίνεται με την εφαρμογή συγκεκριμένης μεθόδου δειγματοληψίας και στόχος είναι να πραγματοποιηθεί τουλάχιστον μία σε κάθε έργο κατά την υλοποίηση. Κατά την ολοκλήρωση των έργων δύναται η ΥΔ να αποφασίσει για την αναγκαιότητα διενέργειας επιτόπιας επαλήθευσης.

B2. Αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων εργαλείων, προκειμένου να παρακολουθείται το φυσικό/οικονομικό αντικείμενο των έργων.

B3. Παρακολούθηση των ευρημάτων που έχουν εντοπιστεί σε επιτόπιες επιθεωρήσεις/ελέγχους που πραγματοποιούνται σε έργα του ΠΠΑ είτε από την ΥΔ ή άλλους εθνικούς φορείς, όπως Δι.Δι.Ε.Π., ad hoc ομάδες ελέγχου και ΣΔΟΕ.

B4. Παρακολούθηση της τήρησης όλων των συστάσεων που έχουν γίνει στον δικαιούχο.

B5. Διαχείριση, των τυχόν παρατυπιών και υπονοιών απάτης, όπως για την ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών (εισήγηση για την έκδοση σχετικών αποφάσεων δημοσιονομικών διορθώσεων).

B6. Τήρηση αρχείων με τα αποδεικτικά στοιχεία των διοικητικών επαληθεύσεων και των επιτόπιων επιθεωρήσεων. Θα πρέπει να εξασφαλίζεται η δυνατότητα επαρκούς διαδρομής ελέγχου, και των δικαιολογητικών εγγράφων για την πρόοδο επίτευξης των στόχων του έργου και την ολοκλήρωσή του, εφόσον αυτό κριθεί αναγκαίο.

6.2 Η ΔΙ.Α.Π ΩΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΠΑ

Η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού προτείνεται να αναλάβει το ρόλο της Υπηρεσίας Διαχείρισης. Οι αρμοδιότητες της, ανάγονται ιδίως στον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό, την προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων, τον επιχειρησιακό προγραμματισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων της Περιφέρειας και την παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της Περιφέρειας. Τη Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού απαρτίζουν οι εξής οργανικές μονάδες:

1. Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής
2. Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
3. Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης
4. Τμήμα Τεκμηρίωσης

5. Γραφείο Ενημέρωσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και Εξυπηρέτησης Επενδυτών
6. Γραφείο Γραμματειακής Υποστήριξης.

Σχήμα 19: Διάρθρωση Τμημάτων και Γραφείων της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού

Λαμβάνοντας υπόψη τις απαραίτητες επιμέρους κατηγορίες αρμοδιοτήτων που προβλέπονται στον ν. 4635/2019 για την υλοποίηση των ΠΠΑ, όπως παρουσιάστηκαν στην προηγούμενη ενότητα, από τις ισχύουσες αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας (παρουσιάζονται στην συνέχεια αναλυτικά), προκύπτει ότι καλύπτονται επαρκώς οι απαιτούμενες αρμοδιότητες που σχετίζονται με την ενεργοποίηση και υλοποίηση του ΠΠΑ. Για ενέργειες που απαιτείται η συνέργεια περισσότερων από ενός Τμημάτων της Δι.Α.Π. θα συνιστανται εξειδικευμένες διατμηματικές ομάδες εργασίας.

Ειδικότερα, παρακάτω παρουσιάζεται πρόταση αντιστοίχισης των απαραίτητων αρμοδιοτήτων και ενεργειών με τα Τμήματα και Γραφεία της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού, βάσει της κωδικοποίησης της προηγούμενης ενότητας:

Πίνακας 33: Αντιστοίχιση Αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ με τη δομή της Δι.Α.Π

Αντιστοίχιση Αρμοδιοτήτων υλοποίησης ΠΠΑ με τη δομή της Δι.Α.Π	
Αρμοδιότητες	Τμήμα ή Γραφείο Δι.Α.Π.
A1	Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής - Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης (για θέματα/δράσεις καινοτομίας και επιχειρηματικότητας)
A2	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
A3	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων

A4	Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης - Τμήμα Τεκμηρίωσης
A5	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων - Τμήμα Τεκμηρίωσης
A6	Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής - Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
A7	Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής
B1	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
B2	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων - Τμήμα Τεκμηρίωσης
B3	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
B4	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
B5	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων
B6	Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων - Τμήμα Τεκμηρίωσης
Οριζόντια διοικητική υποστήριξη	Γραφείο Γραμματειακής Υποστήριξης

Αναλυτικά, οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού κατανομούνται στα υπαγόμενα σε αυτήν τμήματα ως εξής :

► Το **Τμήμα Σχεδιασμού Περιφερειακής Πολιτικής** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. την εξειδίκευση των στόχων και των κατευθύνσεων της αναπτυξιακής πολιτικής στο επίπεδο της Περιφέρειας,
- ii. την υποστήριξη της Εκτελεστικής Επιτροπής, των οργάνων διοίκησης, των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των νομικών προσώπων, κατά τη διαδικασία κατάρτισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος και των Ετήσιων Προγραμμάτων Δράσης της Περιφέρειας, τη συγκέντρωση όλων των απαιτούμενων στοιχείων από τις υπηρεσίες της Περιφέρειας και των νομικών της προσώπων για την σύνταξη του σχεδίου Επιχειρησιακού Προγράμματος, την υποστήριξη της Εκτελεστικής Επιτροπής για τη σύνταξη του σχεδίου στρατηγικού σχεδιασμού και επιχειρησιακού προγραμματισμού καθώς και του σχεδίου του Ετήσιου Προγράμματος Δράσης το οποίο εξειδικεύει το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα κατ' έτος,
- iii. τη σύνταξη προτάσεων για τη διαμόρφωση της περιφερειακής αναπτυξιακής πολιτικής, τη συνεργασία με την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Ε.Π. της

- Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας σχετικά με τα προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- iv. την προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων,
  - v. τη διατύπωση, προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα, προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την Περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα,
  - vi. την άσκηση καθηκόντων εφαρμογής ως Δικαιούχου, στο πλαίσιο των αναπτυξιακών παρεμβάσεων για τις προγραμματικές περιόδους, όπως αυτές οριοθετούνται από το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.), περιλαμβανομένης και της υποστήριξης του συνόλου των φορέων της Αυτοδιοίκησης,
  - vii. το σχεδιασμό και την εισήγηση συστημάτων και μεθόδων μέτρησης της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των υπηρεσιών της Περιφέρειας και των νομικών της προσώπων, όπως διαδικασίες και δείκτες,
  - viii. τη διαμόρφωση και εισήγηση περιοδικών στόχων για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των υπηρεσιών της περιφέρειας και των νομικών της προσώπων,
  - ix. τη συγκέντρωση στοιχείων και δεδομένων που αναφέρονται στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών και στην επίτευξη των σχετικών περιοδικών τους στόχων, την παρακολούθηση της εξέλιξής τους, την επεξεργασία των στοιχείων και την έκδοση ενημερωτικών αναφορών,
  - x. τη διατύπωση, ετησίως, των εκθέσεων αποδοτικότητας και αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών και των νομικών προσώπων,
  - xi. τη συνεργασία με φορείς της Περιφέρειας για τη σύνταξη και υποβολή προτάσεων υλοποίησης έργων, που χρηματοδοτούνται από προγράμματα στο πλαίσιο του στόχου Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία,
  - xii. την υποδοχή αιτημάτων για τη συμμετοχή της Περιφέρειας σε διαπεριφερειακά, διασυνοριακά και διακρατικά προγράμματα, την υποστήριξη της αρμόδιας Ομάδας Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) που συγκροτείται από τον Περιφερειάρχη και είναι υπεύθυνη για την έκδοση γνωμοδοτικών πράξεων συμμετοχής, τις εισηγήσεις προς το Περιφερειακό Συμβούλιο για την έγκριση της συμμετοχής της Περιφέρειας και των Φορέων της στα προγράμματα αυτά και τη σύνταξη απολογισμού και τακτική/περιοδική ενημέρωση της Εκτελεστικής Επιτροπής της Περιφέρειας,
  - xiii. την προετοιμασία των θεμάτων και την υποστήριξη πρωτοβουλιών που αφορούν τη συμμετοχή της Περιφέρειας στην Επιτροπή Περιφερειών της ΕΕ, σε Πολιτικές Ομάδες και στην χάραξη και εφαρμογή της στρατηγικής για την μακροπεριφέρεια Αδριατικής – Ιονίου καθώς και της Διαμεσογειακής Επιτροπής των Περιφερειών (CPMR),
  - xiv. τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το άρθρο 203 του ν.3852/2010 με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις.

► Το **Τμήμα Εφαρμογής Προγραμμάτων και Έργων** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. την κατάρτιση του αναπτυξιακού προγράμματος της Περιφέρειας που χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους,

- ii. το συντονισμό των φορέων εκτέλεσης και την παρακολούθηση της πορείας εφαρμογής του αναπτυξιακού προγράμματος της Περιφέρειας που χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους,
- iii. την κατάρτιση των μεσοχρόνιων αναπτυξιακών προγραμμάτων, που εκπονούνται στο πλαίσιο των αντίστοιχων περιφερειακών αναπτυξιακών προγραμμάτων και χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους,
- iv. την υποστήριξη της Εκτελεστικής Επιτροπής κατά την υλοποίηση και αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος,
- v. την τελική διαμόρφωση, τη μέριμνα για την έγκριση και την παρακολούθηση της κατανομής των πιστώσεων και την εκτέλεση των ετήσιων Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων Περιφερειακού επιπέδου που χρηματοδοτούν τα Ετήσια Προγράμματα Δράσης της Περιφέρειας,
- vi. τη συνεργασία με τις υπηρεσίες της Περιφέρειας και τα νομικά της πρόσωπα για τη σύνταξη ενδιάμεσων και τελικών εκθέσεων αξιολόγησης του Επιχειρησιακού Προγράμματος,
- vii. την παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης, τη διενέργεια ελέγχων στους φορείς υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους και εντάσσονται στα Ετήσια Προγράμματα Δράσης της Περιφέρειας, για την τήρηση των δεσμεύσεων, τη νομιμότητα και κανονικότητα των δαπανών, την υλοποίηση του φυσικού αντικείμενου και την αξιοπιστία των οικονομικών στοιχείων,
- viii. την παρακολούθηση της υλοποίησης των έργων που χρηματοδοτούνται με εθνικούς πόρους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ή άλλους πόρους και την κατανομή των πιστώσεων από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων,
- ix. την εισήγηση της κατανομής των αντίστοιχων ποσών και της έγκρισης της εκταμίευσής τους από τους λογαριασμούς, που τηρεί το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης στην Τράπεζα της Ελλάδος,
- x. τον προσδιορισμό των δικαιούχων των πιστώσεων των έργων που εγκρίνονται, όπου αυτό απαιτείται,
- xi. την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης όλων των αναπτυξιακών και θεσμικών παρεμβάσεων στη χωρική αρμοδιότητα της Περιφέρειας,
- xii. τη διατύπωση προς τους κεντρικούς φορείς του δημόσιου τομέα προτάσεων για έργα και μέτρα πολιτικής, εθνικής σημασίας, που αφορούν την Περιφέρεια, αλλά εντάσσονται στο μεσοχρόνιο εθνικό αναπτυξιακό πρόγραμμα.

► Το **Τμήμα Κινήτρων Περιφερειακής Ανάπτυξης** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. το σχεδιασμό της πολιτικής της Περιφέρειας σε θέματα καινοτομίας και τη στατιστική τεκμηρίωση της στρατηγικής αυτής,
- ii. την υποστήριξη της λειτουργίας του Περιφερειακού Επιστημονικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ) όπως προβλέπεται στην σχετική νομοθεσία,
- iii. την ενθάρρυνση και υποστήριξη της ανάπτυξης της έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας (ΕΤΑΚ) στην Περιφέρεια, περιφερειακών συσπειρώσεων ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων, λοιπών φορέων και περιφερειακών Αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας,

- iv. την υποστήριξη της Περιφέρειας για την συμμετοχή της στην οργανωτική επιτροπή της ετήσιας έκθεσης καινοτομίας που οργανώνεται με τον τίτλο PATRAS IQ,
- v. τη σύσταση Περιφερειακής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, η οποία γνωμοδοτεί για τις επενδύσεις ή τα προγράμματα χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία,
- vi. την άσκηση των αρμοδιοτήτων και υποχρεώσεων Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης για πράξεις ιδιωτικών επενδύσεων που εντάσσονται σε επιχειρησιακά προγράμματα που συγχρηματοδοτούνται από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- vii. την παραλαβή των αιτήσεων υπαγωγής επενδύσεων, τον έλεγχο των στοιχείων, την αξιολόγησή τους, την εισήγηση στην Περιφερειακή Γνωμοδοτική Επιτροπή, την έκδοση της απόφασης υπαγωγής, τις αποφάσεις τροποποίησης και την παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου, ανάκλησης υπαγωγής και επιστροφής ενισχύσεων που έχουν καταβληθεί, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία καθώς και την συγκρότηση των Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου των επενδύσεων για την πιστοποίηση των δαπανών και την υλοποίηση των εγκεκριμένων εργασιών, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία,
- viii. την καταβολή της επιχορήγησης του κόστους επένδυσης και την ολοκλήρωση και πιστοποίηση έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας,
- ix. την καταγραφή των νέων θέσεων εργασίας που δημιουργούνται από την υλοποίηση των εγκεκριμένων επενδύσεων,
- x. την υποστήριξη δράσεων για την επιχειρηματική περιφέρεια καθώς και των περιφερειακών πολιτικών για την υποστήριξη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων (Small Business Act) καθώς και τη διατύπωση προτάσεων πολιτικής και μέτρων για την ανάπτυξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων προς το αρμόδιο Υπουργείο,
- xi. την πληροφόρηση και υποβοήθηση των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σε κλαδικό ή άλλο επίπεδο, με σκοπό την ανάπτυξη της επιχειρηματικής ικανότητας και ανταγωνιστικότητάς τους.

► Το **Τμήμα Τεκμηρίωσης** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. τη συγκέντρωση, επεξεργασία και τεκμηρίωση γεωγραφικών, δημογραφικών, οικονομικών, κοινωνικών και άλλων στοιχείων που αφορούν την Περιφέρεια,
- ii. την εκπόνηση γενικών και ειδικών αναπτυξιακών μελετών που αφορούν τη χωρική αρμοδιότητα της Περιφέρειας,
- iii. τη λειτουργία βάσης δεδομένων για την ενίσχυση, παρακολούθηση και εξέλιξη των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων της Περιφέρειας, κατά κλάδο και τομείς της οικονομίας,
- iv. την παροχή στοιχείων για την καταγραφή των στοιχείων των ενισχυόμενων επενδύσεων σε βάση δεδομένων του αρμόδιου κρατικού φορέα,
- v. την υποστήριξη δράσεων για την ενημέρωση των επενδυτών καθώς και τη δομή ευρωπαϊκής Πληροφόρησης,
- vi. την παρακολούθηση και την επισήμανση στους αρμόδιους φορείς ζητημάτων, που αναφέρονται στη λήψη των αναγκαίων μέτρων προς βελτίωση του επιπέδου ζωής των πολιτών,

- vii. τη γνωμοδότηση για κάθε θέμα τοπικού ή ευρύτερου ενδιαφέροντος, για το οποίο ζητείται η παροχή γνώμης.

► Το **Γραφείο Ενημέρωσης μικρομεσαίων επιχειρήσεων και Εξυπηρέτησης Επενδυτών** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. την παραλαβή αιτήσεων με τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υπαγωγή των επενδυτικών σχεδίων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία,
- ii. τη διενέργεια προέλεγχου πληρότητας του φακέλου, τη χορήγηση προθεσμίας για την τυχόν συμπλήρωση αυτού και τη χορήγηση αποδεικτικού παραλαβής με το σχετικό αριθμό πρωτοκόλλου,
- iii. την παραλαβή αιτήσεων, δικαιολογητικών και στοιχείων για τα λοιπά στάδια υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων,
- iv. την ενημέρωση των φορέων των επενδυτικών σχεδίων για την πορεία εξέτασης του φακέλου,
- v. την παροχή πληροφοριών και διευκρινίσεων για τον τρόπο εφαρμογής του επενδυτικού νόμου σύμφωνα με τις εντολές, οδηγίες και εγκυκλίους των αρμοδίων υπηρεσιών,
- vi. την ενημερωτική υποστήριξη των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων για τις διαθέσιμες χρηματοδοτικές ευκαιρίες,
- vii. την ενημερωτική υποστήριξη νέων επιχειρηματιών στα πρώτα βήματά τους.

► Το **Γραφείο Γραμματειακής Υποστήριξης** είναι αρμόδιο ιδίως για:

- i. την οργάνωση, ταξινόμηση και τήρηση του πρωτοκόλλου καθώς και το φυσικό και ηλεκτρονικό αρχείο της Διεύθυνσης,
- ii. τη διεκπεραίωση και διακίνηση της αλληλογραφίας της Διεύθυνσης,
- iii. την επικύρωση, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, αντιγράφων και φωτοαντιγράφων, οποιονδήποτε εγγράφων ή δικαιολογητικών, τα οποία τηρούνται στο αρχείο της Διεύθυνσης,
- iv. ζητήματα διοικητικών λειτουργιών και προσωπικού.

6.3 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Απαραίτητο θεωρείται, για την προετοιμασία αλλά κυρίως για την υλοποίηση και εξέλιξη του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2021-2025, ένα σύνολο κανονισμών και οδηγιών.

Σκοπός των κανονισμών και των οδηγιών αυτών είναι η ορθολογική, χρηστή και σωστή υλοποίηση του ΠΠΑ - με κανόνες - για τη αύξηση των ωφελειών της Περιφέρειας. Το Κανονιστικό Πλαίσιο που πρέπει να ακολουθηθεί αποτελείται από τους κανονισμούς, τις πολιτικές και τις οδηγίες καθώς και κάθε τι που θεωρείται κανονιστικό έγγραφο.

Κανονισμοί, οδηγίες, νομοθεσία καθώς και ό,τι άλλο αποτελεί το θεσμικό πλαίσιο για το ΠΠΑ 2014-2020 αποτυπώνονται ως ακολούθως:

- Το άρθρο 90 του «Κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα» που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του π.δ. 63/2005 (Α΄ 98).

- Ο ν. 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης -Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α΄ 87).
- Ο ν.4555/2018 «Μεταρρύθμιση του θεσμικού πλαισίου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης Εμβάθυνση της Δημοκρατίας Ενίσχυση της Συμμετοχής Βελτίωση της οικονομικής και αναπτυξιακής λειτουργίας των Ο.Τ.Α. [Πρόγραμμα «ΚΛΕΙΣΘΕΝΗΣ Ι» (Α΄133)].
- Ο ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις» (Α΄167).
- Η υπ' αρ. 95189/16-9-2020 απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων (Β΄ 3961/) «Κατάρτιση και Υποβολή Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων(ΤΠΑ/ΠΠΑ) του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης προγραμματικής περιόδου 2021 – 2025».

7 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΈΡΓΩΝ

Στο πλαίσιο αξιολόγησης και έγκρισης των έργων και πράξεων στο ΠΠΑ, παρατίθενται οι παρακάτω παράμετροι αξιολόγησης που θα εξετάζονται:

A. ΠΛΗΡΟΤΗΤΑ

- ✓ Πληρότητα και σαφήνεια του φυσικού αντικείμενου της προτεινόμενης πράξης
- ✓ Ρεαλιστικότητα Προϋπολογισμού
- ✓ Ρεαλιστικότητα Χρονοδιαγράμματος.

B. ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

- ✓ Τήρηση εθνικών και κοινοτικών κανόνων ως προς τις δημόσιες συμβάσεις έργων, μελετών, προμηθειών και υπηρεσιών και εθνικών κανόνων για την απασχόληση προσωπικού.
- ✓ Συμβατότητα της πράξης με τους κανόνες του ανταγωνισμού και των κρατικών ενισχύσεων
- ✓ Αειφόρος ανάπτυξη.
- ✓ Προαγωγή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών και της μη διάκρισης.
- ✓ Εξασφάλιση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία.

Σημειώνεται ότι η εκπλήρωση των κριτηρίων της παρούσας ενότητας Β κατέχουν χαρακτήρα αποδοχής/μη αποδοχής (ON/OFF) για την αξιολόγηση της πρότασης του έργου.

Γ. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ

- ✓ Αναγκαιότητα υλοποίησης της πράξης.
- ✓ Αποτελεσματικότητα πράξης
- ✓ Αποδοτικότητα Πράξης
- ✓ Βιωσιμότητα, λειτουργικότητα, αξιοποίηση.
- ✓ Καινοτομία.
- ✓ Συνέργεια και συμπληρωματικότητα.

Δ. ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ

- ✓ Στάδιο εξέλιξης των απαιτούμενων ενεργειών ωρίμανσης της πράξης.
- ✓ Βαθμός προόδου διοικητικών ή άλλων ενεργειών.

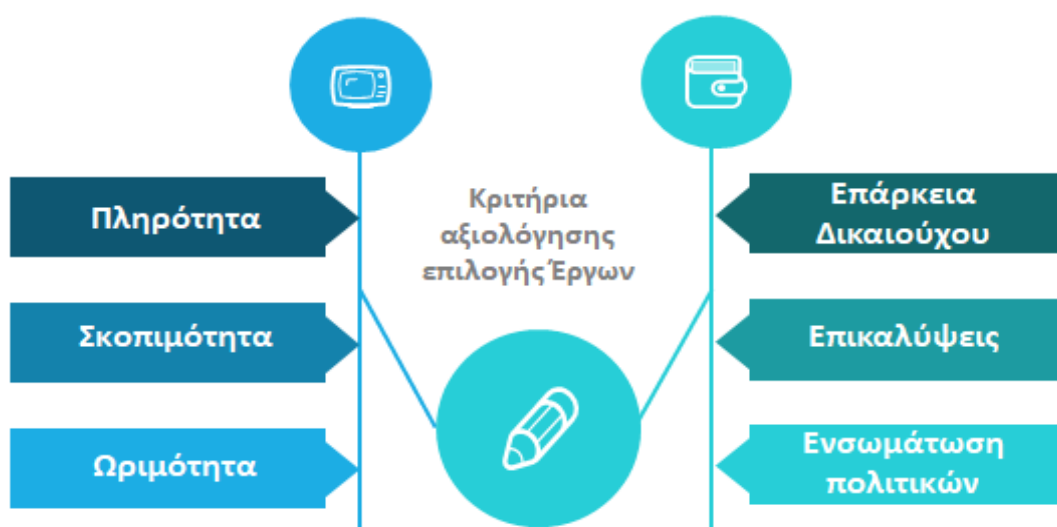
Ε. ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΥ

- ✓ Διοικητική ικανότητα του φορέα της πρότασης (δυνητικός δικαιούχος)
- ✓ Επιχειρησιακή ικανότητα του δυνητικού δικαιούχου.
- ✓ Χρηματοοικονομική ικανότητα του δυνητικού δικαιούχου.

Ζ. ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

- ✓ Ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση εμπίπτει στις κατηγορίες δυνητικών δικαιούχων που ορίζονται στην οικεία πρόσκληση.
- ✓ Ο φορέας που υποβάλλει την πρόταση έχει την αρμοδιότητα εκτέλεσης - υλοποίησης της πράξης για την οποία υποβάλλει την πρόταση.
- ✓ Τυπική Πληρότητα της υποβαλλόμενης πρότασης.
- ✓ Περίοδος υλοποίησης της προτεινόμενης πράξης εντός περιόδου επιλεξιμότητας και οικείας Πρόσκλησης.
- ✓ Μη περαίωση του φυσικού αντικείμενου μέχρι την ημερομηνία υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης.
- ✓ Η Πράξη εμπίπτει στους Άξονες Προτεραιότητας και Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους του ΠΠΑ
- ✓ Μη επικάλυψη των χορηγουμένων χρηματοδοτήσεων με άλλα χρηματοδοτικά Προγράμματα
- ✓ Υποβολή αποφάσεων των αρμόδιων ή/και συλλογικών οργάνων του δικαιούχου ή άλλων αρμόδιων οργάνων, όπου αυτό προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία.

Σχήμα 20: Κριτήρια για την αξιολόγηση - επιλογή έργων

8 ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

8.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ – ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, κατόπιν της σχετικής απόφασης για κατάρτιση ΠΠΑ (υπ' αρ. 95189/16.9.2020, Β' 3961), ακολούθησε τα παρακάτω βασικά στάδια σχεδιασμού:

- Εξέταση και διερεύνηση των αναπτυξιακών και θεσμικών πλαισίων που επηρεάζουν τις σχεδιαζόμενες πολιτικές της Περιφέρειας με γνώμονα την μεγαλύτερη δυνατή συμβολή στους Αναπτυξιακούς Στόχους της χώρας.
- Ολοκλήρωση εκτενούς και λεπτομερούς διάγνωσης των αναγκών και των προκλήσεων, όπως και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, ώστε να προκύπτει μια συνεκτική επικαιροποιημένη ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης, λαμβάνοντας ιδιαίτερα υπόψη της οικονομικές, κοινωνικές και χωρικές ανισότητες, όπως και την κατάσταση που έχει διαμορφωθεί από τις αρνητικές επιπτώσεις της πανδημίας του κορωνοϊού COVID-19.
- Προσδιορισμός των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της Περιφέρειας για την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και την αντιμετώπιση των αναγκών, εξάγοντας τους βασικούς Άξονες παρέμβασης, βάσει και των αναπτυξιακών Πυλώνων του ΕΠΑ 2021-2025.
- Εξειδίκευση της Στρατηγικής σε Ειδικούς Αναπτυξιακούς Στόχους και στις επιμέρους προτεραιότητες, σε συνέχεια προσδιορισμού των Αξόνων Προτεραιότητας.
- Κατάρτιση ρεαλιστικού και βάσει των αναγκών σχεδίου Χρηματοδοτικού Πίνακα για τους επιμέρους Άξονες και Ειδικούς Στόχους.
- Σταχυολόγηση και επιλογή των κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, για τη βέλτιστη παρακολούθηση και αξιολόγηση της υλοποίησης του ΠΠΑ.
- Επιλογή του κατάλληλου και βέλτιστου συστήματος διαχείρισης και προώθησης του προγράμματος, σταχυολογώντας τις υπηρεσίες της Περιφέρειας που θα φέρουν το πιο αποδοτικό αποτέλεσμα.
- Εκκίνηση αρχικά των διαδικασιών εσωτερικής διαβούλευσης κατά τη φάση του σχεδιασμού και στη συνέχεια των ενεργειών ενημέρωσης και συνεργασίας με αρμόδια Υπουργεία και με επαγγελματικούς, κοινωνικούς, περιβαλλοντικούς, πολιτιστικούς φορείς κτλ., για τη διαμόρφωση των αναπτυξιακών προτεραιοτήτων.

Σημειώνεται, ότι καθ' όλη τη διάρκεια σχεδιασμού και κατάρτισης του Προγράμματος υπήρχε η κατάλληλη καθοδήγηση και συνεργασία με την αρμόδια Διεύθυνση Διαχείρισης του εθνικού ΠΔΕ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων.